Letno poročilo 2023

Poslovno poročilo - državni muzeji

1. Splošni del

Predstavitev javnega zavoda	
Naziv muzeja:	Tehniški muzej Slovenije
Naslov:	Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana
Direktor:	dr. Barbara Juršič
Mobilni telefon direktorja:	041 453 334

Opis sedanjega položaja

(*kratko besedilo največ do 15 vrstic)*

Tehniški muzej Slovenije (v nadaljevanju TMS) v skladu s svojim poslanstvom skrbi za premično tehniško dediščino. Muzej razpolaga z dvema muzejskima objektoma – grajsko samostanskim kompleksom Bistra, v katerem je večina muzejskih zbirk odprtih za javnost, in Polhograjsko graščino, kjer je Muzej pošte in telekomunikacij. Upravljamo še z oglednim depojem v Soteski (občina Dolenjske Toplice) in zbirkama v dislociranih enotah (grad Bogenšperk, Muzej Tomaža Godca v Bohinjski Bistrici) ter depojem na Ptuju. Leta 2017 smo začeli s selitvijo muzejskega gradiva iz depojev v Bistri v novo urejene depoje v Pivki, katere upravlja Muzej novejše in sodobne zgodovine Slovenije. Tam smo v septembru 2017 za javnost odprli prvi del oglednih depojev v pritličju, l. 2018 pa še v prvem nadstropju. Selitev in izpraznitev podstrešnih prostorov v Bistri bo potekala še predvidoma do konca l. 2024. Leta 2021 smo zaradi pomanjkanja ustreznih depojev in prostorov za restavratorsko in tehnično službo kupili kompleks t.i. »Koblerjev mlin« v občini Borovnica, v Kočevju imamo za namen depojev najete prostore Zavoda za blagovne rezerve RS. Zaradi izredno slabih pogojev za zaposlene, obiskovalce in predmete si TMS že več let prizadeva obnoviti osrednji grajski kompleks v Bistri. Zaradi umika tehničnih služb iz grajskega kompleksa je nujna tudi obnova objekta Koblerjev mlin

Predstavitev vodstva

(samo kratka informacija - poimensko: direktor - mandat, pomočnik in vodje oddelkov)
Direktorica: dr. Barbara Juršič (mandat: od 1. 2. 2020 do 31. 1. 2025)
Pomočnica direktorice: Barbara Rezar Grilc
Vodja restavratorske službe: Drago Štimec
Vodja tehnične službe in delovodja v Bistri: Bernard Petrovčič
Vodja čuvajske službe: Barbara Hrovatin

Predstavitev organov javnega zavoda

(poimensko: svet, strokovni svet, pričetek mandata)

SVET TMS (pričetek mandata 17. 2. 2022)
Ernesta Drole; Mojca Grilanc; Janez Ovsec; prof. dr. Jurij Franc Tasič; Boštjan Troha

STROKOVNI SVET TMS (pričetek mandata 19. 5. 2021)
Predsednica: Irena Lačen Benedičič, namestnica predsednice: Ajda Kozjek; Dr. Aleš Šafarič; Majda Pungerčar; Dr. Ivan Bratko; Bernard Petrovčič.

Predstavitev dejavnosti

(poslanstvo in zbiralna politika)

Tehniški muzej Slovenije je javni zavod s področja varstva premične tehniške dediščine. Kot nacionalni muzej je zadolžen za pokrivanje področja celotne države, njegov ustanovitelj je Republika Slovenija. Veljavni akt o ustanovitvi je bil sprejet v letu 2003 (ULRS, 60/03). Sprememba sklepa, s

katero je bil TMS določen kot upravljalec graščine v Polhovem Gradcu, kjer je od junija 2008 nova lokacija Muzeja pošte in telekomunikacij, je bila sprejeta v decembru 2007 (ULRS, 119/07). Ob koncu januarja 2009 je bil sprejet Sklep o spremembah in dopolnitvah Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Tehniški muzej Slovenije (ULRS, 8/09), ki na novo opredeljuje sestavo sveta zavoda, oktobra 2014 pa Sklep o spremembi in dopolnitvi Sklepa o ustanovitvi JZ TMS zaradi spremembe sedeža uprave (ULRS 78/14) zaradi selitve na Tržaško 2 v Ljubljani).

Poslanstvo:

- zbiranje, ohranjanje in razstavljanje predmetov tehniške dediščine s poudarkom na proizvodih domačega znanja in tistih, ki so bistveno vplivali na življenje Slovencev, ali so kakorkoli značilni za slovenski prostor;
- pregled nad stanjem premične tehniške dediščine na terenu in sodelovanje s sorodnimi ustanovami pri izvajanju te naloge;
- širjenje tehniške kulture, popularizacija znanosti in tehnike ter predstavljanje najnovejših razvojnih dosežkov doma in v svetu;
- raziskovanje zgodovine znanosti in tehnike ter predstavljanje novih dognanj javnosti;
- promocija Slovenije preko predstavitve največjih dosežkov slovenskih raziskovalcev in tehnikov ter prikaz najuspešnejših slovenskih podjetij;
- preučevanje in spremljanje vplivov tehnološkega razvoja na človeka in naravo ter širjenje ekološke ozaveščenosti.

Zbiralna politika:

v zbirke Tehniškega muzeja Slovenije sodijo predmeti tehniške dediščine:

- ki so proizvod slovenskega znanja in slovenske ustvarjalnosti,
- ki so jih izdelali, zasnovali ali načrtovali Slovenci, ki so živeli in delovali v tujini,
- ki so bili izdelani v tujini, a so odločilno vplivali na življenje ali navade Slovencev,
- ki so pomembni z zgodovinskega, etnološkega ali sociološkega vidika,
- ki pomenijo pomembno tehnološko izboljšavo v svetovnem merilu ali so po kakršnem koli drugem merilu edinstveni in jih je mogoče označiti kot svetovno tehniško dediščino.

Obseg delovanja

(dejavnosti)

Kot nacionalna ustanova TMS skrbi za ohranjanje, varovanje, evidentiranje, prezentiranje in popularizacijo tehniške dediščine in znanosti različnim ciljnim skupinam. V okviru muzeja trenutno delujejo sledeči oddelki: cestno-prometni, tekstilni, kmetijska mehanizacija, lesarski, gozdarski, elektro, pošta in telekomunikacije, Slovenski lovski muzej, ribiški oddelek ter tiskarstvo. V postopku oblikovanja so zbirke s področja letalstva, gradbeništva, kovinarstva in zgodovinskih osebnosti.

Muzej pošte in telekomunikacij je bil po selitvi iz Starološkega gradu odprt v Polhovem Gradcu l. 2009. V Soteski ob Krki je urejen ogledni depo. Poleg tega TMS skrbi za Valvasorjevo tiskarsko delavnico na gradu Bogenšperk ter Usnjarsko delavnico v Bohinjski Bistrici. L. 2017 je TMS dobil v uporabo prostore v Pivki, namenjene depojem in oglednim depojem. L. 2021 je muzej odkupil kompleks Koblerjev mlin, ki ga za potrebe selitve restavratorskih delavnic in uprave obnavlja s pomočjo sredstev Ministrstva za kulturo RS.

2. Posebni del – poročilo o izvedbi programa

I. SKLOP

*Navodilo: prosimo vpišite zbirni podatek za celoten javni zavod (samo številko, **ne** besedil)*

Naloga	**do 31.12.2023**	**Od tega v letu 2023**		**indeks realizacije (načrtovano/ realizirano)**
		Načrtovano v potrjenem programu dela	**Realizirano**	
Inventarizacija	Število predmetov premične kulturne dediščine vpisanih v inventarno knjigo muzeja skupaj; Od tega:			
	Arheologija	/		
	Starejša vizualna umetnost	/		
	Novejša in sodobna vizualna umetnost	/		
	Zgodovina	/		
	Etnologija	/		
	Kulturna zgodovina	/		
	Naravoslovje	/		
	Tehniška dediščina 9184*	255	262**	1,3
	Drugo			
Število inventariziranih predmetov z urejeno digitalizirano dokumentacijo	Število predmetov premične kulturne dediščine vpisanih v inventarno knjigo muzeja z urejeno digitalizirano dokumentacijo 5616	125	125	1
Število objavljenih digitaliziranih predmetov	Skupno število predstavljenih inventariziranih predmetov na spletni strani muzeja z opisom 2414	180	180	1
	Od tega v Evropeani 581	0	0	/
	Drugje:	/	/	/
Vrednotenje inventariziranih predmetov	% ovrednotenih inventariziranih predmetov			
	97 %	100 %	97 %	1
Evidentiranje	Na dan 31. 12. 2023 zbirke 1280	/	64	/
	Predmeti 3854	/	437***	/
Akcesija	Na dan 31. 12. 2023 8249	/	110****	/
Konserviranje muzejskih predmetov	Skupno število konserviranih muzejskih predmetov	700	788	1,13
	Od tega: v lastni delavnici	700	643	0,92
	V drugih delavnicah	0	0	
	Za druge	0	145*****	145

Restavriranje muzejskih predmetov	Skupno število restavriranih muzejskih predmetov	100	124	1,24
	V lastni delavnici	100	124	
	V drugi delavnici	0	0	
	Za druge naročnike	0	0	

**Podatki iz digitalne inventarne knjige TMS (muzejski dokumentacijski sistem Kronos), ki vključujejo le digitalizirane inventarizirane predmete od 2002 naprej. Revizija fonda in dokumentiranje za nazaj še nista končana.*
***Od tega **171** enot na novo inventariziranih v 2023 (nove pridobitve in ne inventarizirani predmeti za nazaj), **91** enot je digitalizacija pred 2023 inventariziranih enot.*
****V obrazcu poziv 2023 ni bilo predvidenega načrtovanja predmetov v evidenci.*
***** V obrazcu poziv 2023 ni bilo predvidenega načrtovanja predmetov v akcesiji.*
****** Slovenski etnografski muzej.*

Vsebinska pojasnila k realizaciji izvajanja nalog (poudarite prioritete in pojasnite dosežene ciljne vrednosti; največ do 2.000 znakov brez presledkov)**:** evidentiranje, dokumentiranje – inventarizirani predmeti, konserviranje in restavriranje v letu 2023.

Evidentiranje: Število evidentiranih in dokumentiranih predmetov, ki so bili v letu 2023 pridobljeni in obdelani do stopnje akcesije (110 muzejskih predmetov), kar je enkrat več kot v predhodnem letu 2022 (51). Dodatnih kar 644 enot pridobljenega gradiva je še v postopku obdelave (skupno 754 enot), kar precej presega plan in letno realizacijo v zadnjem obdobju. Večina tega gradiva je dokumentiranje predmetov v depoju za nazaj. Evidentirali smo še manjše število predmetov na terenu, ki niso bili pridobljeni.
Inventarizacija: Realizacija je bila 103 % glede na načrtovano, od tega je 65 % novo pridobljenih muzealij (171 enot), ostalo (35 %) inventariziranega gradiva (91 enot) pa je del revizije fonda in re-inventarizacije, predhodno pridobljenih, a neobdelanih predmetov iz depoja. Cilj v letu 2023 je bil v skladu s strateškim načrtom 2020/25 in akcijskim načrtom dokumentacije in digitalizacije pospešeno nadaljevati z digitalizacijo in revizijo/inventuro fundusa predmetov TMS. Realizirali smo zastavljene cilje za l. 2023 in uredili zbirke ali dele zbirk, ki so uvrščeni v redno delo obstoječih kustodiatov, največ iz zbirk pošte in telekomunikacij, gozdarstva in lesarstva, tekstila in elektrotehnike – zbirke Iskra, energetika ter ostalih zbirk: kmetijstva, zgodovine TMS, lova, tiskarstva, prometa, geodezije. Nadaljevali smo z urejanjem zbirk, ki niso uvrščene v redno delo obstoječih kustodiatov.
Digitalizacija: V TMS dokumentacijo od leta 2002 vodimo digitalno, v muzejskem dokumentacijskem sistemu Kronos. Dodatno se v Kronosu za nazaj nadaljuje intenzivno dokumentiranje predmete lovske in ribiške zbirke. Glede na načrtovano število inventariziranih predmetov je bila realizacija digitalizacije 100 %, vendar je bilo do stopnje akcesije vpisanih dodatnih 110 muzejskih predmetov, kar skupno z muzealijami znaša 372 predmetov. Dokumentacijo postopkov obdelave predmeta vodimo v bazi. Vsi inventarizirani predmeti v l. 2023 (262 muzealij) so digitalizirani. Zabeležena je tudi lokacija predmeta. Digitalna inventarna knjiga je na dan 31. 12. 2023 štela 9184 muzealij.
Objave na spletni strani muzeja: Načrt je realiziran v celoti. Na spletno stran TMS /(www.tms.si/digitalne-zbirke/) smo v sklopu Digitalne zbirke v letu 2023 objavili 180 novih muzealij (slika in podatki) iz zbirk: telekomunikacije, filatelija, obdelava lesa, tehnika za šport in prosti čas, pridobivanje lesa, pošta, kovinarstvo, hišna tehnika, kmetijstvo, lovstvo, geodezija, fizika, optika, medicinska tehnika, tekstilna tehnika, cestna vozila.
Restavriranje in konserviranje:
Predmete smo aktivno in preventivno konservirali zaradi selitve predmetov s podstrešja gradu Bistra v depo Pivka, ker pripravljamo prostor za bodočo obnovo gradu v Bistri. Večina restavriranih predmetov je bila pripravljena za razstavo »Dobrodošli v Tehniškem muzeju Slovenije«, za razstavo »Zakladi iz depojev: Lovstvo« in ob selitvi iz depojev v Pivko. Število načrtovanih predmetov smo presegli. Zaplinili smo 280 predmetov iz svojih zbirk ter 145 predmetov za potrebe Slovenskega etnografskega muzeja. Konservirali smo tudi vse tekoče pridobitve.

Poročilo o izvedenih aktivnostih urejanja in skrbi za predmete in zbirke v depojih v letu 2023:

Ves čas skrbimo za ustrezno relativno zračno vlago in temperaturo v tistih depojih, kjer je to mogoče. Predmete iz neprimernih depojskih prostorov na grajski podstrehi (po izvedeni reinventarizaciji) preventivno konserviramo in preselimo v depoje v dislociranih enotah, ki imajo boljše mikroklimatske

pogoje. V letu 2023 smo v depo Pivka prepeljali novih 600 predmetov. Približno 200 jih je bilo izdanih iz depoja. Nadaljujemo z urejanjem in vpisovanjem lokacij. Popisano in vneseno v bazo je vse, kar je v oglednem delu depoja. Uredili smo zbirko radijskih aparatov iz Avstrije ter posebno varovano sobo za orožje, v kater smo namestili nove protivlomne omare, rešetke, varnostna vrata in alarm ter vanjo preselili zbirko orožja. Za predmete iz depojev smo v sklopu sredstev, namenjenih digitalizaciji, organizirali profesionalno fotografiranje.
Predmete selimo tudi v kočevski depo. V letu 2023 je bilo tja prepeljanih 30 predmetov večinoma večjih dimenzij. V letu 2024 imamo v načrtu nadaljevanje selitve in prestavitev predmetov, ki so pozicionirani na tleh, v regale. Hkrati bomo predmete na novo zaščitili s folijami in pregrinjali.
V letu 2023 smo najeli nove depojske prostore v prostorih bivše BPT Tržič. Lastniki so v prostorih naredili nov tlak in zatesnili okna. V Tržič smo preselili velike tekstilne stroje, ki tudi vsebinsko spadajo v prostore bivše tekstilne tovarne, kjer bomo v prihodnosti uredili ogledni depo.

Proučevanje in interpretacija premične kulturne dediščine ter sodelovanje z znanstveno izobraževalnimi ustanovami doma in v tujini v letu 2023 – realizacija potrjenega programa dela
Navodilo:

- če ste ob realizaciji potrjenega programa dela spremenili naslov teme (vsebina pa je ista) nov naslov obvezno vpišite poleg v oklepaju.
- prosimo vpisujte po vrstnem redu le tiste enote, ki ste jih realizirali iz potrjenega programa dela – drugih vsebin ne vpisujte.

	Kustodiat/področje	Naslov	Nosilec
1	Dokumentacija	Dokumentacija TMS, upravljanje z zbirkami in podatki, digitalizacija, muzejske podatkovne zbirke, register premične dediščine	Martina Orehovec, Jakob Kovačič
2	Dokumentacija	Dokumentacija TMS, nadgradnja muzejskega dokumentacijskega sistema Kronos	Martina Orehovec, Jakob Kovačič
3	Tehniška dediščina/Geodezija	Slovenska geodezija skozi čas in geodetska zbirka	Martina Orehovec
4	Tehniška dediščina//Tiskarstvo	Promoviranje tiskarske muzejske zbirke, zgodovine knjige in grafične stroke, izboljšanje dostopa do tiskarske kulturne dediščine s katalogom stalne muzejske zbirke	Martina Orehovec
5	Dokumentacija/Arhiv	Postopen popis dokumentarnega gradiva in priprava klasifikacijskega načrta	Martina Orehovec, Milojka Čepon, Jakob Kovačič
6	Dokumentacija	Digitalizacija analogne muzejske fototeke	Jakob Kovačič
7	Dokumentacija	Urejanje fotografskega fonda podjetja ISKRA	Jakob Kovačič
8	Dokumentacija	Tovarna ur Lipnica (TULIP)	Jakob Kovačič
9	Dokumentacija	Digitalne zbirke TMS	Jakob Kovačič
10	Tekstilstvo	Franjo Kočevar	Milojka Čepon
11	Medicina	Elen Hribovšek-medicinska tehnika	Milojka Čepon
12	Muzeologija	Idejna zasnova nove stalne razstave TMS	Barbara Rezar Grilc, Irena Marušič, Ajda Kozjek
13	Zgodovina muzeja	TMS 70: Dobrodošli, razstava ob 70-letnici odprtja muzeja za javnost	Irena Marušič, Barbar Rezar Grilc, Ajda Kozjek
14	Muzeologija	Deakcesija predmetov	Irena Marušič, Barbar Rezar Grilc, Estera Cerar
15	Kmetijstvo	Reinventarizacija fundusa	Irena Marušič
16	Zgodovina znanosti in tehnike	Znane osebnosti s področja tehnike	Irena Marušič
17		Aktivna udeležba in vključevanje v strokovne organizacije doma in	Irena Marušič

		tujini	
18	Telekomunikacije	Zgodovina telefonije in telegrafije (Prenova stalne razstave - predstavitev orodja za vzdrževanje delujoče avtomatske telefonske centrale)	Ajda Kozjek, Estera Cerar
19	Mobilna telefonija	Zgodovina mobilne telefonije (Hallo? Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije)	Ajda Kozjek, Estera Cerar
20	Lovstvo	Zgodovina lova in lovske tehnike	Barbara Rezar Grilc
21	Ribištvo	Zgodovina ribištva in ribiške tehnike	Barbara Rezar Grilc
22	Lovstvo	Bionika	Barbara Rezar Grilc
23	Lovstvo	Zgodovina in tehnika ročnega strelnega orožja	Barbara Rezar Grilc
24	Elektro	Računski stroji	Orest Jarh
25	Zgodovina tehnike	Zbirka učil	Orest Jarh
26	Elektro	Popis zbirke elektrotehniških naprav	Orest Jarh
27	Muzeologija	MUT/CET – Srednjeevropsko združenje tehniških muzejev	Orest Jarh, Barbara Juršič, Barbara Rezar Grilc
28	Elektro	Elektrotehniški muzej	Orest Jarh
29	Elektro	Kako deluje svetloba (spremenjena tematika knjižice, realizirana knjižica z naslovom Kako deluje telegraf?)	Ajda Kozjek, Orest Jarh
30	Strojništvo	Slovenska kovinsko predelovalna industrija	Boris Brovinsky
31	Gradbeništvo	Slovenski mostovi doma in v tujini	Vladimir Vilman
32	Zgodovina pošte	Zgodbe, ki povezujejo/Connecting stories	Ajda Kozjek, Barbara Juršič
33	Promet	Razstava DARS	Jakob Kovačič
34	Dokumentacija	ICOM CIDOC	Martina Orehovec
35	Tehniška dediščina	Pravljična tehnika	Irena Marušič, Barbara Rezar Grilc, Ajda Kozjek

Pojasnila k realizaciji izvajanja nalog (izpostavite prioritetne dosežke, pojasnite vzroke za nerealizirane vsebine; največ do 2.000 znakov brez presledkov)**:** proučevanje in interpretacija premične kulturne dediščine ter sodelovanje z znanstveno izobraževalnimi ustanovami doma in v tujini v letu 2023

V letu 2023 smo uspešno nadaljevali z delom na muzejskih zbirkah in dokumentaciji: urejali in dopolnjevali smo zbirke, jih nadgrajevali z dokumentacijo in novimi fotografijami. Obstoječe podatke smo digitalizirali in jih objavili v dokumentacijski bazi Kronos ter na spletu, dostop do podatkov smo omogočili zunanjim uporabnikom. Sodelovali smo pri nadgradnji dokumentacijskega sistema, ki je bila izvedena aprila 2023.

Pri proučevanju smo se posvečali novim temam, ki jih bomo v prihodnosti umestili v stalno razstavo: medicina, bionika, gradbeništvo. Glavni poudarek je bil na proučevanju tematik, ki smo jih prijavili v programu za leto 2024: kovinarstvo, elektronika/elektrotehnika, medicinska tehnika in raziskovanje povezav med otroško in mladinsko literaturo ter tehniško dediščino. Pri proučevanju smo izjemno uspešno sodelovali z znanstveno izobraževalnimi ustanovami (Slovenska Akademija Znanosti in Umetnosti, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo UL, Inštitut za zgodovino medicine Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, Biotehniška fakulteta UL, Fakulteta za elektrotehniko UL, Fakulteta za strojništvo UL, Naravoslovno tehniška fakulteta UL, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo, Inštitut za kulturno zgodovino ZRC SAZU idr.), muzeji doma in v tujini (Slovenski etnografski muzej, Muzej

novejše in sodobne zgodovine, Muzej za oblikovanje in arhitekturo, Gornjesavski muzej Jesenice, Muzeji radovljiške občine Radovljica, Museu doAr Portugalska, WorkLab, Muzej dela Tampere Finska, Muzej dela Dortmund Nemčija, Deutches Museum, Deutsches Technikmuseum Berlin, Muzej komunikacij Frankfurt idr.) in lokalnimi skupnostmi (JZ Polhograjska graščina, Občina Borovnica, Občina Vrhnika, Klub prijateljev IMV...) in drugimi zavodi in zvezami (Zavod za gozdove RS, Lovska zveza Slovenije, Ribiška zveza Slovenije, Zveza geodetov Slovenije, Geodetska uprava RS, Urad za intelektualno lastnino…). Občasne razstave smo prilagodili za gostovanja, v letu 2023 so uspešno gostovale po Sloveniji in tujini.

Aktivno smo sodelovali v strokovnih muzejskih organizacijah doma in v tujini, vodja dokumentacije je z referatom uspešno sodelovala na mednarodni letni konferenci CIDOC, ICOM Mednarodni odbor za dokumentacijo 2023. Aktivno smo sodelovali tudi v združenju MUT-Srednjeevropsko združenje tehniških muzejev, izvoljeno je bilo novo vodstvo, v katerem direktorica TMS zaseda mesto podpredsednice, dolgoletni predsednik MUT dr. Orest Jarh pa je bil izvoljen za častnega člana. Aktivno smo sodelovali še v komitejih ICOM CIMUSET in ICOM INTERCOM.

Gostovanje na hrvaški Reki je bilo izvedeno, a z drugo vsebino od predvidene, gostovala je razstava Znanje brez meja (Znanje bez granica). Zaradi odhoda pristojnega kustosa v letu 2023 nismo izvedli proučevanja na temo varjenja.

V Muzeju komunikacij Frankfurt (Museum für Kommunikation Frankfurt) smo kot del spremljevalnega programa ob Frankfurtskem knjižnem sejmu gostovali z razstavo Hallo? Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije. Prvotni namen je bil prevesti obstoječo razstavo. V sodelovanju s strokovnimi sodelavci frankfurtskega muzeja smo pripravili novo razstavo, katere glavni poudarek je bil na primerjavi razvoja mobilnih komunikacij v Sloveniji in Nemčiji ter njegovem vplivu na družbo

II. SKLOP

Predstavljanje premične kulturne dediščine javnosti

Predmeti premične kulturne dediščine, ki so razstavljeni – dostopni na ogled javnosti	Število predmetov premične kulturne dediščine
• na stalni razstavi v vašem muzeju	2621
• na stalni razstavi v dislocirani enoti vašega muzeja	1306
• na lastnih občasnih razstavah v vašem muzeju v letu 2023	874
• v izposoji drugim javnim zavodom oz. pravnim osebam za daljše obdobje	71
• v izposoji drugim javnim zavodom oz. pravnim osebam za leto 2023	11
• na vaših razstavah, ki so gostovale v drugih muzejih v letu 2023	204
SKUPAJ	5087

Stalne razstave v matični muzejski stavbi*

Št.	Naslov razstave	Leto postavitve	Leto zadnje posodobitve in dopolnitve	Število obiskovalcev
1	U0000171 Stalna zbirka Slovenskega lovskega muzeja	1975	1977	36.921**
2	U0000172 Stalna zbirka ribiškega oddelka	1982	1987	
3	U0000049 Ribe v slovenskih vodah	2008		
4	U0000034, U0000174 Tekstilije nekoč in danes	2002, 2003		
5	U0000170 Suknarstvo na Slovenskem	2003		
6	U0000175, U0000192 Tekstilna industrija na Slovenskem	1975	2016	
7	U0000162 Titovi avtomobili	1986	2016	
8	U0000163 Avtomobilska zbirka v Bistri	1985	2015	
9	U0000206 Naš dragi avto	2014		
10	U0000165 Motorna kolesa	1985	2021	
11	U0000161 Od lekarne do bencinskega servisa	1995	2011	
12	U0000152 Motorji iz Kopra	1999		
13	U0000159 Zbirka TAM/Avtomontaža	2001	2020	

14	U0000122 Dve kolesi in par nog	2009	2010	
15	U0000067 U0000160 Prototipi motornih koles Marijana Vračka	2008		
16	U0000161 Rekonstrukcija avtomehanične delavnice iz sredine 20. stoletja - dopolnitev	2011		
17	U0000163 Razstava vozil v samogradnji, prototipov in študijskih vozil – Student roadster in pionirski avtomobili – dopolnitev stare razstave	2012		
18	U0000230 Makete letal domačih konstrukcij	2015		
19	U0000137 Edvard Prodan (1909–1990) in njegov inovativni stroj za brezkončno tiskanje	2011		
20	U0000189 Pridobivanje lesa in energije v gozdu	2011	2012	
21	U0000119 Furnirnica na vodni pogon	2010	2018	
22	U0000051 Lesne obrti	2008	2009	
23	U0000169 Žagarstvo	2006		
24	U0000169 Gozdarstvo	1987	2018	
25	U0000169 Industrija stolov	2006	2018	
26	U0000012 Vodni pogoni	1999–2005	2018	
27	U0000038 Zapisana beseda, Tiskarstvo na Slovenskem	2006		
28	U0000158 Kovaštvo in kolarstvo	2000		
29	U0000156 Peka kruha	2000		
30	U0000155 Mlinarstvo	1999		
31	U0000154 Orodno kovaštvo	1997		
32	U0000167, U0000283 Elektrifikacija Slovenije Pozor elektrika!	1955–1959	2018	
33	U0000168 Ukročena elektrika - Nikola Tesla	1997	2019	
34	U0000176 Jurij Vega	2002		
35	U0000253, U0000255 Predstavitev Tehniškega muzeja Slovenije in kartuzije Bistra	2016	2017	
36	U0000225 Naj se sliši delo!	2015		
37	U0000305 Mašine za kovine	2019		

** Evidenco razstav TMS vodimo v muzejski podatkovni zbirki Kronos. Zaradi sledljivosti je pred naslovom razstave dodana identifikacijska koda razstave iz te baze (npr. U0000038).*

***Število obiskovalcev je evidentirano za celotno matično stavbo.*

Stalne razstave v dislocirani enoti				
Št.	Naslov razstave	Leto postavitve	Leto zadnje posodobitve ali dopolnitve	Število evidentiranih obiskovalcev
1	U0000056, U0000142 Zgodovina pošte na Slovenskem (MPT Polhov Gradec)	2008	2021	5.065
2	U0000149, U0000096 Telekomunikacije včeraj, danes, jutri! (Razvoj mobilne telefonije na Slovenskem in Razvoj modernih telekomunikacij, Iskrina centrala SATC 2/14) (MPT Polhov Gradec)	2008	2023	5.065
3	U0000211 Zgodovina Polhograjske graščine, Grof Rihard Ursini Blagaj (MPT Polhov Gradec)	2009	2019	5.065
4	U0000193 Originalni kipi z Neptunovega vodnjaka (MPT Polhov Gradec)	2012		5.065
5	U0000227 Muzejska pot Dotakni se! j (MPT Polhov Gradec)	2015	2021	9
6	U0000225 Naj se sliši delo!	2016		5.065
7	U0000173, U0000235 Usnjarna Tomaža Godca/ Bohinjci in usnje	1979	2015	Ni podatka
8	U0000026, U0000166 Ogledni depo v Soteski	2003	2016	849
9	U0000015, U0000259 Valvasorjeva grafična delavnica, Javni zavod Bogenšperk	1980	2002, 2012, 2017	7.928
10	U0000203 Valvasorjev pogled v naravo	2013		7.928
11	U0000269 Ogledni depo v Pivki: računalništvo, računski stroji, fotografska tehnika, pošta, lesarstvo, gozdarstvo, kmetijstvo, promet, tekstil, tiskarstvo, pisalni stroji, robotika, Osanova zbirka, Elan, šport, elektrotehnika	2017	2021	3.184

Spletne razstave				
Št.	Naslov razstave/predstavitve	Spletna stran	Leto prve predstavitve	Število ogledov
1	Virtualni ogled Muzeja pošte in telekomunikacij v Polhovem Gradcu	my.matterport.com/show/?m=XMVU9qUDiiZ&fbclid=IwAR2jFAMLHoIXxMS1JuKeOg7ib36LPxu1yZVc9L6ULrBjtmx15uM4GoqbTs0	2019	307
2	Virtualni ogled stalnih zbirk Tehniškega muzeja Slovenije	https://www.tms.si/stalne-razstave/	2021	7025
3	Virtualna ekskurzija: Robot.si	www.tms.si/RobotSi/	2021	77
4	E-razstava: 70 let TMS: Prerez muzejske aktivnosti skozi zbirko plakatov	www.tms.si/2021/03/25/e-razstava-plakati-tms/	2021	78
5	Virtualni ogled zbirke protokolarnih vozil Tehniškega muzeja Slovenije	www.tms.si/Titovazbirka/	2017	1919
6	Virtualna ekskurzija: Grafična dejavnost Janeza Vajkarda Valvasorja na gradu Bogenšperk	www.tms.si/graficna-dejavnost-janeza-vajkarda-valvasorja/	2021	72
7	Virtualna ekskurzija: Valvasorjev pogled v naravo" na gradu Bogenšperk	www.tms.si/valvasorjev-pogled-v-naravo/	2021	57
8	Virtualna ekskurzija: Slovenska geodetska zbirka na gradu Bogenšperk	www.tms.si/slovenska-geodetska-zbirka/	2021	39
9	Virtualna ekskurzija: Pozor elektrika!	www.tms.si/pozor-elektrika/	2021	203
10	Virtualna ekskurzija: Tehnika za šport	www.tms.si/razstava-tehnika-za-sport/	2021	103
11	E-razstava: Z vami že 70 let	www.tms.si/2021/02/24/razstava-70-let-tms/	2021	90

Občasne (lastne in razstave drugih institucij) **razstave v letu 2023** *Navodilo: razstavni projekti financirani s sredstvi MK. Če ste ob realizaciji potrjenega programa dela spremenili naslov razstave (vsebina pa je ista), nov naslov obvezno vpišite poleg v oklepaju.*						
Št.	Naslov razstave	Pripravil razstavo (navedite institucijo)	Trajanje (od-do)	Število obiskovalcev	Planirana sredstva (€)	Porabljena sredstva (€)
1	U0000331 Halo! Kje si? 30 let mobilne telefonije v Sloveniji	Tehniški muzej Slovenije / Muzej pošte in telekomunikacij	9.11.2021–3.11.2024	5.352	25.000	31.293,21
2	U0000362 TMS 70: Dobrodošli (Dobrodošli v Tehniškem muzeju Slovenije)	Tehniški muzej Slovenije	10.11.2023 – 31.12.2024	V skupnem številu obiskovalcev	50.070	47.865,84
4	U0000371 Slovenski mostovi doma in v tujini	Tehniški muzej Slovenije	17.7.2023 – 17.8.2023	Ni evidence. Razstava na prostem.	6.200	5.714,20
5	U0000327 Us and Them without Frontiers	Tehniški muzej Slovenije	1.1.2023 – 31.12.2023	6.360	20.000	19.835,46
6	U0000149, U0000096 Telekomunikacije včeraj, danes, jutri!(Dopolnitev predstavitve predstavitve avtomatske telefonske centrale)	Tehniški muzej Slovenije / Muzej pošte in telekomunikacij	1.1.2023 – 31.12.2023	5.065	4.650	5.129,00

Občasne (lastne in razstave drugih institucij) **razstave v letu 2023** Financirane iz lastnih sredstev						
Št.	Naslov razstave	Pripravil razstavo (navedite institucijo)	Trajanje (od-do)	Število obiskovalcev	Planirana sredstva (€)	Porabljena sredstva (€)
1	U0000377 Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika	Museu do Ar, Portugalska	18.4.2023 – 10.9.2023	Ni evidence	0	4.034,66
2	U0000361 Janez Bernik in motiv telefona	Tehniški muzej Slovenije	5.10.2023 – 30.11.2023	924	0	415,40
3	U0000375 Carina Nebula	Ercigoj Art	10.6.2023 – 31.12.2024	V skupnem številu obiskovalcev	0	661,99
4	U0000351 O svetlobi	Tehniški muzej Slovenije	5.10.2022 – 31.12.2023	V skupnem številu obiskovalcev	0	0
5	U0000312 Robot.si: Začetki slovenske industrijske robotike	Tehniški muzej Slovenije	18.9.2020 – 31.12.2024	V skupnem številu obiskovalcev	0	0
6	U0000370: Zakladi iz depojev: Lovstvo	Tehniški muzej Slovenije	18.5.2023 – 18.5.2024	V skupnem številu obiskovalcev	0	2.268,00

Gostovanja vaših razstav v drugih institucijah v letu 2023 *Navodilo: vpišete gostovanje vaše razstave v drugi instituciji*					
Št.	Naslov razstave	Institucija	Kraj in država gostovanja	Termin (od-do)	Število evidentiranih obiskovalcev
1	U0000360 Hallo? Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije	Museum für Kommunikation Frankfurt	Frankfurt, Nemčija	od 17.9.2023 do 17.3.2024	5.352
2	U0000345 Vsak milimeter šteje: Geodezija na Slovenskem skozi čas	FGG UL, Oddelke za geodezijo	Ljubljana, Slovenija	od 15.2.2023 do12.6.2023	ni evidence
3	U0000345 Vsak milimeter šteje: Geodezija na Slovenskem skozi čas	KŠTM, Občina Sevnica	Grad Sevnica, Sevnica, Slovenija	od 15.6.2023 do 30.9.2023	ni evidence
4	U0000345 Vsak milimeter šteje: Geodezija na Slovenskem skozi čas	Kulturni dom Gorica	Gorica, Italija	od 19.12.2023 do 23.1.2024	1.100
5	U0000371 Slovenski mostovi doma in v tujini	MOL, Zavod Turizem	Ljubljana, Krakovski nasip	od 17.7.2023 do 17.8.2023	Razstava na prostem, ni podatka
6	U0000371 Slovenski mostovi doma in v tujini	Mestna občina Novo mesto	Novo mesto, staro mestno jedro, obrežje reke Krke	od 23.10.2023 do 21.11.2023	Razstava na prostem, ni podatka
7	U0000371 Slovenski mostovi doma in v tujini	Mestna občina Maribor	Maribor, obrežje reke Drave	od 23.11.2023 do 21.12.2023	Razstava na prostem, ni podatka
8	U0000371 Slovenski mostovi doma in v tujini	Mestna občina Ptuj	Ptuj, Obrežje reke Drave	od 21.12.2023 do 31.12.2023	Razstava na prostem, ni podatka
9	U0000369 Odgovor je pogovor	Občina Ajdovščina	Ajdovščina, Slovenija	od 29.9.2023 do 31.10.2023	2.520
10	U0000273 Znanje brez meja	Pomorski in zgodovinski muzej Hrvaškega Primorja	Reka, Hrvaška	od 1.12.2023 do 8.1.2024	2.000
11	U0000327 Us and Them without Frontiers	Pueblo Convention Center	Pueblo, Kolorado, ZDA	od 15.6. 2023 do 18.6.2023	1.200
12	U0000327 Us and Them without Frontiers	Steelworks Museum	Pueblo, Kolorado, ZDA	od 19.6.2023 do 30.6. 2023	2.200
13	U0000327 Us and Them without Frontiers	Community College	Pueblo, Kolorado, ZDA	od 4.7.2023 do 30.8.2023	700
14	U0000327 Us and Them without Frontiers	Auraria Library, Metropolitan State University of Denver	Denver, Kolorado, ZDA	od 19.12.2023 do 31.5.2024	2.260
15	U0000359 Z vami že 70 let: Tehniški muzej Slovenije 1951–2021	Mestni trg Idrija	Idrija	od 1.7.2023 do 31.7.2023	Razstava na prostem, ni podatka
16	U0000357 Stari medicinski instrumenti in pripomočki	Knjižnica Otona Župančiča, Enota Kersnikova	Ljubljana	od 23.5. 2023 do 23.1.2024	Ni evidence
17	U0000355 Pismonoše skozi čas	Knjižnica Otona	Ljubljana	od 15.3.2023	Ni evidence

		Župančiča, Enota Poljane		do 31.12.2023	
18	U0000354 Finomehanika v Mozirju	Občina Mozirje	Mozirje	od 1.1.2023 do 31.12.2023	Ni evidence
19	U0000266 Rod Štefe in Arpada: Ris v Sloveniji	Grad Žužemberk	Žužemberk	od 1.1.2023 do 31.12.2023	Ni evidence
20	U0000378 Leteči človek, Stanko Bloudek (1890-1959) / O Homem Voador	Museu do Ar	Portugalska	9.10.2023 do 30.9.2024	Ni evidence

Projekti po pogodbah za zunanje naročnike v letu 2023			
Št.	Naslov projekta	Naročnik	Termin (od-do)
1			
2			
3			

Mednarodno sodelovanje – razstavni projekti v letu 2023			
Št.	Naslov projekta	Država	Termin (od-do)
1	U0000345 Vsak milimeter šteje: Geodezija na Slovenskem skozi čas, Kulturni dom Gorica	Italija	19.12.2023 do 23.1.2024
2	U0000360 Hallo? Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije	Nemčija	17. 9. 2023 do 17. 3. 2024
3	U0000327 Us and Them without Frontiers	Združene države Amerike	01.1.2023 do 31.12.2023
4	U0000273 Znanje brez meja	Hrvaška	1.12.2023 do 8.1.2024
5	U0000378 LETEČI ČLOVEK, Stanko Bloudek (1890-1959) / O Homem Voador	Portugalska	9.10.2023 do 30.9.2024

Projekti financirani in sofinancirani iz sredstev EU			
Št.	Naslov projekta	Nosilec projekta in trajanje projekta	Država
1	Projekt Noč ima svojo moč - Evropska noč raziskovalcev	Hiša eksperimentov, maj 2022 do februar 2024	Slovenija
2			

Pojasnila k realizaciji razstavnega programa (največ do 1.000 znakov brez presledkov)**:**

V letu 2023, ko je bila Slovenija častna gostja Frankfurtskega knjižnega sejma, smo v Muzeju pošte in telekomunikacij v sodelovanju z Muzejem komunikacij v Frankfurtu (Museum für Kommunikation Frankfurt) pripravili občasno razstavo z naslovom Hallo! Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije. V razstavnih prostorih Muzeja komunikacij v Frankfurtu je na ogled več kot 100 eksponatov s področja mobilne telefonije iz obeh držav.
Novembra smo v gradu Bistra odprli osrednjo občasno razstavo z naslovom Dobrodošli v Tehniškem muzeju Slovenije. Pripravili smo jo ob 70-letnici odprtja muzeja za obiskovalce in je posvečena prav njim. Skozi knjige vtisov in fotografije spoznavamo obiskovalce skozi posamezna obdobja muzeja. Obenem predstavljamo službe in programe muzeja, ki že 7 desetletij pripravljajo vsebine za

obiskovalce.
Maja smo odprli manjšo razstavo »Zakladi iz depojev: Lovstvo«. Razstavo smo ob 100. letnici njegove smrti, posvetili pisatelju dr. Ivanu Tavčarju, ki je bil med drugim tudi strasten lovec in ribič (Leto 2023 je bilo med drugim razglašeno tudi za Tavčarjevo leto).
Junija smo na Krakovskem nasipu odprli panojsko razstavo »Slovenski mostovi doma in v tujini«, ki je bila med obiskovalci izredno dobro sprejeta in je že v naslednjih mesecih gostovala na treh novih lokacijah, dobro je bila sprejeta tudi razstava »Vsak milimeter šteje: Geodezija na Slovenskem skozi čas«, ki je v letu 2023 gostovala trikrat.
Aprila smo v Bistri odprli razstavo Portugalskega letalskega muzeja (Museu do Ar) »Stoletnica preleta južnega Atlantika«, oktobra smo v portugalskem Museu do Ar gostovali z našo razstavo »Leteči človek, Stanko Bloudek (1890-1959) / o Homem voador.
Uspešno smo izvedli ves razstavni program. Dodatno smo oktobra v Polhograjski graščini odprli razstavo »Janez Bernik in motiv telefona«.
Starejše občasne razstave smo prilagodili na način, da z njimi lahko gostujemo po drugih lokacijah. Nove razstavne projekte pripravljamo na način, da z njimi lahko gostujemo brez večjih prilagoditev. Na ta način delujemo trajnostno, dostop do kulturne dediščine pa omogočimo širšemu občinstvu.

*Navodilo za vpis v tabele **Spremljevalni programi**:- če je izvajate isti program (za npr. prvo in drugo triado oz. različne ciljne publike) program vpišete le enkrat (npr. ali k prvi ali k drugi triadi - odvisno od povezave z učnimi načrti in/ali zahtevnosti vsebine programa)*

Spremljevalni programi za otroke v letu 2023				
Št.		Število pripravljenih programov	Od tega število novih programov v letu 2023	Število obiskovalcev
1	Programi za predšolske otroke	10	0	540
2	Programi za osnovnošolce	49	4	15.550
3	Prilagojen program za - ranljive skupine	2 (prilagojeno vodenje in možnost izbire vseh delavnic na rednem programu)	0	81
	Programi dostopni po spletu • *https://www.tms.si/osnovnosolske-kratkocasnice-baletka/* • *https://www.tms.si/osnovnosolske-kratkocasnice-robot/* • *https://www.tms.si/osnovnosolske-kratkocasnice-plezalec/* • *https://www.tms.si/osnovnosolske-kratkocasnice-letalo/* • *https://www.tms.si/kratkocasnica-cof/* • *https://www.tms.si/kratkocasnica-telovadec/* • *https://www.tms.si/kratkocasnica-telovadec-na-drogu/* • *https://www.tms.si/kratkocasnica-jadrnica/* • *https://www.tms.si/kratkocasnica-novoletni-okrasek/* • *https://www.tms.si/domov/za-sole-in-skupine/ucna-ura/*	10	0	Št. ogledov 57 80 62 83 101 44 43 49 36 88
	SKUPAJ	71	4	16.814
Navedite naslove treh najbolj obiskanih programov, razstavni projekt katerega spremlja program in				

število obiskovalcev:		
Naslov programa	Naslov razstave katero spremlja program	Število obiskovalcev
1. Voden ogled muzejskih zbirk	Stalna razstava Muzeja pošte in telekomunikacij	2.967
2. Prikaz Ukročena elektrika (Nikola Tesla)	Pozor elektrika!, stalna razstava	2.285
3. Delavnica poštni rog	Muzej pošte in telekomunikacij (Zgodovina pošte na Slovenskem)	1.562

Spremljevalni programi mlade v letu 2023				
Št.	Naslov programa	Število pripravljenih programov	Od tega število novih programov v letu 2023	Število obiskovalcev
1	Programi za srednješolce	31	2	2.626
2	Programi za pripravo na maturo	0	0	0
3	Programi za študente	1	0	9
4	(so) Mentorstva študentom in dijakom – seminarske, diplomske naloge, raziskovalne naloge	2	0	2
5	Prilagojen program za mlade - ranljive skupine	2	0	3
6	Programi dostopni po spletu • *https://www.tms.si/kviz-in-casovni-trak-halo-kje-si/*	1	0	32
	SKUPAJ	37	2	2.672
Navedite naslove treh najbolj obiskanih programov, razstavni projekt katerega spremlja program in število obiskovalcev				
Naslov programa		Naslov razstave katero spremlja program		Število obiskovalcev
1. Prikaz Nikola Tesla		Pozor elektrika!, stalna razstava		684
2. Dnevi elektrotehnike		DiZiT		410
3. Dnevi gradnje in okolja		DiZiT		289

Spremljevalni programi za odrasle v letu 2023				
Št.	Naslov programa	Število pripravljenih programov	Od tega število novih programov v letu 2023	Število obiskovalcev
1	Programi za odrasle	14	2	2480
4	Izvedba simpozijev/ seminarjev	0	0	0
5	Prilagojen program za odrasle - ranljive skupine	2	0	7
6	Abonmaji, študijski krožki	0	0	0
8	Programi dostopni po spletu • https://www.tms.si/2021/02/24/razstava-70-let-tms/ • https://www.tms.si/digitalne-zbirke/ • https://www.tms.si/Titovazbirka/ • https://www.tms.si/2018/08/10/projekt-znanje-brez-meja/ • https://www.tms.si/2018/08/10/508/	14	0	1 245 1919 1 2

	• https://www.tms.si/2018/08/10/elektronski-katalog-k-razstavi-o-stanku-bloudku-v-angleskem-jeziku/ • https://www.soundsofchanges.eu/ • https://www.tms.si/stalne-razstave/ • https://www.tms.si/razstava-tehnika-za-sport/ • https://www.tms.si/pozor-elektrika/ • https://www.tms.si/graficna-dejavnost-janeza-vajkarda-valvasorja/ • https://www.tms.si/valvasorjev-pogled-v-naravo/ • https://www.tms.si/slovenska-geodetska-zbirka/ • https://www.tms.si/RobotSi/			Ni podatka Ni podatka 21343 103 230 72 57 39 77
	SKUPAJ	30	2	26576

Navedite naslove treh najbolj obiskanih programov, razstavni projekt katerega spremlja program in število obiskovalcev		
Naslov programa	Naslov razstave katero spremlja program	Število obiskovalcev
1. Vodenje po muzejskih zbirkah	Stalne razstave v Bistri	1882
2. Voden ogled muzejskih zbirk	Muzej pošte in telekomunikacij (Zgodovina pošte na Slovenskem in (Tele)komunikacije včeraj, danes, jutri!)	282
3. Vodenje po občasni razstavi	Halo! Kje si?	282

Spremljevalni programi za družine v letu 2023				
Št.	Naslov programa	Število pripravljenih programov	Od tega število novih programov v letu 2023	Število obiskovalcev
1	Programi za družine	23	3	1.659
2	Programi dostopni po spletu • *Četrtkova naloga za radovedne in vedoželjne https://www.facebook.com/TehniskiMuzejSlovenije* • *Muzejski strip, ki predstavlja muzejske službe* https://www.tms.si/2021/10/13/tms-to-smo-mi/ • https://www.tms.si/kratkocasnica-cof/ • https://www.tms.si/kratkocasnica-brancac/ • https://www.tms.si/kratkocasnica-zvezda/ • https://www.tms.si/kratkocasnica-okraski/ • https://www.tms.si/kratkocasnica-vrtavka/ • https://www.tms.si/kratkocasnica-telovadec/ • https://www.tms.si/kratkocasnica-telovadec-na-drogu/ • https://www.tms.si/kratkocasnica-novoletni-okrasek/ • https://www.tms.si/clovek-in-hrana/	11	0	Št. ogledov 57.000 77 101 10 20 4 79 44 43 36 265
	SKUPAJ	34	3	59.338

Navedite naslove treh najbolj obiskanih programov, razstavni projekt katerega spremlja program in število obiskovalcev		
Naslov programa	Naslov razstave katero spremlja program	Število obiskovalcev
1. Noč raziskovalcev	Noč Moč	419
2. Poletna muzejska noč	Stalne razstave (Bistra)	304
3. Družinska vodstva po muzejskih zbirkah	Stalne razstave (Bistra)	163

Kratka pojasnila k realizaciji spremljevalnih programov (največ do 1.000 znakov brez presledkov)

Spremljevalni programi so v letu 2023 potekali po predvidenem načrtovanju za omenjeno leto. Imeli smo občutno več obiska skupin z željo po organizirani ponudbi z naše strani.
Prvič smo organizirali *Dneve gradnje in okolja s Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo UL*, ki so bili dobro obiskani in *Dneve lesarstva in gozdarstva Biotehniške fakultete UL*. Biotehniškim dnevom, kjer se je do sedaj predstavljal *BIC Ljubljana,* so se pridružili tudi *Katedra za sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo, Katedra za fiziologijo, antropologijo in etologijo, Katedra za aplikativno botaniko, ekologijo, fiziologijo rastlin in informatiko, Katedra za mikrobno ekologijo in fiziologijo ter Katedra za znanosti o rejah živali BF UL*. Drugič smo organizirali Dneve kemijskih znanosti in tehniške varnosti *Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo UL* in Dneve tekstilstva s *Katedro za tekstilno in oblačilno inženirstvo Naravoslovnotehniške fakultete UL*. Motorizirana preteklost, Dnevi elektrotehnike in Dnevi strojništva pa so že utečena sodelovanja.
Pedagoško službo so povabili na izvedbo delavnic Hokus pokus in na šole v januarju in februarju. Sodelovali smo na prireditvi »Gozdovi prihodnosti« na povabilo Zavoda za gozdove območna enota Ljubljana, Znanstivalu, Čarobnem dnevu v Arboretumu Volčji potok in Koliščarskem dnevu na Igu na povabilo Društva Fran Govekar ter na Sejmu zdravja v Celju.
Za družine smo med poletnimi počitnicami na vodenja »Sredi tedna v muzej« vpeljali terapevtskega psa in postali prvi muzej v Sloveniji, ki je podpisal pogodbo s *Slovenskim društvom za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke.* Med vikendi smo za mlajšo populacijo pripravili Astronomsko delavnico in predstavitev Photon robotov ter delavnico Igraj se s Kubo roboti. Pripravili smo tudi obilo tematskih nedelj z brezplačnimi drop-in delavnicami, prikazi starih obrti in enkrat mesečno prikaz ukročena elektrika za širšo populacijo.
Za upokojence smo ponovno vpeljali poletna petkova druženja »Pobeg med spomine«. Za odrasle smo organizirali novo zeliščarsko delavnico. Najbolj obiskana pa je bila delavnica Osnove restavratorstva, kjer udeleženci spoznajo delovanje konservatorsko-restavratorske službe in se na praktičnih primerih seznanijo s postopki zaščite predmetov.
Noč raziskovalcev v okviru dvoletnega projekta Nočmoč, katerega glavni nosilec je UE Hiša eksperimentov, zadnji petek v septembru privabila največ obiskovalcev od leta 2018, ko smo pričeli s sodelovanjem. K sodelovanju smo na ta dan povabili Fakulteto za strojništvo, Krajinski park Ljubljansko barje in Biotehniško fakulteto UL (lesarji in biologi). V okviru prireditve Poletna muzejska noč smo k sodelovanju povabili Šentjakobsko gledališče za izposojo kostumov, pripovedovalce pripovedovalske skupine Tu in tam, Krajinski park Ljubljansko barje, Biotehniško fakulteto (agronomi, zootehniki, biologi) in omogočili vožnjo s Fiatom Balillo.
Razstavili smo umetniško instalacijo Borisa Beje in študentov Grafične in interaktivne komunikacije NTF UL Ob Ravnikarjevem kvadratu. Iz materiala, iz katerega je bila instalacija narejena, bomo napravili izdelke za prodajo v muzejski trgovini.
V letu 2023 smo v Muzeju pošte in telekomunikacij pripravili številne pedagoške in andragoške programe za različne starostne skupine ter za ranljive skupine. Največji delež obiskovalcev na naših programih predstavljajo skupine osnovnošolcev, ki prihajajo v muzej v okviru tehniškega dne. Že vrsto let je najbolj priljubljena in obiskana delavnica izdelava poštnega roga. Za družine in odrasle pripravljamo javna vodstva, delavnice in dejavnosti ob dnevih odprtih vrat, na katerih ponujamo pestre programe tudi v sodelovanju z lokalno skupnostjo z namenom spodbujanja kulturnega turizma.

Realizacija promocijske in komunikacijskih dejavnosti muzeja (največ do 1.000 znakov brez presledkov)

Promocija TMS je temeljila na različnih marketinških orodjih in je zajela pester nabor komunikacijskih kanalov, z namenom doseči različne ciljne publike TMS.

Osnovi cilji promocije so bili:
1) Povečati obisk v TMS in njegovih dislociranih enotah, od katerih je bil najbolj promoviran Muzej Pošte in telekomunikacij (MPT). Rezultati so dobri – skoraj 43.000 obiskovalcev.
2) Promovirati stalne in občasne razstave ter razstave na gostovanjih doma in v tujini. Za promocijo smo uporabili e-obvestila, TMS novičnik, medijska sporočila, spletno stran ter v manjši meri tudi oglase.
3) Promocija programov za osnovne in srednje šole preko e-obvestil (1012 naslovnikov), 2 zloženk in e-zloženk ter dogodkov za učitelje.
Ključni komunikacijski kanali:
- Zloženke (TMS v več jezikih, MPT, za OŠ, za srednje šole)
- Spletna stran TMS: 39.000 obiskovalcev.
- Odnosi z mediji - 737 objav, od tega 91 za MPT. Objave so se osredotočale predvsem na razstavo ob 70-letnici odprtja zbirk za javnost in na ostale občasne ter gostujoče razstave, noč raziskovalcev, dneve strojništva, elektrotehnike, gradnje, kemijskih znanosti.
- TMS Facebook in Instagram – v povprečju 4 objave tedensko, Facebook profil Muzeja pošte in telekomunikacij
- Oglasi

Posredovanje informacij o kulturni dediščini – izdajanje publikacij: katalogov, vodnikov in periodika v letu 2023

	Naslov publikacije	Avtor	Navedite naslov razstave katero spremlja publikacija	Naklada	Cena / Število prodanih izvodov	Skupaj porabljena sredstva (€)
1	Vsak milimeter šteje, e-katalog	Martina Orehovec, Janez Slak, Dušan Kogoj	Vsak milimeter šteje	e-katalog	x	2.202,32
2	Zapisana beseda: tiskarstvo na Slovenskem skozi čas, e-katalog	Martina Orehovec	Zapisana beseda: tiskarstvo na Slovenskem skozi čas	e-katalog	x	3.130
3	Halo! Kje si? / Hallo! Wer da? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije / Slowenische und deutsche Handygeschichte(n)	Jernej Bizjak, dr. Estera Cerar, Joel Fischer Leopold Šolc	Hallo! Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte (n)	500	15,00/0	2.293,55
4	Kako deluje telegraf?	Ajda Kozjek	Muzej pošte in telekomunikacij	300	5,00/0	600,00
5	Tehniški muzej Slovenije : to smo mi	Ana Katarina Ziherl, Sanda Simon	TMS 70	300	Brezplačno	951,00
6	O svetlobi	Orest Jarh	O svetlobi	300	15/4	5.412,73
skupaj						14.589,60

Pojasnila k realizaciji izdajanja publikacij (največ do 1.000 znakov brez presledkov)**:**

Spremni e- katalog občasne geodetske razstave »Vsak milimetre šteje: Geodezija na Slovenskem skozi čas« je bil dopolnjen z novimi vsebinami in kompletnim angleškim prevodom ter objavljen na spletni strani TMS v juliju 2023. Spremni e-katalog tiskarske zbirke je v zaključni fazi in bo objavljen v začetku tekočega leta.
Ob občasni razstavi Hallo! Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije smo pripravili katalog v slovenskem in nemškem jeziku. V katalogu so predstavljeni trije članki s področja razvoja mobilne telefonije v Sloveniji in en članek o razvoju mobilne telefonije v Nemčiji ter zgodbe uporabnikov mobilnih telefonov iz obeh držav.
Knjižica iz serije Kako deluje tokrat prikazuje delovanje različnih vrst telegrafov skozi čas. Namenjena je mladostnikom od 12. leta naprej in širši zainteresirani javnosti. Slikanica je zasnovana s pomočjo ilustracij, fotografij muzejskih predmetov in muzejskega arhivskega gradiva ter kratkih pojasnil, ki bralca na slikovit način popeljejo skozi zgodovino razvoja te komunikacijske naprave.
Katalog k razstavi 70 let TMS (Dobrodošli v Tehniškem muzeju Slovenije) bo zaradi odhoda glavne urednice izdan v marcu 2024.
Knjižico z naslovom Tehniški muzej Slovenije: To smo mi, ki je bila kot e-publikacija izdana ob 70-letnici ustanovitve muzeja, smo v letu 2023 dopolnili in natisnili.

Število uporabnikov / strank
Arhiv, dokumentacija, fototeka,..

Poleg rednega zagotavljanja dostopa in informacij do dokumentarnega in arhivskega gradiva notranjim uporabnikom za potrebe rednega dela in izvajanja javne službe smo v letu 2023 omogočili vpogled in posredovali informacije iz naših fondov, številnim zunanjim uporabnikom za raziskovalne, študijske in komercialne namene. V Oddelku za dokumentacijo (fototeka idr.) je bilo v letu 2023 skupno 30 uporabnikov.

III. ODKUPI PREDMETOV PREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE

Odkupi premične kulturne dediščine			
Pridobljen predmet – odkup gradiva	Število	Cena (v €)	Financer *
800:LJU;0009087 Stereolitografski stroj	1	130,9	Lastna sredstva
G0000477 Mobilni telefon NMT Benefon Forte	1	45	Lastna sredstva
SKUPAJ	2	175,90	
Od tega odkupi del še živečih avtorjev			

**(vpiše se MK, drugi proračunski viri, sponzorji, donacija, lastna sredstva)*

Pojasnila k realizaciji izvajanja odkupov premične kulturne dediščine (največ do 500 znakov brez presledkov):

V letu 2023 sta bila opravljena nakupa Mobilnega telefona Benefon Forte v vrednosti 45 EUR in pa Stereolitografskega stroja v vrednosti 130,9 EUR. Drugih odkupov ni bilo.

Pojasnila k realizaciji nalog digitalizacije po izdanih odločbah in ocena učinkovitosti porabe dodeljenih proračunskih sredstev za izvajanje nalog javne službe:

V letu 2023 smo izvedli profesionalno fotografiranje predmetov iz muzejskih zbirk TMS za večnamensko uporabo fotografij: za dokumentacijo (muzejska dokumentacijska baza Kronos), za promocijo muzeja in ostale muzejske aktivnosti, za večjo dostopnost tehniške kulturne dediščine za javnost (objava na spletni strani muzeja in družbenih omrežjih). Fotografiranje je zajemalo izbrane predmete iz naslednjih muzejskih zbirk: lovsko orožje, tekstil (klobučarstvo in tekstilna industrija), medicina (zobozdravstvo), gozdarstvo, lesarstvo, elektrotehnika (Iskra merilna oprema, zbirke: Inštitut Jožef Stefan, Smerke, fizikalni praktikum Fakultete za fiziko, Osana, TV sprejemniki), tiskarstvo.
Nadgradili smo dokumentacijski sistem Kronos, s posebno prilagoditvijo za zahteve TMS-ja.
Nadaljevali smo leta 2021 začeto digitalizacijo analogne fototeke TMS 1951-2001: skeniranje negateke, ki je zajemalo negative srednjega, večjega ter leica formata. V letu 2023 je bilo poskeniranih 9.724 enot. Do zdaj je bilo skupno poskeniranih 23.448 enot.
Ocenjujemo, da smo v letu 2023 v celoti realizirali načrte digitalizacije in zelo učinkovito porabili namenska proračunska sredstva za digitalizacijo.

Dodatek:

A. PROSTORI

Podatki o količini m² novo pridobljenih prostorov v letu 2023		
Naslov:	Površina (m²):	Namembnost (depoji, razstavni prostor, delavnice, uprava…)
SKUPAJ		

Zbirnik prostorov za izvajanje dejavnosti v letu 2023 ***Navodilo:*** skupna površina prostorov v m² naj se ujema s tabelo »Popis objektov in prostorov«	Površina v m²
Razstavni prostori za stalne razstave	6.299
Razstavni prostori za občasne razstave	442
Prostori za poslovno dejavnost	70
Prostori kustodiatov in dokumentacije	331
Prostori za namen izvajanja vsebin spremljevalnih pedagoško/andragoških programov	329
Konservatorsko-restavratorske delavnice	411
Knjižnica	58
Dislocirane enote – razstavna dejavnost	448
Depoji	4.136
Muzejska trgovina	37
Drugo	2.757
SKUPAJ površina prostorov za vse dejavnosti	15.318

B. INVESTICIJSKO VZDRŽEVANJE IN NAKUP OPREME

Investicijsko vzdrževanje s sredstvi MK – realizacija po odločbi za leto 2023		
Namen	Višina namensko odobrenih sredstev MK	Porabljena višina sredstev
Protivlažna sanacija in obnova fasade na dvorani protokolarnih vozil	34.000	38.935,99
Dobava in zamenjava glavne elektro omare	9.500	14.446,58
Demontaža in odvoz vodnih koles in rak na mlinu in kovačiji	9.700	9.699,99
SKUPAJ	53.200,00	63.082,56

Pojasnila k realizaciji investicijskega vzdrževanja (največ do 500 znakov brez presledkov):

Zavod je za namen investicijskega vzdrževanja prejel 53.200,00 EUR. Zaradi porasta stroškov materiala in storitev je bila realizirana vrednost projektov 63.152,57 EUR.
V dvorani protokolarnih oz. Titovih vozil so bili pogoji za hrambo zaradi izredno visoke vsebnosti vlage neprimerni. Z izdelavo hidro in termoizolacije v letu 2022 smo preprečili vdor vlage od spodaj. Za celostno zaščito zbirke smo v letu 2023 izvedli še protivlažno sanacijo in obnovo fasade objekta.
Stara glavna elektro omara je bil neustrezna, dotrajana in nevarna za uporabo. Z dobavo in montažo nove elektro omare smo v letu 2023 pridobili varno in odjemni moči primerno omaro, ki preprečuje izpade električne energije, s katerimi smo se soočali v preteklosti.
Ker so bili zunanji deli vodnih koles in rak izpostavljeni vremenskim vplivom in nihanju vodostaja reke, so prepereli in delno razpadli. Z njihovo odstranitvijo smo preprečili nadaljnje propadanje objektov mlina in kovačije, ustavili vdor vode vanju in zaustavili nevarno odnašanje delov. Z odstranitvijo smo izboljšali tudi videz objektov, ki je prej dajal vtis zanemarjenosti.

Nakup opreme s sredstvi MK – realizacija **po odločbi za leto** 2023		
Namen	Višina namensko odobrenih sredstev MK	Porabljena višina sredstev
a) Oprema za vzpostavitev in izboljšanja sistema varovanja. Skupaj porabljeno: _____€, od tega za:		
1.		
2.		
3.		
b) Oprema za ureditev depojev. Skupaj porabljeno: _____€, od tega za:		
1. Protivlomne omare za varno hranjenje predmetov kulturne dediščine (orožja)	23.500,00	23.668,00
2.		
3.		
c) Oprema za konservatorsko-restavratorske delavnice. Skupaj porabljeno: _____€, od tega za:		
1.		
2.		
3.		
d) Oprema za delovni proces digitalizacije. Skupaj porabljeno: _____€, od tega za:		
1.		
2.		
3.		
e) Oprema za razstave. Skupaj porabljeno: _____€, od tega za:		
1.		
2.		

3.		
f) Oprema za ureditev prostorov za izvajanje pedagoško/andragoških vsebin. Skupaj porabljeno: _____€, od tega za:		
1.		
2.		
3.		
g) Drugo (navedite). Skupaj porabljeno: _____€, od tega za:		
1.		
2.		
SKUPAJ VSE POSTAVKE PORABLJENO	23.500,00	23.668,00

Pojasnila k realizaciji nakupa opreme (največ do 500 znakov brez presledkov):

Inšpektor Inšpektorata RS za notranje zadeve MNZ RS je po opravljenem inšpekcijskem pregledu januarja 2023 ugotovil, da prostori na podstrehi gradu Bistra niso ustrezni za hrambo orožja. Neustrezne so bile tudi stare kovinske omare. Tehniški muzej Slovenije je v skladu z inšpekcijskim zapisnikom, muzejskimi standardi in s sredstvi Ministrstva za kulturo dobavil nove protivlomne omare za varno hranjenje predmetov kulturne dediščine (orožja), jih montiral v depojskih prostorih v Pivki, zagotovil nove varnostne rešetke za okna in vrata ter dodatni alarm. S tem je izpolnil vse zahteve inšpekcije in poskrbel za ustrezno in varno hranjenje orožja.

Investicijsko vzdrževanje in nakup opreme iz drugih virov

Namen	Vir	Porabljena višina sredstev
Geodetski načrt (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	1.373,59
DIIP (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	2.060,52
IZP, DGD, PZI (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	111.976,71
IP (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	3.653,40
Vodno mnenje (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	304,45
geomehanične raziskave (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	10.583,90
Komunalni prispevek (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	28.738,05
Elektroenergetski vodi (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	24.837,03
Vpis služnosti (projekt prenove Koblerjevega mlina)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080005	914,64
DIIP in investicijski program (projekt prenove gradu Bistra)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080004	9.206,57
DGD (70%) (projekt prenove gradu Bistra)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080004	140.707,05
Novelacija investicijskega programa (projekt prenove gradu Bistra)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080004	3.007,97
Geomehanične raziskave (projekt prenove gradu Bistra)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080004	30.043,13
Arboristični pregled parka ob gradu (projekt prenove gradu Bistra)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080004	2.508,67
Protivlažna sanacijo in obnovo fasade na stebriščni in kmetijski dvorani (projekt prenove gradu Bistra)	Posebna pogodba MK št.: 3340-23-080004	51.834,44
Predhodne arheološke raziskave (projekt prenove gradu Bistra)	Posebna pogodba MK	12.094,11

	št.: 3340-23-080004	
Računalniška oprema	Lastna sredstva	11.398,00
Oprema za razstave	Lastna sredstva	7.855,00
Drobni inventar	Lastna sredstva	3.051,00
SKUPAJ		456.148,23

C. ZAPOSLENI

Število zaposlenih po področjih dejavnosti muzeja na dan 1.1.2023				
Dejavnost		**Financer MK**	**Drugi viri**	**SKUPAJ**
Poslovna dejavnost	Direktor	1	0	1
	Pomočnik direktorja	0	0	0
	Služba za komunikacije	0	0	0
	Finančni delavci	1	0	1
	Administrativni delavci	1	0	1
SKUPAJ – poslovna dejavnost		3	0	3
Tehnična služba	Tehnični delavci (vzdrževalec, vratar, receptor, hišnik, varnostnik, kurir, čistilec)	9	0	9
	Informatik, dipl. informatik, sistemski inženir, inženir	0	0	0
SKUPAJ – Tehnična služba		9	0	9
Strokovna dejavnost	Kustosi	10	1	11
	Konservatorji, restavratorji	7	0	7
	Drugi strokovni delavci	1	2	3
SKUPAJ - Strokovna dejavnost		18	3	21
VSI SKUPAJ (poslovna dejavnost, tehnična služba, strokovna dejavnost)		30	3	33

Število zaposlenih glede na vrsto zaposlitve na dan 1.1.2023	**Strokovni delavci**	**Tehnična služba in informatika**	**Uprava**	**SKUPAJ**
a) Redno zaposleni za nedoločen čas:	**20**	**9**	**2**	**31**
• od tega s krajšim delovnim časom:	**0**	**0**	**0**	**0**
b) Število zaposlenih za določen čas:	**1**	**0**	**1**	**2**
• od tega s krajšim delovnim časom:	**0**	**0**	**0**	**0**
c) Občasno, projektno zaposleni po podjemni pogodbi (število izvajalcev na dan 3.1.2023)				
• Skupno število vseh sklenjenih podjemnih pogodb v letu 2023	**3**	**0**	**1**	**4**
• Od tega število sklenjenih podjemnih pogodb z osebami statusom samozaposlenega v kulturi v letu 2023	**0**	**0**	**0**	**0**
d) Občasno, projektno zaposleni po pogodbi o avtorskem delu				
• Skupno število sklenjenih avtorskih pogodb v letu 2023	**13**	**0**	**0**	**13**
• Od tega število sklenjenih avtorskih pogodb z osebami s statusom samozaposlenega v kulturi v letu 2023	**0**	**0**	**0**	**0**

e) Študentsko delo (*število izvajalcev na dan 3.1.2023*)				
• Skupno število vključenih študentov v študentsko delo v letu 2023	**11**	**20**	**2**	**33**
• Skupno število opravljenih ur študentskega dela v letu 2023	**994**	**3484**	**1057**	**5535**
f) Prostovoljci, neplačani delavci (število izvajalcev na dan 3.1.2023)				
• Skupno število prostovoljcev v letu 2023	**0**	**0**	**0**	**0**
• Skupno število opravljenih ur prostovoljnega dela v letu 2023	**0**	**0**	**0**	**0**
Število vključenih izvajalcev v javna dela v letu 2023	**0**	**6**	**0**	**6**
Število prvih zaposlitev - po zaključku študija	**1**	**0**	**0**	**0**

Število zaposlenih v muzeju glede na starost
Navodilo: vpiše se stanje zaposlenih, ki jih financira MK na dan 1.1.2023

starostni razredi	število vseh zaposlenih	število zaposlenih - strokovna dejavnost
do 29 let	1	1
od 30 do 39 let	3	2
od 40 do 49 let	5	4
od 50 do 59 let	16	6
nad 60 let	5	5
SKUPAJ	30	18
Povprečna starost zaposlenih strokovnih delavcev		50,38

D. DOSTOPNOST DO PREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE

Dostopnost do kulturne dediščine gibalno in senzorno oviranim osebam – novosti v letu 2023 (prosimo odgovorite na kratko):

Zagotavljanje dostopnosti do grajenega okolja oz. do objektov v katerih se opravljajo naloge javne službe:
- Tehniški muzej Slovenije zaradi stanja in vrste objektov, v katerem se nahajajo zbirke, žal že dlje časa ni izvajal posegov, ki bi izboljšali dostopnost do kulturne dediščine gibalno oviranim. Te izboljšave smo vključili v idejno zasnovo muzeja po prenovi, za katero pridobivamo investicijsko dokumentacijo. V skladu s smernicami za vzpostavitev dostopnosti kulturne dediščine ranljivim skupinam in strokovnimi standardi se trudimo vsako novo razstavo pripraviti tako, da njeno vsebino približamo čim širši množici obiskovalcev.

Zagotavljanje dostopnosti do razstav/ spremljevalnih programov/ informacij:
-Za najavljene skupine z različnimi oviranostmi pripravimo prilagojen program. Omogočimo jim tudi brezplačen vstop.
- V Muzeju pošte in telekomunikacij je celotna stalna razstava prilagojena slepim in slabovidnim obiskovalcem.
- Aktivno sodelujemo z Junaki tretjega nadstropja.
- Na razstavah pripravimo prilagoditve za lažjo dostopnost do informacij: zvočni posnetki, večji fonti, preprosta in kratka besedila.
-Vpeljali smo vodenje po muzeju Bistra s pomočjo terapevtskega psa in postali prvi muzej v Sloveniji, ki je podpisal pogodbo s *Slovenskim društvom za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke.*
-Sodelujemo z Zavodom za slepe in slabovidne.

Sistem podpore delodajalcem, ki zaposlujejo invalide/ali imate zaposlene tudi invalidne osebe:
- Če so pogoji posameznega delovnega mesta primerni, TMS zaposluje tudi invalidne osebe, največkrat preko javnih del. Če bi muzejski objekt omogočal, bi jih z veseljem vključili še več.

Ozaveščanje javnosti o kulturnih prispevkih invalidov/vključevanje invalidov v izvajanje javne službe:
- Pri pripravi razstave »O svetlobi » smo aktivno sodelovali z Zvezo slepih in slabovidnih RS. Posodili so nam tehnične pripomočke, ki jih uporabljajo v vsakodnevnem življenju, muzej jih je razstavil, profesionalno fotografiral in predstavil v katalogu razstave.
- Na razstavi »Dobrodošli v Tehniškem muzeju Slovenije« smo v posebnem sklopu, preko pripomočkov za slepe, predstavili dejavnosti, ki jih muzej izvaja za ranljive skupine.

Prilagojenost spletne strani senzorno oviranim osebam:
- Spletna stran je s posameznimi elementi prilagojena tako slušno kot vidno oviranim osebam.
- Virtualni sprehodi po muzeju omogočajo slepim in slabovidnim, da prisluhnejo krajši strokovni razlagi ob sprehodu skozi muzejsko zgodovino in zbirke.
- E-razstave, e-izdaje in članki, spletne učilnice in digitalne zbirke so primerni za uporabo tudi za posameznike s slušnimi težavami. Posebna stran je namenjena predstavitvi tehniške dediščine slepim in slabovidnim s pomočjo izbranih razglednic iz dokumentacije Tehniškega muzeja Slovenije. Pripravili smo izbor dvanajstih razglednic iz sedmih tematskih skupin: Grad Bistra, elektrarne, tekstilstvo, gozdarstvo, kmetijstvo, promet, Ljubljana.
- Pri Zavodu Ustvarjalna Pisarna Sodelujem smo naročili pripravo tehničnih opisov teh razglednic. Slepi in slabovidni lahko tako ob poslušanju opisov zaznajo in občutijo vsebino razglednice. Naš namen je, da prilagojena predstavitev izbranih razglednic pritegne zanimanje slepih in slabovidnih za našo tehniško dediščino in jih spodbudi k nadaljnjim obiskom našega muzeja. Po drugi strani naj pripomore tudi k večji zavesti videčih o težavah, s katerimi se soočajo slepe in slabovidne osebe. Hkrati nam metoda tehničnih opisov predstavlja model za nadaljnje prilagoditve slepim in slabovidnim osebam.
- Spletna stran muzeja je prilagojena tako, da tekstovna verzija olajša slabovidnim branje na spletni strani.

Evidenca obiskovalcev javnega zavoda v letu 2023
Navodilo: prosimo, da podatke o obiskovalcih strnete v kategorije, navedene v tabeli in ne prilagate tabel z drugimi kategorijami

Vrsta vstopnice	Cene vstopnic (v €)	Število izdanih vstopnic			Prihodek od prodanih vstopnic (v €)
		Obiskovalci iz Slovenije (1)	Obiskovalci iz tujine (2)	SKUPAJ obiskovalci (1+2)	
izdana brezplačna vstopnica predšolski otroci	0	457	0	457	0
izdana brezplačna vstopnica otroci in mladina	0	2687	0	2687	0
izdana brezplačna vstopnica odrasli	0	3614	0	3614	0
izdana brezplačna vstopnica družina	0	3717	0	3717	0
Izdana brezplačna vstopnica upokojenci	0	0	0	0	0
plačana vstopnica otroci in mladina	4,00	1180	271	1451	5896,00
plačana vstopnica odrasli	8,00	4241	1054	5295	36748,80
plačana vstopnica – družina	16,00	1232	145	1377	22043,40
Plačana vstopnica upokojenci	5,00	1723	249	1972	9852,50
plačana vstopnica skupina otroci in mladina	3,50	12749	478	13227	42084,50
Plačana vstopnica skupina odrasli	6,00	1359	143	1502	8724,00
Plačana vstopnica skupina upokojenci	4,50	1229	393	1622	6207,80
SKUPAJ		34188	2733	36921	131557,00

Evidenca obiskovalcev javnega zavoda v letu 2023 – dislocirana enota Muzej pošte in telekomunikacij
Navodilo: prosimo, da podatke o obiskovalcih strnete v kategorije, navedene v tabeli in ne prilagate tabel z drugimi kategorijami

Vrsta vstopnice	Cene vstopnic (v €)	Število izdanih vstopnic			Prihodek od prodanih vstopnic (v €)
		Obiskovalci iz Slovenije (1)	Obiskovalci iz tujine (2)	SKUPAJ obiskovalci (1+2)	
izdana brezplačna vstopnica predšolski otroci	0	59	0	59	0
izdana brezplačna vstopnica otroci in mladina	0	393	0	393	0
izdana brezplačna vstopnica odrasli	0	660	8	668	0
izdana brezplačna vstopnica družina	0	0	0	0	0
izdana brezplačna vstopnica upokojenci	0	0	0	0	0
plačana vstopnica otroci in mladina	2,00 / 2,50	176	18	128 / 66	256,00 / 165,00
plačana vstopnica odrasli	2,50 / 3,00	189	61	131 /119	327,50 / 357,00

plačana vstopnica – družina	6,00 / 7,50	90	5	46 / 49	276,00 / 367,50
plačana vstopnica upokojenci	2,00 / 2,50	77	0	47 / 30	94,00 / 75,00
plačana vstopnica skupina otroci in mladina	1,60 / 2,00	3032	45	1688 / 1379	2700,80 / 2758,00
plačana vstopnica skupina odrasli	2,00 / 3,00	206	10	180 / 36	360,00 / 90,00
plačana vstopnica skupina upokojenci	1,60 / 2,00	36	0	29 /17	46,4 / 34,00
SKUPAJ		4918	147	5065	7.907,20

Evidenca obiskovalcev javnega zavoda v letu 2023 – dislocirana enota Soteska
Navodilo: prosimo, da podatke o obiskovalcih strnete v kategorije, navedene v tabeli in ne prilagate tabel z drugimi kategorijami

Vrsta vstopnice	Cene vstopnic (v €)	Število izdanih vstopnic			Prihodek od prodanih vstopnic (v €)
		Obiskovalci iz Slovenije (1)	Obiskovalci iz tujine (2)	SKUPAJ obiskovalci (1+2)	
izdana brezplačna vstopnica predšolski otroci	0	0	0	0	0
izdana brezplačna vstopnica otroci in mladina	0	0	0	0	0
izdana brezplačna vstopnica odrasli	0	3	0	3	0
izdana brezplačna vstopnica družina	0	0	0	0	0
izdana brezplačna vstopnica upokojenci	0	0	0	0	0
plačana vstopnica otroci in mladina	1,30	36	0	36	45,20
plačana vstopnica odrasli	1,50	112	0	112	161,20
plačana vstopnica – družina	0	0	0		
plačana vstopnica upokojenci	1,30	101	0	101	115,90
plačana vstopnica skupina otroci in mladina	1,10	197	0	197	216
plačana vstopnica skupina odrasli	1,30	138	0	138	185,80
plačana vstopnica skupina upokojenci	1,10	262	0	262	288,20
SKUPAJ		849	0	849	1013,00

Ocenjeno število tistih obiskovalcev, ki niso prejeli vstopnice *(npr.: odprtja razstav…)*	560
Število evidentiranih uporabnikov digitalnih vsebin na spletni strani muzeja	39.000
Število evidentiranih zunanjih uporabnikov muzejskega gradiva v dokumentaciji (arhiv fototeka,..)	30

E. DEJAVNOST SPECIALNE KNJIŽNICE ZA KULTURNO DEDIŠČINO

Število enot knjižničnega gradiva v specialni knjižnici (do 31.12.2023)	14012
Število enot knjižničnega gradiva pridobljenega z nakupom v letu 2023	87 (2 monografski in 85 serijskih)
Število enot knjižničnega gradiva pridobljenega z izmenjavo v letu 2023	26 (24 monografskih in 4 serijske)
Število strokovnih delavcev v knjižnici	0
Število zunanjih uporabnikov v knjižnici	0
Dostopnost do elektronskih publikacij	da ***ne*** (*označite*)
Površina prostorov, ki so namenjeni specialni knjižnici	54 m²
Višina porabljenih sredstev državnega proračuna za nakup knjižničnega gradiva	497,3 €

2. Posebni del – poročilo o doseženih ciljih in rezultatih

1. Zakonske in druge pravne podlage, ki pojasnjujejo delovno področje posrednega uporabnika;

Pravne podlage za delovanje TMS so podane v sledečih predpisih:

- Pravno podlago za delovanje Tehniškega muzeja Slovenije dajejo ustanovitveni akt iz leta 2003 (Uradni list RS 60/03) ter sklepi o spremembah in dopolnitvah:
- Sklep o spremembi in dopolnitvi Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Tehniški muzej Slovenije (Uradni list RS, 119/07),
- Sklep o spremembah in dopolnitvah Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Tehniški muzej Slovenije (Uradni list RS, 8/09),
- Sklep o spremembi in dopolnitvi Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Tehniški muzej Slovenije (Uradni list RS 78/14),
- Nacionalni program za kulturo,
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 – ZNOrg) s podzakonskimi predpisi,
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg),
- Pravilnik o varovanju in hranjenju nacionalnega bogastva in muzejskega gradiva, o vpisu v razvid muzejev in o podelitvi pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev (Uradni list RS, št. 47/12),
- Pravilnik o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah (Uradni list RS, št. 102/10),
- Pravilnik o pridobivanju nazivov v dejavnostih varstva kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 47/18) in drugi podzakonski predpisi s področja varstva kulturne dediščine,
- ICOM-ov kodeks muzejske etike,
- Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 45/94, 45/94, 39/96, 39/99 – ZMPUPR, 82/99, 102/00, 52/01, 64/01, 43/06 – ZKolP, 60/08, 32/09, 32/09, 40/12, 46/13, 106/15, 46/17, 2/17 – popr. in 80/18).

Ostali zakoni in druge pravne podlage, ki urejajo delovanje muzejev:

- Pravilnik o napredovanju zaposlenih v javnih zavodih na področju kulture (Uradni list RS, št. 41/94, 2/96, 106/00 in 56/02),
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US in 22/19 – ZPosS),
- Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP),
- Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E in 40/12 – ZUJF),
- Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15, 63/16 – ZKUASP in 59/19),

- Zakon za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12, 96/12 – ZPIZ-2, 104/12 – ZIPRS1314, 105/12, 25/13 – odl. US, 46/13 – ZIPRS1314-A, 56/13 – ZŠtip-1, 63/13 – ZOsn-I, 63/13 – ZJAKRS-A, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 101/13 – ZDavNepr, 107/13 – odl. US, 85/14, 95/14, 24/15 – odl. US, 90/15, 102/15, 63/16 – ZDoh-2R, 77/17 – ZMVN-1 in 33/19 – ZMVN-1A).

Muzeji smo poleg zaveze k ravnanju v skladu z nacionalno zakonodajo zavezani tudi delovanju v skladu z definicijo muzeja svetovne muzejske organizacije pod okriljem UNESCA – ICOM (muzeji so nepridobitne ustanove, namenjene evidentiranju, zbiranju, hrambi, konservaciji in restavriranju, dokumentiranju, proučevanju ter popularizaciji premične kulturne dediščine) in ICOM-ovemu kodeksu muzejske etike.

Muzeji ob upoštevanju nacionalne zakonodaje in Strategije kulturne dediščine 2020–2023 sledimo smernicam evropske strateške usmeritve (Evropska strategija kulturne dediščine za 21. stoletje (2017), Unescovo Priporočilo o zaščiti in promociji muzejev in zbirk, njihove raznolikosti in vloge v družbi (2015), sklepi Sveta EU o participativnem upravljanju kulturne dediščine (2014), priporočila Komisije EU o digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in digitalnem arhiviranju (2011)).

2. Dolgoročni cilji posrednega uporabnika, ki izhajajo iz večletnega programa dela in razvoja posrednega uporabnika oz. področnih strategij in nacionalnih programov;

Dolgoročni cilji Tehniškega muzeja Slovenije izhajajo iz osnovnega poslanstva in sprejete strategije muzeja 2020–2024 ter vizije razvoja nove direktorice:

- prenova kompleksa Bistra s poudarkom na osrednjem samostansko-grajskem kompleksu, spomeniku nacionalnega pomena, ki je najbolj ogrožen, kot osrednje lokacije muzeja z večino razstavnih in depojskih prostorov, oblikovanje idejne zasnove vsebinske prenove in priprava arhitekturnih podlag za prenovo;
- posodobitev zbiralne politike in reorganizacija kustodiatov;
- povečanje atraktivnosti razstav, interaktivnost in digitalizacija;
- načrtna in sistematična inventarizacija, reinventarizacija in digitalizacija celotnega muzejskega fundusa;
- dopolnitev muzejskih zbirk z gradivom in vsebinami manjkajočih strokovnih področij, ki so nujni za celovitejše razumevanje razvoja znanj na področju tehnike, znanosti in inovacij v Sloveniji;
- povečanje prepoznavnosti TMS in privabljanje novih obiskovalcev muzeja in turistov, širjenje kroga »prijateljev« muzeja;
- skrb za popularizacijo dediščine in širitev obsega in kakovosti pedagoško-andragoške ponudbe; pedagoške in andragoške aktivnosti, izdajanje publikacij, aktivnosti izven muzejskih prostorov,
- skrb za nadaljevanje obnove in prenove objektov v upravljanju;
- ureditev depojske problematike za zagotavljanje ustreznih prostorskih, klimatskih in varnostnih pogojev hranjenja eksponatov (vključno s problematiko eksponatov večjih dimenzij);
- povezovanje z muzeji, izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami, drugimi ministrstvi RS ter partnerji iz gospodarstva, mednarodno sodelovanje;
- vključevanje v mednarodne projekte s področja tehniške dediščine;
- trajnostni management: skrb za kadre in njihov razvoj, finančna vzdržnost;
- zagotavljanje in skrb za stalno rast lastnega dohodka;
- ureditev poslovnih prostorov, knjižnice in prostorov za konservatorsko-restavratorsko ter tehnično službo;
- ohranitev položaja enega najbolj prepoznavnih in obiskanih slovenskih muzejev.

Osrednji razstavni prostori TMS so v samostansko-grajskem kompleksu v Bistri.
Strokovno osebje in direktorica so na podlagi izdelane **idejne zasnove vsebinske prenove zbirk** nadaljevali z delom v smislu podrobnejše opredelitve vsebinske prenove in bodoče sodobne muzejske postavitve po prenovi muzeja v Bistri.

Navzlic fizični in vsebinski prenovi kompleksa v Bistri ima objekt določene meje, zato je naš pogled usmerjen tudi v gostitev mreže tehniških muzejev oziroma zbirk po vsej Sloveniji – kot samostojnih muzejev ali kot dislociranih zbirk TMS.
Dislocirana enota, **Muzej pošte in telekomunikacij** v Polhograjski graščini, deluje v skladu s programom. Sicer z lokalno skupnostjo in JZ Polhograjska graščina konstruktivno sodelujemo, tudi na EU projektih, kar se med drugim kaže v uspešno izpeljanem in sprejetem Polhovem doživljajskem parku. Sodelovanje z javnim zavodom Polhograjska graščina in občino Dobrova-Polhov-Gradec je tudi v letu 2023 potekalo dobro in se še nadgradilo z več prireditvami in projekti.

Glede **depoja v Soteski** je prišlo do pomembnih premikov. Dne, 1. 1. 2021, je objekt zamenjal lastnika, novi lastnik je postala občina Dolenjske toplice. Z županom in direktorico občinske uprave dobro sodelujemo, naši strokovni sodelavci izvajajo aktivnosti v okviru občine oziroma depoja Soteska. Z občino smo v 2023 okrepili sodelovanje tudi tako, da smo v Dolenjskih toplicah večkrat izvedli naše delavnice. Z občino smo se tudi v 2023 pogovarjali o novih in privlačnejših vsebinah v depojih, kar se bo udejanjilo, ko bo občina pridobila sredstva za prenovo. Ena od možnosti je tudi postavitev stalne razstave na tematiko, ki se povezuje z lokalnim okoljem. TIC Dolenjske toplice intenzivneje oglašuje ogled depojev TMS v Soteski, kar prispeva tudi k pestrejši kulturni ponudbi občine in prepoznavnosti zbirk TMS.

Z občino Dolenjske toplice bomo v 2024 podpisali podoben dogovor, kot smo ga podpisali s prejšnjim lastnikom, KZ Trebnje. Sama sem mnenja, da bi objekt moral zaokrožiti zgodovinsko kulturno ponudbo v kraju Soteska, v spomeniškem območju, v katerem so na ogled razvaline dvorca Soteska, vrtni paviljon Hudičev turn, ki je obnovljen in se uporablja za kulturne namene, in nekdanje gospodarsko poslopje, v katerem je naš ogledni depo. V občinski upravi Dolenjskih toplic vidim željo in prizadevanja, da se kulturna ponudba izboljša, postavi na novo raven in da se na lokalni ravni omogoči pestra kulturna ponudba, ki do sedaj ni bila morda ustrezno predstavljena, oziroma se ji ni dalo ustrezne veljave. Z novimi prizadevanji občinske uprave, prenovljeno ponudbo, pri kateri smo pripravljeni sodelovati tudi mi s svojimi strokovnimi službami (kar se je v 2023 že zgodilo) tako lahko ustrezno in intenzivneje predstavljamo tehniško dediščino tudi na lokalni ravni oz. v dolenjski regiji, v kateri smo že prisotni v Drgančevju. S prenovljenim, saniranim (drenaža, odvodnjavanje) objektom (delno je sanacijo občina že uredila) bomo uresničili vizijo razvoja prikaza različnih segmentov tehniške dediščine v dislociranih zbirkah, intimno povezanih z določenim krajem, lokalno skupnostjo ali regijo. V zaledju Soteske se namreč nahaja Rog, ki je bogat z gozdarsko in lesarsko dediščino in del razstavnega prostora bi bil lahko namenjen predstavitvi tega. Naj samo kot povezavo omenim žago, ki se nahaja na desnem bregu Krke, ob kateri stoji objekt, v katerem je fiksna lokomobila. Leta 1999 je bil izdan sklep o začasni razglasitvi parne lokomobile v objektu kotlarne na žagi v Soteski za kulturni spomenik. Z zbirko na Dvoru, ki je posvečena metalurgiji, bi lahko tvorile trojček na omenjenem območju.

Mestna občina Novo Mesto je uredila prostore, v kateri se nahaja muzejska zbirka **IMV, v kateri je tudi nekaj naših eksponatov.** Od leta 2019 je v **Drgančevju** na ogled tudi razstava *Martin Sever, oče slovenskega kombija*, ki je obogatila razstavni program. Z Dolenjskim muzejem se dogovarjamo za gostovanje v Bistri z razstavo o Adrii, ki jo bomo v 2025 predlagali v program in nadgradili s svojim prispevkom, v 2024 pa smo jo uvrstili v proučevanje.

V letu 2015 je MK obnovilo objekt v **Pivki**, ki je namenjen depojem treh muzejev (**Depoji državnih muzejev**), med njimi tudi TMS. Zaradi neustreznosti in pomanjkanja kvalitete izvedbe so se dela podaljšala do konca leta 2016. S selitvijo smo zato lahko začeli šele spomladi 2017. Del oglednega depoja v pritličju smo odprli za javnost septembra 2017, drugi del, v prvem nadstropju, pa septembra 2018. V letu 2019 je prišlo do pozitivnega premika, saj je MNZS kot upravljalec prejel sredstva za izvedbo steklenih pregrad v oglednem depoju TMS. To pomeni kvalitativen preskok pri upravljanju z oglednim delom in zaščito predmetov pred odtujitvijo oz. poškodovanjem. Nadaljevanje selitve iz Bistre v zaprte dele depojev je uspešno potekalo tudi v letu 2023. Za urejenost in preglednost depojev TMS skrbi naš depoist. Direktorji Parka vojaške zgodovine Pivka, Narodnega muzeja Slovenije, Muzeja novejše zgodovine Slovenije in Tehniškega muzeja Slovenije smo že 17. 5. 2021 podpisali sporazum o sodelovanju in tako vzpostavili tesnejše vezi, ki poleg zglednega in prepotrebnega sodelovanja pomenijo tudi večjo promocijo vseh štirih muzejskih institucij in dediščine, ki jo hranimo.
Vsi trije muzeji smo poenotili predstavitev zbirk, izpostavili nekatere najzanimivejše predmete in jih s posnetimi video vsebinami, v katerih njihove zgodbe predstavljajo pristojni kustosi, interaktivno

ponudili obiskovalcem. Prizadevamo si za odprtje Depojev državnih muzejev skozi vse leto in njihovo dostopnost tudi brez vodiča.

Depo na Ptuju urejamo v okviru razpoložljivih finančnih sredstev. Leta 2022 smo v depoju izvedli obširno in izredno uspešno delovno akcijo, počistili in uredili depo ter predmete, ki jih v njem hranimo. Namestili smo nove police in podeste, zaradi česar bomo lahko prostor v letu 2024 še bolj optimalno uredili in v njem shranili več predmetov.

Najeto skladišče Zavoda RS za blagovne rezerve v Kočevju je večinoma zapolnjeno. V njem hranimo predvsem večje predmete – muzealije, ki jih v Pivko ne moremo preseliti. Z Zavoda RS za blagovne rezerve smo že v letu 2021 prejeli zahtevo, da moramo podati vlogo za najem prostora za naprej in da bo v prihodnje najemnina v višini tržne najemnine, kar stroške najema praktično podvoji. Pogodbo smo podpisali, vendar upamo, da bo MK reševal problematiko depojev za državne muzeje celostno in našel ustrezne prostore z ustreznimi pogoji za hrambo predmetov, ki bo tudi finančno ugodnejša. V depoju v Kočevju smo namestili nove police, na katere postopno selimo predmete s podstrehe v Bistri.

Depojska problematika za TMS ostaja velik problem. Depoji se nahajajo na različnih lokacijah in v več primerih ne zagotavljajo primernih razmer za hranjenje muzejskih predmetov. S tem nastajajo dodatni stroški (korekcija neprimernosti objekta, najemnina, potni stroški) in tudi določena škoda na predmetih. Poleg tega se pereče depojske problematike zavedamo tudi v smislu, da nam primanjkuje ustreznih depojev za večje predmete in predmete industrijske dediščine. Iščemo torej dolgoročno in celovito rešitev, ki bi muzeju nudila zadostne in ustrezne depojske prostore, primerne tudi za hranjenje večjih predmetov. Naj poudarimo, da moramo na žalost kar nekaj predmetov odkloniti, ker nimamo možnosti njihovega hranjenja. Predlagamo, da se MK aktivno poveže s sedanjimi lastniki nekdanje **BPT Tržič** in da morda v tamkajšnjih bodočih prenovljenih prostorih, v katerih že imajo depoje nekateri državni muzeji, najde rešitev depojske problematike državnih muzejev nasploh. Sami smo se že povezali z njimi in smo v letu 2023 začeli s selitvijo tekstilnih strojev v manjši depojski prostor, ki ga bomo v prihodnosti spremenili v ogledni depo.

V letu 2021 smo odkupili poslopje nekdanjega industrijskega mlina (**Koblerjev mlin**) in sosednje zgradbe ter zemljišče. V letu 2023 smo dali izdelati DGD in PZI in pridobili gradbeno dovoljenje. Na žalost se je projekt ustavil, saj je bilo financiranje za njegovo nadaljevanje ukinjeno. V objekt mlina bi preselili restavratorske delavnice, ki se nahajajo v prostorih grajskega kompleksa v Bistri. Prostori ne ustrezajo standardom za izvajanje restavratorskih del, poleg tega se delavnice nahajajo v središču zaščitenega samostansko – grajskega kompleksa, ki bi bil bolj primeren kot razstavni prostor. Poleg tega je delavnice pred prenovo objekta potrebno nekam preseliti. V Koblerjev mlin bi preselili tudi upravo in strokovne službe muzeja, kar bi pomenilo nižje obratovalne stroške in boljše pogoje za delo, saj je kader zaenkrat razdeljen na dve lokaciji.

Potem ko smo letu 2020 v paviljonu v muzejskem parku v Bistri odprli **knjižnico**, je ta tudi v 2023 pomenila dodatno kulturno popestritev ponudbe v našem muzeju, kar se vključuje v prizadevanja po širši kulturni ponudbi in povezovanju različnih kulturnih sfer na območju muzeja. S širšo kulturno ponudbo (predstavitev knjig, koncerti, predstave za otroke ipd.) smo nadaljevali tudi v 2023.

Nadaljevali smo z **reorganizacijo kustodiatov**, saj se intenzivno usmerjamo v strokovno pokrivanje doslej manjkajočih vsebin znanosti in tehnike. Delno smo že začeli prilagajati zbiralno politiko in pokrivati nova področja. Pozitivne premike namreč zaznavamo pri začetkih proučevanja tematike na področju gradbeništva (sodelovanje z DARS smo v 2023 nadaljevali) in kemijske tehnologije in varnosti (Kemijski inštitut ter tudi s Fakulteto za kemijo in kemijsko tehnologijo), v sodelovanju z deležniki iz gospodarstva in raziskovalnih ustanov. Okrepili smo tudi sodelovanje z Lovsko zvezo Slovenije (povezava z obsežno lovsko zbirko, ki jo imamo v muzeju).

Nadaljevali smo z izredno uspešno izvedbo novih vsebin v okviru **DiZiT**, Dnevov znanosti in tehnike. V letu 2023 smo prvič organizirali Dneve gradnje in okolja s Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo UL, ki so bili dobro obiskani in Dneve lesarstva in gozdarstva Biotehniške fakultete UL. Biotehniškim dnevom, kjer se je do sedaj predstavljal BIC Ljubljana so se pridružili tudi Katedra za sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo, Katedra za fiziologijo, antropologijo in etologijo, Katedra za aplikativno botaniko, ekologijo, fiziologijo rastlin in informatiko, Katedra za mikrobno ekologijo in fiziologijo ter Katedra za znanosti o rejah živali BF UL.

Od dolgoročnih načrtov naj posebej izpostavimo **prenovo samostansko-grajskega kompleksa Bistra** Menimo, da pomemben korak v smeri prenove predstavljajo že izdelane strokovne podlage, kot so: posnetek obstoječega stanja, konservatorski načrt, geodetski posnetek, delni posnetek komunalnih vodov, prometna študija in idejna zasnovo obvoznice na cesti Vrhnika-Podpeč v območju TMS, idejna zasnova prenove zbirk, ki smo jo pripravili strokovni sodelavci TMS, statična in potresna presoja objekta in IZP. V 2023 smo izvedli javni natečaj za naslednji fazi DGD in PZI za celostno prenovo, DGD je bil v 2023 večinoma zaključen, dokončanje in vloga za gradbeno dovoljenje sta predvidena za prvo tromesečje 2024. Še naprej si bomo neomajno prizadevali za vsa potrebna sredstva za celostno prenovo, kot je razvidno iz NRP, saj gre za nujen in prepotreben poseg na poti ohranjanja kulturnega spomenika državnega pomena in vzpostavitve sodobnega dostopnega, inkluzivnega muzeja v njem.

Na DRSI smo imeli v okviru skupine za **Obvoznico Bistra** nekaj sestankov, ki pa na žalost stanja niso premaknili v naslednjo fazo. DRSI intenzivno išče varianto, ki bi bila z nekaterimi prilagoditvami sprejemljiva za vse deležnike.

3. Letni cilji posrednega uporabnika, zastavljene v obrazložitvi finančnega načrta posrednega uporabnika ali v njegovem letnem programu dela - kratek povzetek letnih ciljev iz programa dela

Letni cilji TMS pri uresničevanju javne službe kakor tudi v programskem sklopu so bili realizirani v skladu s predvidevanji, v več primerih pa celo preseženi.

Realizacija **inventarizacije** Realizacija je bila 103 % glede na načrtovano, od tega je 65 % novo pridobljenih muzealij (171 enot), ostalo (35 %) inventariziranega gradiva (91 enot) pa je del revizije fonda in re-inventarizacije, predhodno pridobljenih, a neobdelanih predmetov iz depoja. Cilj v letu 2023 je bil v skladu s strateškim načrtom 2020/25 in akcijskim načrtom dokumentacije in digitalizacije - pospešeno nadaljevati z digitalizacijo in revizijo/inventuro fundusa predmetov TMS. Realizirali smo zastavljene cilje za l. 2023 in uredili zbirke ali dele zbirk, ki so uvrščeni v redno delo obstoječih kustodiatov, največ iz zbirk pošte in telekomunikacije, Slovenske geodetske zbirke in elektrotehnike – zbirke Iskra, energetika ter ostalih zbirk: kmetijstva, zgodovine TMS, gozdarstva in lesarstva, lova, tekstila, tiskarstva in prometa ter geodezije. Nadaljevali smo z urejanjem zbirk, ki niso uvrščeni v redno delo obstoječih kustodiatov (preostali del medicine, gasilska, pisarniška in fotografska tehnika). Večina inventariziranega gradiva je za načrtovane obstoječe in bodoče občasne in stalne razstave.

Kar zadeva **objave na spletni strani**, smo načrt realizirali v celoti. Na spletno stran TMS /(www.tms.si/digitalne-zbirke/) smo v sklopu Digitalne zbirke v letu 2023 objavili 180 novih muzealij (slika in podatki) iz zbirk: telekomunikacije, filatelija, obdelava lesa, tehnika za šport in prosti čas, pridobivanje lesa, pošta, kovinarstvo, hišna tehnika, kmetijstvo, lovstvo, geodezija, fizika, optika, medicinska tehnika, tekstilna tehnika, cestna vozila.

Na področju **konserviranja in restavriranja** smo restavrirali več predmetov, kot predvideno, namesto predvidenih 100, smo jih restavrirali 123.
Tudi konservirali smo več (790; 645 zase in 145 za druge (Slovenski etnografski muzej)) predmetov od načrtovanih 700.

V depojih TMS smo v letu 2023 uspešno nadaljevali z dokumentiranjem predmetov za nazaj: z digitalizacijo in revizijo fundusa po dopolnjenjem akcijskem načrtu dokumentacije zbirk smo celo presegli načrtovane rezultate. S tem smo se občutno približali končnemu cilju digitalizacije celotnega fundusa predmetov. Ves čas skrbimo za ustrezno relativno zračno vlago in temperaturo v tistih depojih, kjer je to mogoče. Depojske prostore urejamo in vzdržujemo. Predmete iz neprimernih depojskih prostorov na grajski podstrehi (po izvedeni reinventarizaciji) preventivno konserviramo in preselimo v depoje v dislociranih enotah, ki imajo boljše mikroklimatske pogoje.

Uspešno smo nadaljevali z delom na **dokumentaciji:** z urejanjem zbirk v depojih in podatkov v bazi Kronos ter sodelovali pri pripravi nadgradnje dokumentacijskega sistema. Urejali in dopolnjevali smo tiskarsko zbirko predmetov in podatkov ter nadaljevali s proučevanjem tematike v navedenih arhivih v Ljubljani v zvezi z interpretacijo in pripravo za E-katalog tiskarske zbirke. V letu 2023 se je nadaljevalo

urejanje in pregledovanje fotografskega fonda ISKRA in iskanje avtorjev fotografij v sodelovanju z drugimi ustanovami ter sodelovanje s Pokrajinskim arhivom Koper za digitalizacijo Tomosove zbirke. V letu 2023 smo nadaljevali s procesom **digitalizacije** muzejske analogne fototeke, skeniranih je bilo 9724 enot analogne muzejske fototeke.

Kar zadeva **proučevanje** v 2023, smo dosegli zastavljene cilje. Ob navedenih proučevanjih je šlo za izvajanje poslanstva s ciljem pridobivanja gradiva, dopolnjevanja obstoječih zbirk in razstav, ažuriranja podatkov in informacij, javne službe in pripravo novih razstav. Proučevanje se izvaja permanentno, ves čas. Zelo zanimivo področje proučevanja se je nanašalo na tematiko mostov, ki so jih naša podjetja načrtovala in zgradila doma in v tujini. Proučevanje je obrodilo **panojsko razstavo**, ki smo jo v sodelovanju z Mestno občino Ljubljana postavili na Krakovskem nasipu 17. 7. 2023 z naslovom **Slovenski mostovi doma in v tujini**. Naš kustos, avtor razstave, je imel na to temo tudi nekaj predavanj po sorodnih institucijah. Kar se tiče gostovanj je bila ta razstava v 2023 ena najuspešnejših, gostovanja se nadaljujejo v 2024. Gostovanja v letu 2023: Ljubljana, Krakovski nasip 17.7.2023 – 17.8.2023, Novo Mesto, Stari trg, 23.10.2023 – 16.11.2023, Maribor, Lent, 23.11.2023 – 21.12.2023, Ptuj, obrežje Drave, 21.12.2023 – 31.12.2023.

Tudi v letu 2023 smo z našimi razstavami **gostovali** po Sloveniji in v tujini, na naših lokacijah so gostovale razstave drugih institucij. Naše sodelovanje z Umanotero in tematika, ki je ena najaktualnejših v skladu z modernimi trendi izvajanja E-mobilnosti, zelene energije in nujne reciklaže ter predelave odpadkov ter trajnosti nasploh, se je nadaljevalo s postavljeno razstavo v Bistri tudi v 2023. **Na vroči strani Alp**, panojska razstava, je bila na ogled v atriju gradu Bistra.

Kot nadaljevanje praznovanja 70-letnice ustanovitve muzeja smo s **plakatno razstavo 70 let TMS**, ki je bila postavljena na Krakovskem nasipu, potem pa v Bistri, gostovali v Parku vojaške zgodovine Pivka v 2022, v letu 2023 pa v mesecu juliju na glavnem trgu v Idriji.

S panojsko razstavo **Prvi stadion in prva tovarna športnega orodja na Slovenskem** smo od 31. 8. gostovali v Gornjesavskem muzeju na Jesenicah, gorenjski kolegi pa so razstavo dopolnili z vsebinami o sokolstvu na Jesenicah. Naš kustos, avtor razstave, je imel na to temo tudi nekaj predavanj po sorodnih institucijah.

V 2023 smo imeli še vedno na ogled občasno razstavo **O svetlobi**, v kateri za posamezne segmente, prikaze in demonstracije sodelujemo z uglednimi institucijami zlasti na področju pedagoško-izobraževalnih vsebin, s čimer smo pridobili nove ciljne skupine in poskrbeli za celovitejšo kulturno-umetniško vzgojo. Sodelovali smo tudi z ranljivimi skupinami, konkretno z Zavodom za slepe in slabovidne. Na razstavi predstavljamo lastnosti svetlobe, zgodovino raziskovanja in ostale, očem nevidne vrste elektromagnetnega valovanja. Ogledati si je mogoče nekaj primerov njene uporabe in pregled slovenskih dosežkov na področju optike. Razstavo spremlja večje število interaktivnih eksperimentov v dvorani in na prostem, ki smo jih v celoti zasnovali in izvedli sami (kustosi in tehnična služba TMS).

18. 5. 2023 smo odprli občasno razstavo iz cikla **Zakladi iz depojev: Lovstvo**. Na razstavi predstavljamo tudi predmete iz časa družine Galle, pri njeni postavitvi pa smo dejavno sodelovali z Lovsko zvezo Slovenije. Razstava poleg zgodovinskega vidika poudarja tudi pomen lovstva pri ohranjanju narave in opozarjanju na spremembe v naravi. Ker je bilo leto 2023 razglašeno za Tavčarjevo leto, smo razstavo posvetili njemu ter ga preko predmetov iz naših zbirk predstavili tudi kot lovca in ribiča.

V Muzeju pošte in telekomunikacij v Polhovem Gradcu smo 5. 10. 2023 odprli edinstveno razstavo, ki povezuje umetnost in tehniko, in sicer **Janez Bernik in motiv telefona,** za katero nam je slike enega naših najvidnejših umetnikov Janeza Bernika posodila njegova dedinja, nečakinja Romana Bernik Gostič. Razstava je bila lepo obiskana, prišla si jo je ogledat tudi delegacija članov SAZU.

Nadaljujemo tudi z objavami naših vsebin na spletu, še naprej bomo dodajali nove digitalne vsebine, kot dobro prakso iz časa pandemije

Naše razstave so vedno obogatene s pedagoškimi in andragoškimi programi ter elementi, prilagojenimi senzorno oviranim osebam, poskusi in prikazi.

Izjemno uspešno smo tudi v 2023 sodelovali z znanstveno izobraževalnimi geodetskimi ustanovami in GURS. Plod sodelovanja je pregledna občasna razstava **Vsak milimeter šteje: geodezija na Slovenskem skozi čas**, ki predstavlja dosežek pri interpretaciji in kontekstualizaciji zbirke, gostovali na FGG (slavnostno odprtje na fakulteti 15. 2. 2023), na gradu Sevnica (slavnostno odprtje 15. 6. 2023) in v Italiji v Kulturnem domu v Gorici (19. 12. 2023 do 23. 1. 2024). Ob gostovanjih smo izvajali tudi vodenja po razstavi s predstavitvijo TMS za šolarje in strokovno javnost ter dali kar nekaj intervjujev na temo geodezije širom Slovenije in v zamejstvu v Italiji. Poleg tega smo skupaj z GURS pripravili še E-katalog, ki je dopolnjena verzija tiskane publikacije, ki smo jo s pomočjo GURS izdali že prej.

Občasna razstava **Odgovor je pogovor o Tom telefonu**, telefonu za otroke in mladostnike, ki smo jo v Muzeju pošte in telekomunikacij pripravili leta 2020, je gostovala v Dvorani prve slovenske vlade v Ajdovščini v okviru projekta Noč ima svojo moč.

Gostovanja razstav TMS v tujini (v Frankfurtu v Nemčiji, na Portugalskem, v ZDA, v Gorici v Italiji, na Reki na Hrvaškem) so bila v celoti realizirana in izredno uspešna.

Razstava **Us and Them without Frontiers v ZDA** (pri nas: **Znanje brez meja**) je tudi v 2023 s pomočjo MZZ RS, Generalnega konzulata RS v Clevelandu, in Slovenskega arhiva in muzeja v Clevelandu, gostovala po različnih mestih in zveznih državah v ZDA, svoje gostovanje pa bo nadaljevala tudi v 2024. Z razstavo predstavljamo slovenske znanstvenike in znanstvenice, ki so pustili svojo sled na ameriških tleh ter izpostavljamo pozitiven vidik migracij na področjih znanosti in tehnike. V letu 2023 smo gostovali v: Convention Center, Pueblo, Kolorado; Steelworks Museum, Pueblo, Kolorado; Community College, Pueblo, Kolorado. Trenutno razstava gostuje v Auraria Library, Denver, Kolorado.

Omenjena razstava s prevedenim naslovom **Znanje bez granica** je bila slavnostno odprta na **Reki**, v muzeju: Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, 1. 12. 2023. Odprtja se je udeležilo veliko ljudi, tudi predstavniki mesta Reka, Zajednice tehničke kulture Rijeka, s katero sodelujemo že 17 let, in predstavniki drugih »zajednic tehničke kulture« s priobalnega pasu. Razstavo smo opremili tudi z nekaterimi fotografijami osebnosti, ki jih predstavljamo, ki smo si jih v ta namen izposodili od URSIL, s katerim smo med drugim tudi dobro sodelovali pri omenjeni razstavi. Priskrbeli smo tudi material za otroške delavnice, povezan z razstavo, in skupaj s hrvaškimi kolegi na razstavi uredili otroški igralno-učni kotiček. Po besedah hrvaških kolegov je bila razstava dobro obiskana in pomeni nadaljevanje odličnega že 17-letnega sodelovanja z Zajednico tehničke kulture na Reki in omenjenim muzejem. Začrtali smo tudi že vsebino sodelovanja za 2024.

V Kulturnem domu v Gorici v Italiji smo gostovali z našo razstavo **Vsak milimeter šteje: geodezija na Slovenskem skozi čas**, ki smo jo prilagodili omenjenemu prostoru in jo opremili z lutko Valvasorja in interaktivnim zaslonom v sodelovanju z GURS. Pripravili in izvedli smo tudi več vodstev in delavnic za zamejske otroke iz slovenskih šol v Italiji in za geodete, člane geodetskih društev po Sloveniji (v sodelovanju z GURS). Pri tem smo tudi razdelili zgibanke in poskrbeli, da bo šel dober glas o muzeju in dediščini v vsaj 100 slovenskih domov v zamejstvu v Italiji in tako poskrbeli za ozaveščanje o slovenski dediščini in koreninah zamejskih otrok.

Nadaljevali smo uspešno sodelovanje s **portugalskim Muzejem komunikacij**, s katerim se skupno promoviramo, objavljamo sorodne predmete in njihove različne zgodbe v treh jezikih (slovenščina, portugalščina, angleščina) in izmenjujejo predmete.

Prav tako smo v 2023 s še enim portugalskim muzejem – **portugalskim letalskim muzejem, Museu do Ar**, ki se nahaja blizu Sintre, nedaleč od Lizbone, izvedli gostovanji razstav - gostili smo njihovo razstavo o prvem preletu južnega Atlantika, **Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika,** ki smo jo odprli v Bistri 18. 4. 2023, na razstavi sta bila tudi eksponata, predvajali pa smo tudi film o omenjenih zgodovinskih dogodkih. Od Aerokluba Postojna smo si izposodili simulator letenja, ki je še dopolnil in popestril razstavo in dogajanje na grajskem atriju. V Portugalskem Museu do Ar pa smo odprli našo razstavo **Stanko Bloudek, leteči človek,** razstavili smo tudi 2 zanimiva eksponata, ženske skakalne smuči in maketo planiške velikanke, slovesnega odprtja se je udeležil vodja vojaškega letalstva in drugi ugledni gostje, po odprtju sem imela direktorica vodstvo po razstavi, potem pa sem bila

povabljena kot govorka in udeleženka okrogle mize o muzejih na ICOM temo 25. 5. v partnerski Letalski muzej, ki je gostil letno prireditev podelitve ICOM-ovih nagrad.

Za programske materialne stroške izvedbe gostovanj v tujini smo od MK prejeli 20.000 EUR.

V letu 2023, ko je bila Slovenija častna gostja Frankfurtskega knjižnega sejma, smo v Muzeju pošte in telekomunikacij v sodelovanju z **Muzejem komunikacij v Frankfurtu** (Museum für Kommunikation Frankfurt) pripravili občasno razstavo z naslovom **Hallo! Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije**. Razstava prikazuje razvoj nemške ter slovenske mobilne telefonije od začetka do danes, primerja razvoj mobilnih komunikacij v obeh državah, izpostavlja podobnosti in razlike, se sprašuje o izzivih sodobnih tehnologij, o prekomerni rabi pametnih telefonov ter o prihodnosti mobilnih komunikacij. V razstavnih prostorih Muzeja komunikacij v Frankfurtu je razstavljenih več kot 100 eksponatov s področja mobilne telefonije iz obeh držav, med drugim tudi zbirka telefonov dr. Aleša Musarja, ki jo je podaril muzeju. Ob razstavi smo pripravili tudi kratko predstavitev Tehniškega muzeja Slovenije in dislocirane enote Muzeja pošte in telekomunikacij, na odprtju pa smo sodelovali s Slovensko kulturno prosvetnim društvom SAVA iz Frankfurta. Razstava bo v Frankfurtu na ogled do 15. 3. 2024.

Za programske materialne stroške izvedbe in gostovanja projekta Halo, kje si? Zgodbe iz Slovenije in Nemčije v Muzeju komunikacij v Frankfurtu, v spremljevalnem programe Slovenije – častne gostje mednarodnega knjižnega sejma v Frankfurtu 2023, smo od MK prejeli 25.000 EUR.

V okviru **II. sklopa** smo zastavljene cilje realizirali v celoti in jih še nadgradili:

- Pedagoško-andragoški program,
- Dnevi znanosti in tehnike DiZiT,
- Dobrodošli v TMS,
- Zakladi iz depojev - Lovstvo,
- Halo, kje si?/Hallo, wer da?,
- Slovenski mostovi doma in v tujini,
- Idejna zasnova vsebinske prenove Bistre (nadgradnja),
- Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika,
- Bernik in motiv telefona (dodatno).

Spremljevalne programe in Dneve znanosti in tehnike (DIZIT) smo v letu 2023 izvedli po programu. Imeli smo občutno več obiska skupin z željo po organizirani ponudbi z naše strani od marca do konca junija.
Kar zadeva DIZIT, smo prvič organizirali *Dneve gradnje in okolja s Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo UL*, ki so bili dobro obiskani in načrtovali *Dneve lesarstva in gozdarstva Biotehniške fakultete UL*. Biotehniškim dnevom, na katerih se je do sedaj predstavljal *BIC Ljubljana,* so se pridružili tudi *Katedra za sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo, Katedra za fiziologijo, antropologijo in etologijo, Katedra za aplikativno botaniko, ekologijo, fiziologijo rastlin in informatiko, Katedra za mikrobno ekologijo in fiziologijo ter Katedra za znanosti o rejah živali BF UL*. Drugič smo organizirali Dneve kemijskih znanosti in tehniške varnosti *Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo UL* in Dneve tekstilstva s *Katedro za tekstilno in oblačilno inženirstvo Naravoslovnotehniške fakultete UL*. Motorizirana preteklost, Dnevi elektrotehnike in Dnevi strojništva pa so že utečena sodelovanja. Pedagoško službo so povabili na izvedbo delavnic Hokus pokus in na šole v januarju in februarju. Sodelovali smo na prireditvi »Gozdovi prihodnosti« na povabilo Zavoda za gozdove območna enota Ljubljana, na Znanstivalu, Čarobnem dnevu v Arboretumu Volčji potok in Koliščarskem dnevu na Igu na povabilo Društva Fran Govekar ter na Sejmu zdravja v Celju.
Za **družine** smo med poletnimi počitnicami na vodenja »Sredi tedna v muzej« vpeljali terapevtskega psa in postali prvi muzej v Sloveniji, ki je podpisal pogodbo z *Slovenskim društvom za terapijo s pomočjo psov, Tačke pomagačke.* Med vikendi smo za mlajšo populacijo pripravili Astronomsko delavnico in predstavitev Photon robotov ter delavnico Igraj se s Kubo roboti. Pripravili smo tudi obilo tematskih nedelj z brezplačnimi drop-in delavnicami, prikazi starih obrti in enkrat mesečno prikaz ukročena elektrika za širšo populacijo. Za upokojence smo ponovno vpeljali poletna petkova druženja »Pobeg med spomine«. Za odrasle smo organizirali novo zeliščarsko delavnico. Najbolj obiskana pa je bila delavnica Osnove restavratorstva, kjer udeleženci spoznajo delovanje konservatorsko-restavratorske službe in na praktičnih primerih spoznajo postopke zaščite predmetov.
Noč raziskovalcev v okviru dvoletnega projekta Nočmoč, katerega glavni nosilec je UE Hiša eksperimentov, je zadnji petek v septembru privabila največ obiskovalcev od leta 2018, ko smo pričeli

s sodelovanjem. V debatni kavarni na Prešernovem trgu sem sodelovala tudi direktorica. K sodelovanju smo na ta dan povabili Fakulteto za strojništvo, Krajinski park Ljubljansko barje in Biotehniško fakulteto UL (lesarji in biologi). Seveda ne smemo pozabiti na Poletno muzejsko noč, kjer smo k sodelovanju povabili Šentjakobsko gledališče za izposojo kostumov, pripovedovalce pripovedovalske skupine Tu in tam, Krajinski park Ljubljansko barje, Biotehniško fakulteto (agronomi, zootehniki, biologi) in omogočili vožnjo s Fiatom Balillo.
Razstavili smo umetniško instalacijo Borisa Beje in študentov Grafične in interaktivne komunikacije NTF UL Ob Ravnikarjevem kvadratu. Umetniško instalacijo bomo reciklirali za izdelke muzejske trgovine. Ob 70-letnici odprtja prvih zbirk za javnost smo natisnili strip, ki predstavlja muzejske službe, priredbo stripa, ki smo ga pripravili ob 70. obletnici ustanovitve muzeja.
Za **ranljive skupine** pripravljamo posebej prilagojen program, ki ga domislimo in izvedemo za vsako zainteresirano skupino posebej.
Na socialnih omrežjih objavljamo »Četrtkove naloge«, ki so pravi hit v dosegu. Pripravljamo tudi različne miselne naloge in predloge za delavnice za ustvarjanje doma.
Tudi v letu 2023 smo imeli na delovni praksi dijake, ki sta jih pedagoška in konservatorsko-restavratorska služba seznanjali s svojim delom.
Povezava z lokalno skupnostjo: naše že tako trdne vezi z lokalno skupnostjo, tako z občinami Borovnica, Vrhnika in Dobrova-Polhov Gradec ter širše z LAS Barje, katerega člani smo, so se v letu 2023 še poglobile.
V marcu, ob **mednarodnem dnevu voda** (22. 3.), smo v TMS gostili in z lokalno skupnostjo soorganizirali prireditev Moja reka praznuje, ki je pomembna tudi zaradi ozaveščanja o pomenu voda in pomembnosti njihovega ohranjanja in odgovornega ravnanja z njimi. Tematika 2023 je bila posvečena pospeševanju sprememb za rešitev krize z vodo in oskrbe s sanitarno vodo.
Ob nastopu novega župana v **občini Dobrova-Polhov Gradec** smo se z županom sestali, ga seznanili z našim delovanjem v občini in načrtovali še tesnejše sodelovanje med enoto TMS Muzejem pošte in telekomunikacij in občino oziroma Javnim zavodom Polhograjska graščina.
Aktivno sodelujemo zlasti z Občino Borovnica pri pripravi in izvedbi tematskih posvetov o naravi, »zelenem« transportu, potencialih in izzivih kolesarskega turizma, pri prazniku borovnic.
Publikacije:
Ob občasni razstavi **Hallo! Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si?**
Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije smo pripravili **dvojezični katalog** v slovenskem in nemškem jeziku. V katalogu so predstavljeni trije članki s področja razvoja mobilne telefonije v Sloveniji in en članek o razvoju mobilne telefonije v Nemčiji ter zgodbe uporabnikov mobilnih telefonov iz obeh držav.
Z **ZRC SAZU, Inštitut za kulturno zgodovino,** in Urošem Staničem, upokojenim vodjo razvojnega inštituta za robotiko na IJS, smo sodelovali pri pripravi monografije o **razvoju robotike na Slovenskem**, ki bo izšla v začetku leta 2024. Spremni e- katalog občasne geodetske razstave **»Vsak milimetre šteje: Geodezija na Slovenskem skozi čas«** je bil dopolnjen z novimi vsebinami in kompletnim angleškim prevodom ter objavljen na spletni strani TMS v juliju 2023. Spremni e-katalog **tiskarske zbirke** je v zaključni fazi in bo objavljen v začetku tekočega leta. V povezavi z razstavo **Dobrodošli v TMS** smo pripravili **katalog**, ki bo izšel v začetku leta 2024, enako tudi druga knjižica v **sklopu projekta publikacij Kako deluje?,** tokrat z naslovom **Kako deluje telegraf?** Knjižica iz serije Kako deluje tokrat prikazuje delovanje različnih vrst telegrafov skozi čas. Namenjena je mladostnikom od 12. leta naprej in širši zainteresirani javnosti. Slikanica je zasnovana s pomočjo ilustracij, fotografij muzejskih predmetov in muzejskega arhivskega gradiva ter kratkih pojasnil, ki bralca na slikovit način popeljejo skozi zgodovino razvoja te komunikacijske naprave. Z izdajanjem knjižic v tem sklopu bomo nadaljevali tudi v naslednjem letu. Knjižico z naslovom **Tehniški muzej Slovenije: To smo mi**, ki je bila kot e-publikacija izdala ob 70-letnici ustanovitve muzeja smo v letu 2023 dopolnili in natisnili.

Sodelovanje z drugimi institucijami: poleg pravkar omenjenega projekta priprave monografije o robotiki smo na **ZRC SAZU** sodelovali tudi z **Umetnostnozgodovinskim inštitutom Franceta Steleta** v povezavi s tematiko kartuzij in kartuzijanov. Z vodjo, dr. Mijo Oter Gorenčič, sem se direktorica večkrat sestala in skupaj sva v okviru mednarodnega seminarja na temo kartuzij in kartuzijanov pripravili obisk udeležencev v Bistri, med obiskom, 23. 8. 2023, sem skupini direktorica predstavila muzej in zgodovino kartuzije in delo kartuzijanov v Bistri v francoskem jeziku.

V sodelovanju z dr. Alešem Musarjem in **Predsedstvom RS** smo v predsedniški palači razstavili **Tomosov motor 175 SPORT – prototip iz leta 1976** in ga opremili z razlago in kratko predstavitvijo Tehniškega muzeja Slovenije. S tem smo povečali smo prepoznavnost in ugled.

Nadaljevali smo z dobrim sodelovanjem z **Uradom RS za intelektualno lastnino**, 6. 3. 2023 smo sodelovali pri odprtju sejne sobe Petra Florjančiča, v povezavi s katerim smo z URSIL veliko sodelovali že v preteklih letih in poskrbeli za njegovo prepoznavnost pri nas. Z Uradom bomo sodelovali tudi v letu 2024.

Začeli smo s sodelovanjem z **OŠ Prule** in podprli mlade, ki so v okviru šole s pomočjo učiteljev pripravili start-up projekt za promocijo dediščine, v 2024 nadaljujemo s sodelovanjem na tematiko tehniške dediščine.

Sodelovali smo tudi z **Vezeninami Ercigoj**, njihova velikanska vezenina, izdelana s pomočjo moderne tehnologije, ki so jo razvili prav v podjetju Ercigoj, ki je 2023 praznovalo 100-letnico, ki smo jo razstavili v grajski kapeli, je imela za motiv del Carine nebule, združevala je dosežke na področju tekstilstva in predstavljala temo iz astronomije, kar se je izjemno lepo vključilo v muzej, zlasti zaradi njene estetske vrednosti in umeščenosti v zgodovinsko kapelo. V povezavi z razstavljeno vezenino smo priredili tudi predavanje našega kustosa na temo vesolja in meglic ter na temo povezovanja tehniške dediščine, tradicije in umetnosti. Na prireditvi sta sodelovala tudi priznana umetnika Vladimir Leben in Silvester Plotajs – Sicoe.

Od odprtju **Centra Rog** smo v dogovoru z direktorico razstavili enega od naših eksponatov – Ponyja, ki je bil izdelan v nekdanji tovarni Rog. Dogovarjamo se o intenzivnejšem sodelovanju.

V sodelovanju z dr. Musarjem in **protokolom MZZ RS** nas je v Polhovem Gradcu obiskala delegacija žena in mož veleposlanikov, s takšno promocijo bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Razstavne projekte iz 2023 smo predstavili zgoraj.

V letu 2023 smo prejeli **sredstva za nakup opreme in investicijsko vzdrževanje** v znesku 53.200 EUR (investicijsko vzdrževanje) in 23.500 EUR (nakup opreme), skupaj: **76.700 EUR**, za **program digitalizacije** v javnih zavodih s področja kulturne dediščine – državni muzeji v višini 16.600 EUR - od tega za materialne stroške digitalizacije v višini 8.300 EUR za nadgradnjo dokumentacijskega sistema Kronos, se pravi, stroške prilagoditve podatkovnih modulov za potrebe TMS, ki nastanejo pri nadgradnji sistema, ki je osnovno orodje za strokovno muzejsko delo, in digitalizacijo analogne fototeke TMS 1951–2001 (negativi na steklu, na filmih): kar pomeni nadaljevanje julija 2021 začetega projekta skeniranja, t.j. prve faze digitalizacije negateke z namenom povečanja dostopnosti gradiva. 8.300 EUR smo porabili za profesionalno fotografiranje predmetov iz zbirk TMS za uporabo fotografij v muzejski dokumentacijski bazi, za promocijo muzeja, ostale muzejske aktivnosti in večjo dostopnost tehniške kulturne dediščine za javnost (objava na spletni strani muzeja in družabnih omrežjih) in za projekt virtualne predstavitve muzeja z namenom dostopnosti čim širši javnosti.

Za **investicijsko vzdrževanje** smo v letu 2023 porabili 63.152,57 EUR, od tega 53.200 sredstev Ministrstva za kulturo, razliko v višini 9.952,57 EUR smo pokrili iz lastnih sredstev.
Sredstva smo namenili protivlažni sanaciji in obnove fasade na dvorani protokolarnih vozil, demontaži in odvozu vodnih koles in rak na mlinu in kovačiji, dobavi in zamenjavi glavne elektro omare v Bistri.

Nakupu opreme smo namenili 46.140,00 EUR, od tega 23.500,00 EUR (MK) in 22.472 EUR iz lastnih sredstev – nabavili smo nove protivlomne omare za varno hranjenje predmetov kulturne dediščine (orožja), kar je bilo tudi predvideno in zahtevano s strani inšpekcijske službe MNZ RS, in izvedli montažo v depojskih prostorih v Pivki.

V povezavi s projektom **Koblerjev mlin** smo prišli do stopnje pridobitve gradbenega dovoljenja, projekt se zaradi ukinitve financiranja v 2024 zaenkrat ne nadaljuje.

4. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev, upoštevaje fizične, finančne in opisne kazalce, določene v obrazložitvi finančnega načrta posrednega uporabnika ali v njegovem letnem programu dela po posameznih področjih dejavnosti.

V letu 2023 smo zastavljene cilje dosegli in jih ponekod še celo presegli.
Inventarizacijo smo realizirali 103 %, se pravi **262** enot, od tega **171** enot na novo inventariziranih v 2023 (nove pridobitve in ne inventarizirani predmeti za nazaj), **91** enot (to je 35 %) je digitalizacija pred 2023 inventariziranih enot.
Načrt digitalizacije je bil realiziran v celoti. Uredili smo profesionalno fotografiranje predmetov iz muzejskih zbirk TMS za večnamensko uporabo fotografij: za **dokumentacijo** (muzejska dokumentacijska baza Kronos), za promocijo muzeja in ostale muzejske aktivnosti, za večjo **dostopnost** tehniške kulturne dediščine za javnost (objava na spletni strani muzeja in družbenih omrežjih). Fotografiranje je zajemalo izbrane predmete iz naslednjih muzejskih zbirk: lovsko orožje, tekstil (klobučarstvo in tekstilna industrija), medicina (zobozdravstvo), gozdarstvo, lesarstvo, elektrotehnika (Iskra merilna oprema, zbirke: IJS Smerke, fizikalni praktikum Fakultete za fiziko, Osana, TV sprejemniki), tiskarstvo.

Nadgradili smo **dokumentacijski sistem** Kronos, s posebno prilagoditvijo za zahteve TMS-ja.
Nadaljevali smo leta 2021 začeto **digitalizacijo** analogne fototeke TMS 1951-2001: skeniranje negateke, ki je zajemalo negative srednjega, večjega ter leica formata. V letu 2023 je bilo poskeniranih 9.724 enot. Do zdaj je bilo skupno poskeniranih 23.448 enot.
Ocenjujemo, da smo v letu 2023 v celoti realizirali načrte digitalizacije in zelo učinkovito porabili namenska proračunska sredstva za digitalizacijo (izdana odločba, št. 62100-16/2022-3340-89 z dne 8. 6. 2023).

Pri **konserviranju** predmetov – lastna zbirka in za druge (skupaj) smo načrtovano številko presegli za 13% (113%), pri restavriranju predmetov za lastno zbirko pa smo pa smo dosegli kar 1,23 indeks (123% glede na načrtovano). Menimo, da inventarizacija – tako inventarizacija novih predmetov kot tudi revizija fonda in reinventarizacija - poteka dobro, z učinkovitim načrtovanjem dela, tudi z novim akcijskim načrtom, pa jo bomo uspešno nadaljevali tudi v prihodnje.

Podrobnejša analiza opravljenega dela se kaže v sledečih rezultatih:

Evidentiranje: Število evidentiranih in dokumentiranih predmetov, ki so bili v letu 2023 pridobljeni in obdelani do stopnje akcesije (110 muzejskih predmetov), pomeni kar enkrat več kot v predhodnem letu 2022 (51). Dodatnih 644 enot pridobljenega gradiva je še v postopku obdelave (skupno 754 enot), kar precej presega plan in letno realizacijo v zadnjem obdobju. Večina tega gradiva je dokumentiranje predmetov v depoju za nazaj. Evidentirali smo še manjše število predmetov na terenu, ki niso bili pridobljeni.
Inventarizacija: Realizacija je bila 103 % glede na načrtovano, od tega je 65 % novo pridobljenih muzealij (171 enot), ostalo (35 %) inventariziranega gradiva (91 enot) pa je del revizije fonda in re-inventarizacije, predhodno pridobljenih, a neobdelanih predmetov iz depoja. Cilj v letu 2023 je bil v skladu s strateškim načrtom 2020/25 in akcijskim načrtom dokumentacije in digitalizacije pospešeno nadaljevati z digitalizacijo in revizijo/inventuro fundusa predmetov TMS. Realizirali smo zastavljene cilje za l. 2023 in uredili zbirke ali dele zbirk, ki so uvrščeni v redno delo obstoječih kustodiatov, največ iz zbirk pošte in telekomunikacij, gozdarstva in lesarstva, tekstila in elektrotehnike – zbirke Iskra, energetika ter ostalih zbirk: kmetijstva, zgodovine TMS, lova, tiskarstva, prometa, geodezije. Nadaljevali smo z urejanjem zbirk, ki niso uvrščene v redno delo obstoječih kustodiatov (preostali del medicine, gasilska, pisarniška in fotografska tehnika). Večina inventariziranega gradiva je za načrtovane obstoječe in bodoče občasne in stalne razstave.
Digitalizacija: V TMS dokumentacijo od leta 2002 vodimo digitalno, v muzejskem dokumentacijskem sistemu Kronos. Dodatno se v Kronosu za nazaj nadaljuje intenzivno dokumentiranje predmete lovske in ribiške zbirke, ki še nimata urejenega statusa oziroma lastništva. Glede na načrtovano število inventariziranih predmetov je bila realizacija digitalizacije 100 %, vendar je bilo do stopnje akcesije vpisanih dodatnih 110 muzejskih predmetov, kar skupno z muzealijami znaša 372 predmetov. Dokumentacijo postopkov obdelave predmeta vodimo v bazi. Vsi inventarizirani predmeti v l. 2023 (262 muzealij) so digitalizirani. Zabeležena je tudi lokacija predmeta. Digitalna inventarna knjiga je na dan 31. 12. 2023 štela 9.184 muzealij.
Objave na spletni strani muzeja: Načrt je realiziran v celoti. Na spletno stran TMS /(www.tms.si/digitalne-zbirke/) smo v sklopu Digitalne zbirke v letu 2023 objavili 180 novih muzealij (slika in podatki) iz zbirk: telekomunikacije, filatelija, obdelava lesa, tehnika za šport in prosti čas, pridobivanje lesa, pošta, kovinarstvo, hišna tehnika, kmetijstvo, lovstvo, geodezija, fizika, optika, medicinska tehnika, tekstilna tehnika, cestna vozila.

Konserviranje in restavriranje: V lastni delavnici smo restavrirali več predmetov, kot predvideno, namesto predvidenih 100, smo jih restavrirali 123.
Tudi konservirali smo več (788; 643 zase in 145 za druge) predmetov od načrtovanih 700. Razlog za to je uspešno zaplinjevanje predmetov (v letu 2022 smo nabavili lastni kontejner za zaplinjevanje in hrambo) in pomoč javnih delavcev. 248 aktivno konserviranih+115 preventivno+280 zaplinjenih+145 zaplinjenih za druge= **skupaj 788**.

Poročilo o izvedenih aktivnostih urejanja in skrbi za predmete in zbirke v depojih v letu 2023:

Uspešno smo nadaljevali z dokumentiranjem predmetov v depojih za nazaj: z digitalizacijo in revizijo fundusa po dopolnjenjem akcijskem načrtu dokumentacije zbirk, in presegli načrtovane rezultate. S tem smo se občutno približali končnemu cilju digitalizacije celotnega fundusa predmetov, ki ga načrtujemo končati v naslednjih letih.

Ves čas skrbimo za ustrezno relativno zračno vlago in temperaturo v tistih depojih, kjer je to mogoče. Predmete iz neprimernih depojskih prostorov na grajski podstrehi (po izvedeni reinventarizaciji) preventivno konserviramo in preselimo v depoje v dislociranih enotah, ki imajo boljše mikroklimatske pogoje.

Pri **proučevanju** v 2023 smo dosegli zastavljene cilje.
Ob navedenih proučevanjih je šlo za izvajanje poslanstva oddelkov s ciljem pridobivanja gradiva, dopolnjevanja obstoječih zbirk in razstav, ažuriranja podatkov in informacij, javne službe in priprave novih razstav. Proučevanje se izvaja permanentno ves čas. Uspešno smo nadaljevali z delom na dokumentaciji: z urejanjem zbirk v depojih in podatkov v bazi Kronos, ter sodelovali pri pripravi nadgradnje dokumentacijskega sistema ter ga implementirali.
Uspešno smo sodelovali z **drugimi institucijami:** poleg sodelovanja z **visokošolskimi izobraževalnimi ustanovami v okviru DiZiT** smo sodelovali pri pripravi monografije o robotiki z Inštitutom za kulturno zgodovino ZRC SAZU in, prav tako v okviru **ZRC SAZU,** z **Umetnostnozgodovinskim inštitutom Franceta Steleta** v povezavi s tematiko kartuzij in kartuzijanov. Z vodjo, dr. Mijo Oter Gorenčič, sem se direktorica večkrat sestala in skupaj sva v okviru mednarodnega seminarja na temo kartuzij in kartuzijanov pripravili obisk udeležencev v Bistri, med obiskom, 23. 8. 2023, sem skupini direktorica predstavila muzej in zgodovino kartuzije in delo kartuzijanov v Bistri v francoskem jeziku.

V sodelovanju z dr. Alešem Musarjem in **Predsedstvom RS** smo v predsedniški palači razstavili **Tomosov motor 175 SPORT – prototip iz leta 1976** in ga opremili z razlago in kratko predstavitvijo Tehniškega muzeja Slovenije. S tem smo povečali smo prepoznavnost in ugled.

Nadaljevali smo z dobrim sodelovanjem z **URSIL**, 6. 3. 2023 smo sodelovali pri odprtju sejne sobe Petra Florjančiča, v povezavi s katerim smo z URSIL veliko sodelovali že v preteklih letih in poskrbeli za njegovo prepoznavnost pri nas.

Začeli smo tudi s sodelovanjem z **OŠ Prule** in podprli mlade, ki so v okviru šole s pomočjo učiteljev pripravili start-up projekt za promocijo dediščine, v 2024 nadaljujemo s sodelovanjem na tematiko tehniške dediščine.

Sodelovali smo tudi z **Vezeninami Ercigoj**, njihova velikanska vezenina, izdelana s pomočjo moderne tehnologije, ki so jo razvili prav v podjetju Ercigoj, ki je 2023. praznovalo 100-letnico, ki smo jo razstavili v grajski kapeli, je imela za motiv del Carine nebule, združevala je dosežke na področju tekstilstva in predstavljala temo iz astronomije, kar se je izjemno lepo vklapljalo v muzej, zlasti še zaradi njene estetske vrednosti in umeščenosti v zgodovinsko kapelo. V povezavi z razstavljeno vezenino smo priredili tudi predavanje našega kustosa na temo vesolja in meglic ter na temo povezovanja tehniške dediščine, tradicije in umetnosti. Na prireditvi sta sodelovala tudi priznana umetnika Vladimir Leben in Silvester Plotajs – Sicoe.

Od odprtju **Centra Rog** smo v dogovoru z direktorico razstavili enega od naših eksponatov – Ponyja, ki je bil izdelan v nekdanji tovarni Rog. Dogovarjamo se o intenzivnejšem sodelovanju.

V sodelovanju z dr. Musarjem in **protokolom MZZ RS** nas je v Polhovem Gradcu obiskala delegacija žena in mož veleposlanikov, s takšno promocijo bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Nadaljevali smo uspešno **sodelovanje med ekipo Muzeja komunikacij iz Portugalske »Fundação Portuguesa das Comunicações« in ekipo Muzeja pošte in telekomunikacij iz Polhovega Gradca v okviru Tehniškega muzeja Slovenije**. V partnerstvu muzejev je nastal projekt "*Connecting Stories", Zgodbe, ki povezujejo, s katerim* analiziramo in komuniciramo podobnosti in razlike med eksponati in dediščino, ki jo hranimo. V ta namen na spletnih straneh v treh jezikih (slovenščina, portugalščina in angleščina) objavljamo eksponate, ki so nam skupni in ki jih razstavljamo v zbirkah naših dveh muzejev, in njihove zgodbe ter obeležujemo nekatere pomembne dneve, ki nas povezujejo. Na stalni razstavi **"Vencer a Distância – Cinco Séculos de Comunicações em Portugal"/ "Premagajmo razdaljo – Pet stoletij komunikacij na Portugalskem",** bomo skupaj z eksponatom, ki ga bomo vsake tri mesece izpostavili, predstavili fotografijo njegovega slovenskega "dvojčka" ter priložili opis in zgodovinsko pojasnilo o njem.
Prav tako smo v 2023 s še enim portugalskim muzejem – **portugalskim letalskim muzejem, Museu do Ar**, ki se nahaja blizu Sintre nedaleč od Lizbone, izvedli gostovanji razstav - gostili smo njihovo razstavo o prvem preletu južnega Atlantika, **Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika,** ki smo jo odprli v Bistri 18. 4. 2023, na razstavi sta bila tudi eksponata, predvajali pa smo tudi film o omenjenih zgodovinskih dogodkih. Od Aerokluba Postojna smo si izposodili simulator letenja, ki je še dopolnil in popestril razstavo in dogajanje na grajskem atriju. V portugalskem Museu do Ar pa smo odprli našo razstavo **Stanko Bloudek, leteči človek,** razstavili smo tudi 2 zanimiva eksponata, ženske skakalne smuči in maketo planiške velikanke, slovesnega odprtja se je udeležil vodja vojaškega letalstva in drugi ugledni gostje, po odprtju sem imela direktorica vodstvo po razstavi, potem pa sem bila povabljena kot govorka in udeleženka okrogle mize o muzejih na ICOM temo 25. 5. v partnerski Letalski muzej, ki je gostil letno prireditev podelitve ICOM-ovih nagrad.

Gostovanja razstav TMS v tujini (v ZDA, v Gorici v Italiji, na Reki na Hrvaškem, v Frankfurtu v Nemčiji in v Sintri na Portugalskem) so bila uspešno realizirana in odpirajo vrata v permanentno sodelovanje oziroma ga poglabljajo.

Imeli smo tudi veliko **gostovanj naših panojskih razstav po Sloveniji** (Idrija, Jesenice, Ljubljana, Novo mesto, Maribor, Ptuj, Ajdovščina).

G. Štampfl iz **Filatelistične zveze** je poskrbel za spominske kuverte z žigom za naše pomembne dogodke (odprtje razstave ob Stoletnici prvega preleta južnega Atlantika, odprtje Dobrodošli v TMS idr.) ter tudi v sodelovanju s **Pošto Slovenije** pripravil razstavo na temo filatelije v zadnjih mesecih leta 2023 v Bistri.

V **Polhovem Gradcu** si graščino delimo z lokalnimi uporabniki, javnim zavodom Polhograjska graščina, ki pa imajo zato vedno na voljo ustrezno infrastrukturo in našo podporo. Muzej pošte in telekomunikacij v občino Dobrova-Polhov Gradec privabi največ obiskovalcev. Sodelovanje z lokalnim javnim zavodom Polhograjska graščina je dobro. Družinski produkt **Polhov doživljajski park** postaja vse bolj zanimiva destinacija, sodelovanje pa smo nadgradili tudi s skupno vstopnico.
Muzej pošte in telekomunikacij se redno vključuje v dogodke in sodeluje z **Občino Dobrova-Polhov Gradec**, s kulturnimi zavodi in društvi ter osnovnimi šolami in vrtci pri oblikovanju celostne turistične ponudbe in razvijanju kulturnega turizma v kraju in širši okolici.

V sodelovanju z **Javnim zavodom Polhograjska graščina** smo v poletnih mesecih pripravili skupen program za obisk Muzeja pošte in telekomunikacij in Polhovega doživljajskega parka. S plačilom skupne vstopnice so se obiskovalci lahko pridružili vodstvu po parku in se udeležili muzejske delavnice. Sodelovali smo pri pripravi tradicionalnega Miklavževega sejma 2. in 3. decembra, ko smo za obiskovalce omogočili brezplačen vstop v muzej in javna vodstva. V vodstva po muzejskih zbirkah vključujemo tudi vodenje po **Krajevnem muzeju**, ki hrani etnološko in arheološko dediščino s Polhograjskega in je v upravljanju **Turističnega društva Polhov Gradec**.

V sodelovanju z **OŠ Polhov Gradec** smo organizirali **delavnico animiranega filma**, ki je potekala pod mentorskim vodstvom Andreje Goetz in Lene Lekše iz Društva Slon, s strani Muzeja pošte in telekomunikacij pa je bila mentorica in koordinatorica delavnice Ajda Kozjek. Na delavnici, ki je trajala skupaj 20 ur in je bila izvedena v treh sobotah (15. 4., 22. 4., 6. 5.) so otroci raziskovali zgodovino telekomunikacij in telefonskih aparatov in se spraševali o njihovi vlogi v današnji družbi. S pomočjo *stop motion* tehnike so animirali telefonske aparate, nekatere so za ta namen tudi razstavili. Na delavnici je nastal kratek animirani film z naslovom **Evolucija telefonov**. Film je bil izbran med 20

najboljših filmov v kategoriji najmlajših leta 2023 in predvajan na 58. Festivalu najmlajših filmskih ustvarjalcev v Novem mestu v organizaciji JSKD, kjer so ustvarjalci prejeli zlato plaketo.
V sodelovanju z Javnim zavodom Polhograjska graščina smo pripravili serijo oglasov na Radiu Celje ter kratek promocijski video za uporabo turistične kartice Urbana za obisk Muzeja pošte in telekomunikacij in Polhovega doživljajskega parka.

II. programski sklop smo uspešno izvedli. Razstave in intenzivnejša promocija ter strateško komuniciranje so imeli pozitiven učinek, saj je bil obisk v Bistri in v Polhovem Gradcu v letu 2023 spet višji od prejšnjega leta – **36.921** obiskovalcev v Bistri, in **5.065** v Polhovem Gradcu, ter **849** v Soteski pri Dolenjskih toplicah, skupaj: **42.835** obiskovalcev, kar je **104%** glede na leto 2022. Zasluga temu, da obisk spet narašča, gre predvsem **kakovostni in strateški promociji** v različnih medijih (tiskanih, digitalnih nacionalnih in regionalnih, v tujini, na spletu, kjer smo samo na primer na FB strani tudi v 2023 redno objavljali videe in številne zanimive objave o dediščini, predmetih, dogodkih, osebah in privlačne igre, uganke in naloge, povezane s tehniko, naravoslovjem in družboslovjem) in kakovosti ponudbe.

V sodelovanju z **Mestno občino Ljubljana** smo postavili na Krakovskem nasipu 17. 7. 2023 izredno zanimivo **panojsko razstavo** z naslovom **Slovenski mostovi doma in v tujini**. Naš kustos, avtor razstave, je imel na to temo tudi nekaj predavanj po sorodnih institucijah. Kar se tiče gostovanj je bila ta razstava v 2023 ena najuspešnejših, gostovanja se nadaljujejo v 2024. Gostovanja v letu 2023: Ljubljana, Krakovski nasip 17.7.2023 – 17.8.2023, Novo Mesto, Stari trg, 23.10.2023 – 16.11.2023, Maribor, Lent, 23.11.2023 – 21.12.2023, Ptuj, obrežje Drave, 21.12.2023 – 31.12.2023.

Naše sodelovanje z **Umanotero** in tematika, ki je ena najaktualnejših v skladu z modernimi trendi izvajanja E-mobilnosti, zelene energije in nujne reciklaže ter predelave odpadkov ter trajnosti nasploh, se je nadaljevalo s postavljeno razstavo v Bistri tudi v 2023. **Na vroči strani Alp**, panojska razstava, je bila na ogled v atriju gradu Bistra.

Kot nadaljevanje praznovanja 70-letnice ustanovitve muzeja smo s **plakatno razstavo 70 let TMS**, ki je bila postavljena na Krakovskem nasipu, potem pa v Bistri, gostovali v Parku vojaške zgodovine Pivka v 2022, v letu 2023 pa v mesecu juliju na glavnem trgu v Idriji.

S panojsko razstavo **Prvi stadion in prva tovarna športnega orodja na Slovenskem** smo od 31. 8. gostovali v Gornjesavskem muzeju na Jesenicah, gorenjski kolegi pa so razstavo dopolnili z vsebinami o sokolstvu na Jesenicah. Naš kustos, avtor razstave, je imel na to temo tudi nekaj predavanj po sorodnih institucijah.

V 2023 smo imeli še vedno na ogled občasno razstavo **O svetlobi***,* v kateri za posamezne segmente, prikaze in demonstracije sodelujemo z uglednimi institucijami zlasti na področju pedagoško-izobraževalnih vsebin, s čimer smo pridobili nove ciljne skupine in poskrbeli za celovitejšo kulturno-umetniško vzgojo. Sodelovali smo tudi z ranljivimi skupinami, konkretno z Zavodom za slepe in slabovidne. Na razstavi predstavljamo lastnosti svetlobe, zgodovino raziskovanja in ostale, očem nevidne vrste elektromagnetnega valovanja. Ogledati si je mogoče nekaj primerov njene uporabe in pregled slovenskih dosežkov na področju optike. Razstavo spremlja večje število interaktivnih eksperimentov v dvorani in na prostem, ki smo jih v celoti zasnovali in izvedli sami (kustosi in tehnična služba TMS).

18. 5. 2023 smo odprli občasno razstavo iz cikla **Zakladi iz depojev: Lovstvo**. Na razstavi predstavljamo tudi predmete iz časa družine Galle, pri njeni postavitvi pa smo dejavno sodelovali z Lovsko zvezo Slovenije. Razstava poleg zgodovinskega vidika poudarja tudi pomen lovstva pri ohranjanju narave in opozarjanju na spremembe v naravi.

V MPT v Polhovem Gradcu smo 5. 10. 2023 odprli edinstveno razstavo, ki povezuje umetnost in tehniko, in sicer **Janez Bernik in motiv telefona,** za katero nam je slike enega naših najvidnejših umetnikov Janeza Bernika posodila njegova dedinja, nečakinja Romana Bernik Gostič. Razstava je bila lepo obiskana, prišla si jo je ogledat tudi delegacija članov SAZU.

Nadaljujemo tudi z vsebinami na spletu, še naprej bomo dodajali nove digitalne vsebine, kot dobro prakso iz časa pandemije, ki jo bomo obdržali tudi v bodoče.

Naše razstave so vedno obogatene s pedagoškimi in andragoškimi programi ter elementi, prilagojenimi senzorno oviranim osebam, poskusi in prikazi.

Izjemno uspešno smo tudi v 2023 sodelovali z znanstveno izobraževalnimi geodetskimi ustanovami in GURS in s pregledno občasno razstavo **Vsak milimeter šteje: geodezija na Slovenskem skozi čas**, ki predstavlja dosežek pri interpretaciji in kontekstualizaciji zbirke, gostovali na FGG (slavnostno odprtje na fakulteti 15. 2. 2023), na gradu Sevnica (slavnostno odprtje 15. 6. 2023) in v Italiji v Kulturnem domu v Gorici (19. 12. 2023 do 23. 1. 2024). Ob gostovanjih smo izvajali tudi vodenja po razstavi s predstavitvijo TMS za šolarje in strokovno javnost ter dali kar nekaj intervjujev na temo geodezije širom Slovenije in v zamejstvu v Italiji. Poleg tega smo skupaj z GURS pripravili še E-katalog, ki je dopolnjena verzija tiskane publikacije, ki smo jo s pomočjo GURS izdali že prej.

Občasna razstava **Odgovor je pogovor o Tom telefonu**, telefonu za otroke in mladostnike, ki smo jo v Muzeju pošte in telekomunikacij pripravili leta 2020, je gostovala v Dvorani prve slovenske vlade v Ajdovščini v okviru projekta Noč ima svojo moč.

Gostovanja razstav TMS v tujini (v Frankfurtu v Nemčiji, na Portugalskem, v ZDA, v Gorici v Italiji, na Reki na Hrvaškem) so bila v celoti realizirana in izredno uspešna.
Razstava **Us and Them without Frontiers v ZDA** (pri nas: **Znanje brez meja**) je tudi v 2023 s pomočjo MZZ RS, Generalnega konzulata RS v Clevelandu, in Slovenskega arhiva in muzeja v Clevelandu, gostovala po različnih mestih in zveznih državah v ZDA, svoje gostovanje pa bo nadaljevala tudi v 2024. Z razstavo predstavljamo slovenske znanstvenike in znanstvenice, ki so pustili svojo sled na ameriških tleh ter izpostavljamo pozitiven vidik migracij na področjih znanosti in tehnike. V letu 2023 smo gostovali v: Convention Center, Pueblo, Kolorado; Steelworks Museum, Pueblo, Kolorado; Community College, Pueblo, Kolorado. Trenutno razstava gostuje v Auraria Library, Denver, Kolorado.

Omenjena razstava s prevedenim naslovom **Znanje bez granica** je bila slavnostno odprta na **Reki**, v muzeju: Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, 1. 12. 2023. Odprtja se je udeležilo veliko ljudi, tudi predstavniki mesta Reka, Zajednice tehničke kulture Rijeka, s katero sodelujemo že 17 let, in predstavniki drugih »zajednic tehničke kulture« s priobalnega pasu. Razstavo smo opremili tudi z nekaterimi fotografijami osebnosti, ki jih predstavljamo, ki smo si jih v ta namen izposodili od URSIL, s katerim smo med drugim tudi dobro sodelovali pri omenjeni razstavi. Priskrbeli smo tudi material za otroške delavnice, povezan z razstavo, in skupaj s hrvaškimi kolegi na razstavi uredili otroški igralno-učni kotiček. Po besedah hrvaških kolegov je bila razstava dobro obiskana in pomeni nadaljevanje odličnega že 17-letnega sodelovanja z Zajednico tehničke kulture na Reki in omenjenim muzejem. Začrtali smo tudi že vsebino sodelovanja za 2024.

V Kulturnem domu v Gorici v Italiji smo gostovali z našo razstavo **Vsak milimeter šteje: geodezija na Slovenskem skozi čas**, ki smo jo prilagodili omenjenemu prostoru in jo opremili z lutko Valvasorja in interaktivnim zaslonom v sodelovanju z GURS. Pripravili in izvedli smo tudi več vodstev in delavnic za zamejske otroke iz slovenskih šol v Italiji in za geodete, člane geodetskih društev po Sloveniji (v sodelovanju z GURS). Pri tem smo tudi razdelili zgibanke in poskrbeli, da bo šel dober glas o muzeju in dediščini v vsaj 100 slovenskih domov v zamejstvu v Italiji in tako poskrbeli za ozaveščanje o slovenski dediščini in koreninah zamejskih otrok.

Nadaljevali smo uspešno sodelovanje s **portugalskim Muzejem komunikacij**, s katerim se skupno promoviramo, objavljamo sorodne predmete in njihove različne zgodbe v treh jezikih (slovenščina, portugalščina, angleščina) in izmenjujejo predmete.

Prav tako smo v 2023 s še enim portugalskim muzejem – **portugalskim letalskim muzejem, Museu do Ar**, ki se nahaja blizu Sintre nedaleč od Lizbone, izvedli gostovanji razstav - gostili smo njihovo razstavo o prvem preletu južnega Atlantika, **Stoletnica prvega preleta južnega Atlantika,** ki smo jo odprli v Bistri 18. 4. 2023, na razstavi sta bila tudi eksponata, predvajali pa smo tudi film o omenjenih zgodovinskih dogodkih. Od Aerokluba Postojna smo si izposodili simulator letenja, ki je še dopolnil in popestril razstavo in dogajanje na grajskem atriju. Na Portugalskem pa smo odprli našo razstavo **Stanko Bloudek, leteči človek,** razstavili smo tudi 2 zanimiva eksponata, ženske skakalne smuči in maketo planiške velikanke, slovesnega odprtja se je udeležil vodja vojaškega letalstva in drugi ugledni gostje, po odprtju sem imela direktorica vodstvo po razstavi, potem pa sem bila povabljena kot

govorka in udeleženka okrogle mize o muzejih na ICOM temo 25. 5. v partnerski Letalski muzej, ki je gostil letno prireditev podelitve ICOM-ovih nagrad.

V letu 2023, ko je bila Slovenija častna gostja Frankfurtskega knjižnega sejma, smo v Muzeju pošte in telekomunikacij v sodelovanju z **Muzejem komunikacij v Frankfurtu** (Museum für Kommunikation Frankfurt) pripravili občasno razstavo z naslovom **Hallo! Wer da? Slowenische und deutsche Handygeschichte(n) / Halo! Kje si? Mobi zgodbe iz Slovenije in Nemčije**. Razstava prikazuje razvoj nemške ter slovenske mobilne telefonije od začetka do danes, primerja razvoj mobilnih komunikacij v obeh državah, izpostavlja podobnosti in razlike, se sprašuje o izzivih sodobnih tehnologij, o prekomerni rabi pametnih telefonov ter o prihodnosti mobilnih komunikacij. V razstavnih prostorih Muzeja komunikacij v Frankfurtu je razstavljenih več kot 100 eksponatov s področja mobilne telefonije iz obeh držav, med drugim tudi zbirka telefonov dr. Aleša Musarja, ki jo je podaril muzeju. Ob razstavi smo pripravili tudi kratko predstavitev Tehniškega muzeja Slovenije in dislocirane enote Muzeja pošte in telekomunikacij, na odprtju pa smo sodelovali s Slovensko kulturno prosvetnim društvom SAVA iz Frankfurta. Razstava bo v Frankfurtu na ogled do 15. 3. 2024.

Za **družine** smo med poletnimi počitnicami na vodenja »Sredi tedna v muzej« vpeljali terapevtskega psa in postali prvi muzej v Sloveniji, ki je podpisal pogodbo z *Slovenskim društvom za terapijo s pomočjo psov, Tačke pomagačke.* Med vikendi smo za mlajšo populacijo pripravili Astronomsko delavnico in predstavitev Photon robotov ter delavnico Igraj se s Kubo roboti. Pripravili smo tudi obilo tematskih nedelj z brezplačnimi drop-in delavnicami, prikazi starih obrti in enkrat mesečno prikaz ukročena elektrika za širšo populacijo. Za upokojence smo ponovno vpeljali poletna petkova druženja »Pobeg med spomine«. Za odrasle smo organizirali novo zeliščarsko delavnico. Najbolj obiskana pa je bila delavnica Osnove restavratorstva, kjer udeleženci spoznajo delovanje konservatorsko-restavratorske službe in na praktičnih primerih spoznajo postopke zaščite predmetov.
Noč raziskovalcev v okviru dvoletnega projekta Nočmoč, katerega glavni nosilec je UE Hiša eksperimentov, je zadnji petek v septembru privabila največ obiskovalcev od leta 2018, ko smo pričeli s sodelovanjem. V debatni kavarni na Prešernovem trgu sem sodelovala tudi direktorica. K sodelovanju smo na ta dan povabili Fakulteto za strojništvo, Krajinski park Ljubljansko barje in Biotehniško fakulteto UL (lesarji in biologi). Seveda ne smemo pozabiti na Poletno muzejsko noč, kjer smo k sodelovanju povabili Šentjakobsko gledališče za izposojo kostumov, pripovedovalce pripovedovalske skupine Tu in tam, Krajinski park Ljubljansko barje, Biotehniško fakulteto (agronomi, zootehniki, biologi) in omogočili vožnjo s Fiatom Balillo. Razstavili smo umetniško instalacijo Borisa Beje in študentov Grafične in interaktivne komunikacije NTF UL Ob Ravnikarjevem kvadratu. Umetniško instalacijo bomo reciklirali za izdelke muzejske trgovine. Ob 70-letnici odprtja prvih zbirk za javnost smo natisnili tudi strip, ki predstavlja muzejske službe, priredbo stripa, ki smo ga pripravili ob 70. obletnici ustanovitve muzeja.
Za **ranljive skupine** pripravljamo posebej prilagojen program, ki ga domislimo in izvedemo za vsako skupino posebej, če je interes. Na socialnih omrežjih objavljamo »Četrtkove naloge«, ki so pravi hit v dosegu.
Za vse zainteresirane pa redno na naših **socialnih omrežjih** pripravljamo tudi različne miselne naloge in predloge za delavnice za ustvarjanje doma.
Tudi v letu 2023 smo imeli na **delovni praksi** dijake, ki sta jih pedagoška in konservatorsko-restavratorska služba seznanjali s svojim delom.
V **Muzeju pošte in telekomunikacij** smo v letu 2022 pripravili številne dejavnosti za vse starostne skupine. Največji delež obiskovalcev na naših programih predstavljajo skupine osnovnošolcev, ki prihajajo v muzej v okviru dni dejavnosti. Že vrsto let je najbolj priljubljena in obiskana delavnica izdelave poštnega roga. Za družine in odrasle pripravljamo javna vodstva in dneve odprtih vrat, na katerih ponujamo pestre programe tudi v sodelovanju z lokalno skupnostjo z namenom spodbujanja kulturnega turizma.

V okviru **digitalizacije** smo nadaljevali s pripravo virtualnih ogledov stalnih zbirk. Skupno je programe, dostopne po spletu, obiskalo cca. 39.000 obiskovalcev.

Spremljevalne programe in Dneve znanosti in tehnike (DIZIT) smo v letu 2023 izvedli po programu. Imeli smo občutno več obiska skupin z željo po organizirani ponudbi z naše strani od marca do konca junija.
Kar zadeva DIZIT, smo prvič organizirali *Dneve gradnje in okolja s Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo UL*, ki so bili dobro obiskani in načrtovali *Dneve lesarstva in gozdarstva Biotehniške fakultete UL*. Biotehniškim dnevom, na katerih se je do sedaj predstavljal *BIC Ljubljana,* so se pridružili

tudi *Katedra za sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo, Katedra za fiziologijo, antropologijo in etologijo, Katedra za aplikativno botaniko, ekologijo, fiziologijo rastlin in informatiko, Katedra za mikrobno ekologijo in fiziologijo ter Katedra za znanosti o rejah živali BF UL*. Drugič smo organizirali Dneve kemijskih znanosti in tehniške varnosti *Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo UL* in Dneve tekstilstva s *Katedro za tekstilno in oblačilno inženirstvo Naravoslovnotehniške fakultete UL*. Motorizirana preteklost, Dnevi elektrotehnike in Dnevi strojništva pa so že utečena sodelovanja. Pedagoško službo so povabili na izvedbo delavnic Hokus pokus in na šole v januarju in februarju. Sodelovali smo na prireditvi »Gozdovi prihodnosti« na povabilo Zavoda za gozdove območna enota Ljubljana, na Znanstivalu, Čarobnem dnevu v Arboretumu Volčji potok in Koliščarskem dnevu na Igu na povabilo Društva Fran Govekar ter na Sejmu zdravja v Celju.

V letu 2023 smo s strani MK prejeli **sredstva za investicijsko vzdrževanje, nakup opreme in digitalizacijo** v višini **76.700 EUR** (investicijsko vzdrževanje in nakup opreme) ter **16.600 EUR** (digitalizacija). Nakup opreme in investicijsko vzdrževanje smo po izdelanem DIIP izvedli v skladu z načrtom.
Iz lastnih sredstev smo za namen investicijskega vzdrževanja in nakup opreme namenili 32.155 EUR

5. Nastanek morebitnih nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa dela (po potrebi);

Pri izvajanju programa dela v letu 2023 smo dosegli spet višje število obiskovalcev kot v letu prej, tako da lahko rečemo, da se je po okrevanju po pandemiji situacija praktično normalizirala.
Ne moremo pa mimo dejstva, da smo imeli v Sloveniji v letu 2023 par hudih ujm, ki so prizadele tudi naš muzej – 18. 7. 2023 je bil v Bistri vetrolom, ki je polomil in popolnoma ali delno uničil 11 dreves v parku in tudi ob bajerju, ki pa je sicer v zasebni lasti. Na srečo nas poplave niso resneje prizadele, čeprav so se narasle vode zlasti v MPT v Polhovem Gradcu grozeče približale Blagajevemu dvorcu.
K sanaciji škode smo pristopili nemudoma in se lotili reševanja situacije skupaj z ZVKDS in strokovnjaki iz Arboretuma Volčji potok. Nova drevesa bomo zasadili v letu 2024.
MK je za odpravo posledic, ki jih je povzročila ujma v parku muzejskega kompleksa TMS v Bistri, namenilo 7.900 EUR.
Prav tako zaradi ujme in posledično naraslega vodostaja (Bistra stoji na vodnatem območju) nekatere raziskave za pripravo dokumentacije za prenovo Bistre niso bile izvedljive, strokovnjaki so nam namreč sporočili, da se stanje pred marcem 2024 ne bo umirilo. V Bistri smo skratka sredi narave in zaščitenega območja Krajinskega parka Ljubljansko Barje in narava nam tudi pri posegih vanjo in v muzejski kompleks narekuje svoj ritem, po katerem se moramo ravnati, ne glede na smele načrte, ki smo jih po skrbnem premisleku pripravili.
V letu 2023 so v TMS nastali nepredvideni stroški iz naslednjih razlogov: konec oktobra smo dobili od MK odločbo (št. 62100-16/2022-3340-143, datum odločbe: 12. 10. 2023, datum prejema: 19. 10. 2023), s katero so nam sredstva za stroške dela znižali za 48.896 eur, kar je pomenilo, da smo novembra in decembra prejeli skupno za omenjeni znesek manj sredstev; 9 računov po 2.526 eur za plačilo najema depojev v Kočevju za leto 2022 je prišlo šele v letu 2023, kar pomeni, da smo za depoje v Kočevju v letu 2023 plačali kar 22.734 eur + 30.312 eur, kar skupaj znese 53.046 eur; nepredvidene, a nujne stroške smo imeli zaradi nakupa osnovnih sredstev v znesku 22.000 eur, da smo lahko zagotovili tekoče poslovanje zavoda (računalniki za nemoten delovni proces v tajništvu, računovodstvu, dokumentaciji in pedagoški službi, oprema za osrednjo občasno razstavo); zaradi porasta stroškov materiala in storitev smo morali razliko za tri odobrene investicije pokriti sami. Ker imamo za celotno Bistro samo enega zaposlenega čuvaja, si pomagamo z javnimi delavci in čez vikend s študenti. Študentsko delo nas je zaradi usklajevanja z minimalno plačo, s katero se je usklajevala tudi minimalna študentska postavka, v letu 2023 stalo za 15.000 eur več kot v prejšnjem letu.

6. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz poročila preteklega leta ali več preteklih let – za tiste kategorije, katerih načrtovanje in uresničevanje spremljamo vsako leto in po isti metodiki;

V letu 2023 smo načrtovali intenzivno **inventarizacijo,** vendar se trend reinventarizacije za nazaj počasi umirja in prevladuje inventarizacija novo pridobljenih muzealij. Zastavljeni načrt smo dosegli 103% (262 predmetov). (Podatki za zadnjih 8 let: l. 2022 – 684 predmetov, l. 2021 - 566, l. 2020 - 889

predmetov, l. 2019 - 1021 predmetov, l. 2018 - 515 predmetov, l. 2017 - 584 predmetov, l. 2016 - 452 predmetov, l. 2014 - 165 predmetov).

Konservatorsko-restavratorska služba je restavrirala skupaj kar **124 predmetov** od tega za razstavo o 70 letnici TMS, Dobrodošli v TMS, 37 predmetov, Zakladi iz depojev: Lovstvo, 26, 48 predmetov ob selitvi iz raznih zbirk, največ iz železničarske zbirke, 3, ki so prišli zaradi slabega stanja iz depojev ali zbirk, 2 za razstavo Halo! Kje si?/Hallo! Wer da?, v Frankfurtu ter 2 za razstavo o geodeziji Vsak milimeter šteje v Italiji ter ostalo iz drugih zbirk hkrati pa tudi tekoče pridobitve. Kljub temu, da se letošnji obrazec razlikuje od lanskega, ki je predvideval skupno število aktivno konserviranih in restavriranih predmetov (100), smo predvideno število močno presegli.
V letu 2023 smo **aktivno konservirali 248 predmetov**, od tega jih je šlo 50 na razstavo o Lovstvu, večina pa je bila aktivno konservirana ob selitvi iz medicinskega depoja, od tega: zbirka medicine in železničarska zbirka in gasilski predmeti.
Preventivno smo **konservirali 115 predmetov:** večinoma ob selitvi iz depojev, nekaj jih je šlo tudi na omenjene tri razstave. V letu 2023 smo zaplinili **280** naših predmetov, večino iz lovskega depoja. Za Slovenski etnografski muzej smo zaplinili **145** manjših predmetov, kar ni bilo načrtovano in smo tako presegli načrtovano število 700 predmetov. Konservirali smo tudi vse tekoče pridobitve.
Skupaj to pomeni **788 konserviranih predmetov**. Poleg tega:

- aktivno sodelujemo z društvom Klub prijateljev IMV Novo mesto, ki skrbijo za Muzej dolenjskih vozil,
- aktivno sodelujemo z društvom ljubiteljev starodobnih vozil in jim svetujemo,
- sodelovali smo z Društvom restavratorjev Slovenije pri pripravi razstave plakatov v Brežicah,
- sodelujemo pri prenovi konservatorsko-restavratorske baze s sestanki, predlogi in drugimi aktivnostmi,
- skrbimo za pobiranje podatkov za klimo v Bistri in vseh depojih TMS.
- izvedli smo dve dobro obiskani delavnici za restavriranje predmetov za zunanje udeležence,
- sodelovali smo na prireditvah in imeli nekaj predavanj za zunanje udeležence,
- naši sodelavci so imeli nekaj intervjujev na radiu in ostalih občilih,
- opravljamo mentorstvo pri pripravnikih v muzeju ter pri javnih delavcih,
- aktivno smo se udeležili več izobraževanj, ki jih je pripravilo Društvo restavratorjev Slovenije, in si ogledali Madžarski Pecs ter tamkajšnje restavratorske delavnice ipd.

DEPOJI TMS – 2023

PIVKA
V letu 2023 smo v Pivko prepeljali novih 600 predmetov. Približno 200 jih je bilo izdanih iz depoja. Nadaljujemo z urejanjem in vpisovanjem lokacij. Popisano in vneseno v bazo je vse, kar je na oglednem delu (razen računalnikov). Neogledni del se polni (večina predmetov, preseljenih leta 2023, je v neoglednem delu). Uredili smo zbirko radijskih aparatov iz Avstrije ter posebno varovano sobo za orožje. Veliko časa smo porabili za fotografiranje predmetov v sklopu digitalizacije.

KOČEVJE
Nadaljujemo selitev in sprotno popisovanje. V letu 2023 je bilo pripeljanih 30 predmetov večinoma večjih dimenzij. V letu 2024 imamo v načrtu nadaljevanje selitve in prestavitev predmetov, ki so pozicionirani na tleh, v regale. Hkrati se bo predmete na novo zaščitilo s folijami in pregrinjali.

PTUJ
Brez sprememb. Akcijo s čiščenjem in novo zaščito predmetov smo opravili na teambuildingu 9. 2022.

SOTESKA
Brez sprememb znotraj depoja, a spremembe glede lastništva in zaščite prostora – v dogovoru z direktorico je že nekdanji lastnik, Kmetijska zadruga Trebnje, uredil zaščitne pragove pri vhodu in na zadnjem delu, zaradi česar smo preprečili vdor vode ob vsakih padavinah, kot se je to dogajalo prej. Novi lastnik (1. 1. 2023), Občina Dolenjske Toplice, je obnovila vhodna vrata in delno stranske fasade ter poskrbela za ličnejše oglaševanje oglednega depoja.

BISTRA
Večjih sprememb ni, saj je zaradi razstav in digitalizacije selitev potekala počasneje. Preseljeni so bili vsi železničarski predmeti, približno 300 predmetov pa smo dali na zaplinjevanje in bodo v zelo kratkem času preseljeni na nove lokacije. V januarju 2024 bo potekala tudi selitev orožja v Pivko.

TRŽIČ
V letu 2023 smo najeli nove depojske prostore v prostorih bivše BPT Tržič. Lastniki so v prostorih naredili nov tlak in zatesnili okna. V Tržič smo preselili velike tekstilne stroje, ki tudi vsebinsko spadajo v prostore bivše tekstilne tovarne, kjer bomo v prihodnosti uredili ogledni depo.

Za selitev predmetov tehniške kulturne dediščine v depojske prostore v Tržiču smo od MK prejeli sredstva v višini 10.600 EUR.

Z rednim spremljanjem realizacije in primerjanjem z zastavljenimi cilji v programu dela na področju izvajanja javne službe na kolegijih in drugih sestankih služb smo dosegli boljšo realizacijo in manjše tveganje odstopanja.

Obisk TMS je bil v Bistri in v Polhovem Gradcu ter v Soteski v letu 2023 spet višji od prejšnjega leta in to za 1.372 obiskovalcev – **36.921** obiskovalcev v Bistri, **5.065** v Polhovem Gradcu in **849** v Soteski pri Dolenjskih toplicah, skupaj: **42.835** obiskovalcev, kar je **104%** glede na leto 2022. Zasluga temu, da obisk spet narašča, gre predvsem kakovostni in strateški promociji v različnih medijih (tiskanih, digitalnih nacionalnih in regionalnih, v tujini, na spletu, kjer smo samo na primer na FB strani tudi v 2023 redno objavljali videe in številne zanimive objave o dediščini, predmetih, dogodkih, osebah in privlačne igre, uganke in naloge, povezane s tehniko, naravoslovjem in družboslovjem) in kakovosti ponudbe.

Pripravili smo **11 novih programov: za osnovnošolce, mlade, odrasle in družine**, od tega jih je veliko dostopnih na spletu (izreden doseg sta imela tehniška dneva na daljavo, po odzivih pa sta predstavljala tudi dragocen učni pripomoček v OŠ, prav tako Dnevi meroslovja, redno, tedensko, pripravljamo kratokočasnice (telovadec na drogu, na bradlji, vrtavka, brenčač, letalo na stisnjen zrak, jadrnica, plezalec, robot on/off, baletka itn.-npr. čez 3000 ogledov). **Za odrasle** smo v l. 2022 ponudili **8 novih programov** (skupaj: 41), **za družine pa 9** (skupaj: 34).

V l. 2023 smo nadaljevali z močno **prisotnostjo na spletu** (spletna stran in Facebook) – redno objavljamo videe v povezavi z razstavami, prazniki, prikazi, Kratkočasnice (delavnice, izdelava okraskov, igrač, modelčkov…), Muzejski mimogrede (teme v povezavi z zbirkami in nekdanjo namembnostjo in uporabnostjo eksponatov), Zbirke TMS, predstavitve eksponatov, zanimivosti, pripovedovanje za otroke, ki si jih je ogledalo cca. 39.000 obiskovalcev na spletu.

Tudi na **Poletno muzejsko noč** je bil dober obisk, celo večji kot leto prej – 426 obiskovalcev. Imeli smo pester program - v Bistri so potekali vodenje za družine, seznanjanje z muzejskimi zbirkami in občasnimi razstavami, predstavitev raziskovalnega dela Biotehniške fakultete UL s poučnimi prikazi različnih študijskih smeri, ki jih ponuja fakulteta, t. i. pripovedovanje v muzeju, pripovedovalska skupina Tu in tam je pripovedovala iz bogate zakladnice ljudskih pravljic, predstavitev Krajinskega parka Ljubljansko barje, predstavitev aktivnosti v projektu LIFE Amphicon (Varstvo dvoživk in obnova njihovih habitatov), vožnja z old timerjem Fiat Balilla, t. i. zgodovinska preobleka, obiskovalci so si lahko nadeli historični kostum in se fotografirali - za to priložnost jih je izbralo in posodilo Šentjakobsko gledališče iz Ljubljane. V Polhovem Gradcu je bil organiziran voden ogled zbirk in delavnice za otroke.

Število obiskovalcev spletne strani in uporabnikov naših spletnih vsebin je bilo v letu 2023 cca. **39.000**.

Prihodki za izvajanje dejavnosti javne službe so se v primerjavi z letom 2022 spet zvišali (za cca. 12%), znašali so cca. **112%** glede na 2022 oziroma **140.477 EUR**.

Kot pozitivni korak naprej in tesno sodelovanje z lokalno skupnostjo in lokalnimi ponudniki pa naj navedemo vedno tesnejše sodelovanje z gostilno Bistra (Mateja Bajc), s katero ponujamo pakete (obisk muzeja + kosilo) in se medsebojno podpiramo tudi pri oglaševanju, kajti samo v sodelovanju in povezovanju vidimo napredek. Enako smo skupaj zelo dodelali ponudbo za poroke. To sodelovanje je tudi dober zgled tesnega povezovanja muzeja in lokalne skupnosti.

Kot izredno pomemben korak naprej pri razvoju muzeja v Bistri štejem nadaljevanje aktivnosti za **prenovo Koblerjevega mlina** v 2023. Za projekt obnove Koblerjevega mlina smo pridobili dokumentacijo: geodetski načrt, dokument identifikacije investicijskega projekta (DIIP), projektno

dokumentacijo za pridobitev mnenj in gradbenega dovoljenja (DGD), vodno mnenje, dokazilo o obstoju objekta in projektno dokumentacijo za izvedbo gradnje (PZI). Vpisali smo ustrezne služnosti (stroški notarja), izvedli geomehanske raziskave in plačali komunalni prispevek. Izvedli smo električni priklop objekta na novo transformatorsko postajo. Pridobili smo tudi gradbeno dovoljenje (28. 11. 2023, UE Vrhnika) in izvedli javni natečaj za izvajalca gradbenih del (Tehniški muzej Slovenije je dne 21. 9. 2023 na Portalu javnih naročil objavil javno naročilo, vodeno pod številko JN006137/2023-B01, za izvedbo 1. faze gradbenih in obrtniških del v okviru prenove Koblerjevega mlina), ki pa bodo morala počakati, saj sredstva za 2024 niso več predvidena.

Prav tako kot izjemen korak k **prenovi gradu Bistra** štejemo pripravo dokumentacije. Za projekt obnove gradu Bistra smo pridobili naslednjo dokumentacijo: dokument identifikacije investicijskega projekta (DIIP), investicijski program (IP), projektno dokumentacijo za pridobitev mnenj in gradbenega dovoljenja (DGD), novelacijo investicijskega programa (NIP), v zadnji fazi izdelave je projektna dokumentacija za izvedbo gradnje (DGD in PZI). Izvedli smo tudi geomehanske raziskave.
Za potrebe **novelacije in dopolnitve konservatorskega načrta** sodelujemo z ZVKDS, noveliran in z vključenim parkom ter novejšim delom muzeja v Bistri dopolnjen konservatorski načrt pričakujemo v začetku leta 2024. ZVKDS CPA je v avgustu 2023 opravil v parku gradu Bistra raziskave z georadarjem/ **geofizikalne raziskave**, podrobnejšo analizo glede arheoloških ostankov in njihovega potenciala smo že prejeli. Opravili smo **popis dreves v parku** in dali pripraviti **arboristično poročilo** in dendrološko študijo grajskega parka (v sodelovanju z Arboretumom Volčji potok) ter kar se da skrbno poskrbeli za park, tudi po ujmi oziroma vetrolomu 18. 7., zaradi česar smo morali spremeniti tudi arboristično poročilo in skupaj z ZVKDS in Arboretumom načrtovati zasaditev nadomestnih dreves v parku.

Ministrstvo za kulturo nas je vključilo v **kohezijski projekt v okviru Nature 2000 – Obnova kulturne dediščine za interpretacijo Nature 2000 – grad Bistra«.** V okviru projekta bomo obnovili oranžerijo v grajskem parku in jo opremili z vsebinami, povezanimi z biotsko raznovrstnostjo, ki jih delno že nudimo kot spremljevalne aktivnosti v okviru našega programa. Vlogo bomo predložili v letu 2024.

Ponovno je bilo po nekaj letih prekinitve izvedeno srečanje v okviru MUT – **Srednjeevropskega združenja tehniških muzejev** – v Budimpešti, izvoljeno je bilo novo vodstvo, direktorica TMS sem bila izvoljena za podpredsednico. Združenje se je zavezalo k večji povezanosti in sodelovanju ter medsebojni pomoči in podpori med pridruženimi ustanovami, po novem se bo imenovalo CET.

7. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila, kot jih je predpisalo pristojno ministrstvo oz. župan (op. ni treba, v kolikor ni predpisanih meril) in ukrepe za izboljšanje učinkovitosti ter kvalitete poslovanja posrednega uporabnika. Priporočljivo je, da si vsak javni zavod za merjenje dosežkov pripravi svoje lastne kazalnike, ki odražajo pogoje delovanja, posebnosti dejavnosti in razmere pri delu;

V TMS smo tudi v l. 2023 nadaljevali z racionalizacijo poslovanja. Prizadevamo si za gospodarnost in učinkovitost, o čemer govorijo številne primerjave z ostalimi nacionalnimi muzeji; stroški delovanja in programa so med najnižjimi, prav tako število zaposlenih. Kljub vsemu smo med bolj prepoznavnimi slovenskimi muzeji, med vodilnimi po številu obiskovalcev in raznolikosti programov. Ves čas nadgrajujemo sodelovanje s sorodnimi institucijami, številnimi izobraževalnimi ustanovami, raziskovalnimi ustanovami in deležniki iz gospodarstva in industrije. Uspešni smo pri pridobivanju EU projektov. Če k temu dodamo še velikost muzeja, razdrobljenost dislociranih enot in depojev po vsej državi ter široko mrežo sodelovanj ne samo z domačimi, temveč tudi tujimi institucijami, je očitno, da javna sredstva zelo koristno in učinkovito uporabimo.

V letu 2023 smo, tako kot v letih prej, veliko pozornosti namenili urejanju depojev (predvsem selitvi predmetov v Pivko) ter iskanju rešitve za depoje v Soteski, na Ptuju in v Kočevju, ki zaradi potrebnih investicij, slabih klimatskih razmer (in zato velike porabe energije z razvlažilci) zaradi slabega stanja objektov, potnih stroškov ali najemnin ostajajo dokaj veliko finančno in organizacijsko breme za TMS. Morebitne rešitve in predloge smo opisali v 2. točki.

Tehnične službe TMS s kvalitetnim delom v specializiranih delavnicah pripomorejo pri postavljanju razstav, izdelavi poskusov in vzdrževanju objektov, veliko stvari izdelamo in popravimo sami, za kar v drugih ustanovah plačujejo zunanje izvajalce.

V mali HE Bistra, ki jo je TMS kupil iz lastnih sredstev (ureditev zemljiškoknjižnega stanja s prenosom lastništva na RS je bila urejena) proizvedemo tudi nekaj elektrike.

Trudimo se pridobiti čim več dodatnih sredstev oziroma brezplačnih storitev od sponzorjev in donatorjev.
Ob dobrem sodelovanju z DARS smo pridobili tudi njihovo donacijo.
Pridobili pa smo tudi izjemno donacijo v obliki zelo popolne zbirke 333 radijskih sprejemnikov iz naše regije od g. Bouvierja, naslednika znane družine Krisper iz Ljubljane, ki jo je po drugi svetovni vojni doletela podobna usoda kot družino Galle iz Bistre. Zbirko smo prevzeli v Celovcu, v letu 2024 pa načrtujemo razstavo, povezano z omenjeno donacijo.

V letu 2023 smo nadaljevali s procesom menjave klasičnih žarnic z energetsko varčnimi žarnicami in svetili. Prihranek porabljene energije koristimo za ogrevanje z novo nameščenimi IR paneli ter na ta način ogrevamo več prostorov. Tako skušamo skrbeti za primernejše razmere za obiskovalce in zaposlene v muzeju.

Iskali smo primernega ponudnika za spletno prodajo vstopnic in spletno trgovino, tako smo konec leta 2023 začeli sodelovanje z Mojekarte.si in tako stopili v korak s časom tudi na tem področju.

Stalno spremljamo finančno stanje TMS, ravno tako mesečno sledimo potnim stroškom, ki pa so visoki, ker je uprava v Ljubljani. Na ta problem razpršenosti ves čas opozarjamo, za ta problem je bila tudi nakazana rešitev v morebitni selitvi v prenovljen Koblerjev mlin.

Po uspešni izselitvi nekdanjega hišnika, ki ni več upravičeno zasedal stanovanja v grajskem kompleksu v Bistri, je potem, ko smo v 2022 opravili cenitev drugega najemniškega stanovanja (Saša Mikožič) in na podlagi cenitve in po potrditvi na seji sveta zavoda 8. 11. 2022 najemnino z 22 EUR zvišali na dejansko pravilno višino 109 EUR, najemnica je to v omenjeni višini začela plačevati s 1.1.2023.

Za potrebe **novelacije in dopolnitve konservatorskega načrta** sodelujemo z ZVKDS, noveliran in s parkom ter novejšim delom muzeja v Bistri dopolnjen konservatorski načrt pričakujemo v začetku leta 2024. ZVKDS CPA je v avgustu 2023 opravil v parku gradu Bistra raziskave z georadarjem/ **geofizikalne raziskave**, podrobnejšo analizo glede arheoloških ostankov in njihovega potenciala smo že prejeli. Opravili smo **popis dreves v parku** in dali pripraviti **arboristično poročilo** in dendrološko študijo grajskega parka (v sodelovanju z Arboretumom Volčji potok) ter kar se da skrbno poskrbeli za park, tudi po ujmi oziroma vetrolomu 18. 7., zaradi česar smo morali spremeniti tudi arboristično poročilo in skupaj z ZVKDS in Arboretumom načrtovati zasaditev nadomestnih dreves v parku.

V letu 2023 smo s strani MK prejeli **sredstva za investicijsko vzdrževanje, nakup opreme in digitalizacijo** v višini **76.700 EUR** (investicijsko vzdrževanje in nakup opreme) ter **16.600 EUR** (digitalizacija). Nakup opreme in investicijsko vzdrževanje smo po izdelanem DIIP izvedli v skladu z načrtom. **Iz lastnih sredstev** smo za namen investicijskega vzdrževanja in nakup opreme namenili 32.155 EUR

Število zaposlenih je bistveno premajhno za nemoteno poslovanje tako velike ustanove, ki upravlja z vso tehniško dediščino; to rešujemo z zunanjimi izvajalci, zlasti javnimi delavci in študenti, kar povzroča dodatne stroške (npr. v Bistri je redno zaposlen samo en čuvaj). Problematiko rešujemo z zaposlitvami v okviru povabila za javna dela in racionalno razporeditvijo glede na zaprtje muzeja v Bistri za posamezne obiskovalce v zimskem času, kar pomeni samo v januarju in februarju. Predlagamo, da se takoj, ko je mogoče, v TMS omogoči novo zaposlovanje, zlasti za potrebe muzeja v Bistri. Na povabilu za pridobitev javnih del za leto 2023 smo bili zelo uspešni (zaposlovali smo šest oseb – čuvajev in v Konservatorsko-restavratorki službi). Poleg tega smo v okviru projekta NočMoč za določen čas zaposlili eno osebo, ki dela v MPT.

8. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora posrednega uporabnika;

V TMS vodje projektov redno spremljajo skupaj z vodstvom stroškovnike po projektih. Prav tako izvajamo redne sestanke za pregled finančnega stanja.
Uredili smo celovito področje upravljanja delovnega časa, od planiranja dela in odsotnosti do evidentiranja vseh vrst dela in preračuna podatkov za pripravo obračuna plač. V istem sistemu uporabljamo tudi modul Potni nalogi, ki nudi enostavno upravljanje celotnega procesa službene odsotnosti, od napovedi do izplačila stroškov. Vodstvu omogočajo pregled vseh napovedanih, tekočih in preteklih službenih odsotnosti na enem mestu. V sistemu upravljanja delovnega časa so tudi javni delavci in študenti.
Jeseni 2022 smo po upokojitvi dolgoletne računovodkinje na delovno mestu računovodje zaposlili novo osebo, ki je izkazovala izobrazbo in izkušnje na sorodnem delovnem mestu v javnem sektorju. Do konca leta 2022 je bila deležna uvajanja in pomoči nekdanje računovodkinje. Zaposlena je konec leta 2023 odpovedala delovno razmerje. To se je zgodilo po ugotovitvi vodstva, da je omenjena storila precej nepravilnosti pri svojem delu in med drugim določene stvari, ki jih ni znala rešiti, prikrila. Zaradi sumov na nepravilnosti sem direktorica večkrat obvestila finančno službo MK, aktivna komunikacija je potekala z MK in MF. Računovodkinji smo nudili strokovno pomoč z zunanjo certificirano revizorko, s katero smo pristopili k reševanju situacije. Po njenem pregledu stanja in pomoči se je izkazalo, da težave niso hitro rešljive, zato smo poskrbeli za podroben pregled stanja in aktivacijo nekdanje dolgoletne že upokojene računovodkinje TMS. Oboje je predstavljalo dodaten strošek za muzej. Hkrati smo pristopili tudi k takojšnjemu iskanju rešitve na področju računovodstva in financ in že izbrali izkušen računovodski servis. Situacijo bomo sanirali v letu 2024.

9. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi, zakaj cilji niso bili doseženi. Pojasnila morajo vsebovati seznam ukrepov in terminski načrt za doseganje zastavljenih ciljev in predloge novih ciljev ali ukrepov, če zastavljeni cilji niso izvedljivi;

V letu 2023 smo večinoma uspeli izpeljati vse načrtovane dejavnosti, še več, kar nekaj dejavnosti in dogodkov smo načrtovanim še dodali.
Morebitni novi prijemi in storitve:
ponovno smo uvedli **sobotne delavnice za odrasle** in okrepili **tematske nedelje** (predstavitve različnih obrti), ki jih v času pandemije nismo izvajali. Od 2021 to izvajamo ob predhodnih najavah (dobra praksa iz časa pandemije, ki nudi pregled nas dejanskim zanimanjem, koliko ljudi je pripravljenih priti prav zaradi te najavljene aktivnosti). Dajemo večji poudarek in namenjamo večjo skrb posamičnim obiskovalcem med vikendi, sploh družinam. Seveda nismo in ne bomo pozabili tudi na **upokojence** in **ranljive skupine** (Junaki 3. nadstropja, učenci in dijaki posebnih programov, Zavod za slepe in slabovidne idr.), s katerimi se vedno za vsako skupino posebej domenimo za ogled, z organizacijo brezplačnih aktivnosti. S tem izpolnjujemo načelo **dostopnosti** in **participativnosti** za vse, čeprav sam objekt pred prenovo tega vsem skupinam še ne omogoča.

Kot prvi muzej v Sloveniji smo v 2023 podpisali pogodbo s **Tačkami pomagačkami** (terapevtski psi) in že izvedli kar nekaj obiskov muzeja s pomočjo terapevtskih psov tako za otroke kot za odrasle in ranljive skupine.

Zaradi ujme in posledično naraslega vodostaja (Bistra stoji na vodnatem območju) nekatere raziskave za pripravo dokumentacije za prenovo Bistre niso bile izvedljive, strokovnjaki so nam namreč sporočili, da se stanje pred marcem 2024 ne bo umirilo. V Bistri smo skratka sredi narave in zaščitenega območja Krajinskega parka Ljubljansko Barje in narava nam tudi pri posegih vanjo in v muzejski kompleks narekuje svoj ritem, po katerem se moramo ravnati, ne glede na smele načrte, ki smo jih po skrbnem premisleku pripravili.
S projektanti tesno tedensko včasih celo dnevno sodelujemo za dokončanje DGD za celostno prenovo samostansko-grajskega kompleksa v Bistri, dokumentacija za vlogo za gradbeno dovoljenje bo predvidoma pripravljena v prvi tretjini 2024.

10. Ocena učinkov poslovanja posrednega uporabnika na druga področja, predvsem na gospodarstvo, socialne razmere, varstvo okolja, regionalni razvoj in urejanje prostora in podobno

TMS je nacionalni muzej, ki svojih osrednjih razstavnih prostorov nima v prestolnici. Prisotnost muzeja v občinah Vrhnika in Borovnica ter Dobrova-Polhov Gradec na obrobju Ljubljane nedvomno ugodno vpliva na lokalne razmere. Muzej je pomemben zaposlovalec ter kupec blaga in odjemalec storitev, kar pozitivno vpliva na lokalno gospodarstvo. V današnjih okoliščinah je pomembno tudi dejstvo, da je tudi reden plačnik. Prav tako so javni delavci, ki jih zaposlimo, večinoma iz omenjenih občin, kar tudi ugodno vpliva na reševanje problematike brezposelnosti in vključevanja na trg dela ter pridobitve novih znanj. Menimo, da muzej (Bistra in Polhov Gradec) ugodno vpliva na lokalno skupnost tudi v smislu razgledanosti, dviga zavesti, povezovanja s kulturo, dediščino in identiteto, kar dokazano dobro učinkuje tudi na reševanje socialnih razmer in posledično tudi na regionalni razvoj in urejanje prostora. Zlasti z občino Borovnica odlično sodelujemo, redno nas obvešča glede vprašanja obvozne ceste, izgradnje kolesarske poti, pomaga v povezavi s prenovo Koblerjevega mlina ipd., iščemo pa tudi možnosti skupnih projektov v prihodnje. Manjša sodelovanja potekajo redno.

Muzej s svojimi zbirkami v Bistri je med najbolj prepoznavnimi in obiskanimi muzeji pri nas ter najbolje obiskana turistična destinacija v občini Vrhnika. Obiskovalci muzeja pomenijo priložnost za ostale ponudnike turističnih in kulturnih storitev. V l. 2020 je prišlo do tesnejšega sodelovanja z lastniki gostilne Bistra, v letih 2021, 2022 in 2023 pa še do nadgradnje tega sodelovanja in skupnih pobud pri trženju in promociji, izvajanju porok, skupnih paketov kart in smelih načrtov, ki jih bomo izvedli v prihodnosti. Dobro sodelujemo tudi z Našim časopisom (izhaja za občine Vrhnika, Borovnica, Horjul, Dobrova-Polhov Gradec in Log-Dragomer), ki obvešča prebivalce vseh okoliških občin o dogodkih v TMS in predstavlja zanimive teme in novosti v muzeju. Tako je tudi pomembna vez med muzejem in lokalnim prebivalstvom. Predstavljanje dejavnosti izobraževalnih institucij v pedagoškem programu (Dnevi znanosti in tehnike) vpliva na prepoznavnost naravoslovnih in tehniških poklicev in s tem posredno vpliva na gospodarstvo in socialne razmere. Bistra je z obstoječim javnim prevozom v praksi praktično nedostopna, zato je muzej pomemben generator dohodka tudi za ponudnike organiziranih avtobusnih prevozov. Ob odličnem sodelovanju z LPP smo se z vodstvom LPP dogovorili tudi, da šolam poleg naših programov v paketu ponudimo tudi ugoden prevoz LPP. Tako ne samo dobro sodelujemo s podjetjem, ki nam je doniralo tramvaj in tramvajsko prikolico in brezplačno nudilo prostor za delo, orodje in zaposlene, temveč tudi v teh težkih časih skrbimo, da ima to podjetje stalni dohodek od prevozov šolarjev, šole pa manj logističnih zapletov z organizacijo prevoza do našega muzeja. Poleg tega se TMS s prodajo lastne elektrike iz Male HE Bistra vključuje v gospodarsko energetsko omrežje. Nadaljujemo pogovore med Slovenskimi železnicami in občino Borovnica glede možnosti ureditve prevoza turistov med železniško postajo Borovnica in Bistro, pogovarjamo pa se tudi o možnostih najema E-koles ali E-avtomobila na železniški postaji v Borovnici in prevoza do muzeja, Bajčevi (gostilna Bistra) pa tudi že imajo polnilno postajo za E-avtomobile, vse to spodbuja uporabo zelene energije, E-mobilnost in varstvo okolja.
Z lokalno skupnostjo smo še naprej intenzivno sodelovali. Kot član LAS Barje intenzivno sodelujemo tudi na širšem območju Barja, ne samo z omenjenimi tremi občinami, v katerih smo navzoči.
V marcu, ob mednarodnem dnevu voda (22. 3.), smo v TMS gostili in z lokalno skupnostjo soorganizirali prireditev Moja reka praznuje, ki je pomembna tudi zaradi ozaveščanja o pomenu voda in pomembnosti njihovega ohranjanja in odgovornega ravnanja z njimi. Tematika 2023 je bila posvečena pospeševanju sprememb za rešitev krize z vodo in oskrbe s sanitarno vodo.
Prav tako redno sodelujemo z Našim časopisom.

V Polhovem Gradcu si graščino delimo z lokalnimi uporabniki, javnim zavodom Polhograjska graščina, ki pa imajo zato vedno na voljo ustrezno infrastrukturo in našo podporo. Muzej pošte in telekomunikacij v občino Dobrova-Polhov Gradec privabi največ obiskovalcev. Sodelovanje z lokalnim javnim zavodom Polhograjska graščina je dobro. Družinski produkt Polhov doživljajski park postaja vse bolj zanimiva destinacija, sodelovanje pa smo nadgradili tudi s skupno vstopnico.
Muzej pošte in telekomunikacij se redno vključuje v dogodke in sodeluje z Občino Dobrova-Polhov Gradec, s kulturnimi zavodi in društvi ter osnovnimi šolami in vrtci pri oblikovanju celostne turistične ponudbe in razvijanju kulturnega turizma v kraju in širši okolici.

V sodelovanju z Javnim zavodom Polhograjska graščina smo v poletnih mesecih pripravili skupen program za obisk Muzeja pošte in telekomunikacij in Polhovega doživljajskega parka. S plačilom skupne vstopnice so se obiskovalci lahko pridružili vodstvu po parku in se udeležili muzejske delavnice. Sodelovali smo pri pripravi tradicionalnega Miklavževega sejma 2. in 3. decembra, ko smo za obiskovalce omogočili brezplačen vstop v muzej in javna vodstva. V vodstva po muzejskih zbirkah vključujemo tudi vodenje po Krajevnem muzeju, ki hrani etnološko in arheološko dediščino s Polhograjskega in je v upravljanju Turističnega društva Polhov Gradec.

V sodelovanju z OŠ Polhov Gradec smo organizirali delavnico animiranega filma, ki je potekala pod mentorskim vodstvom Andreje Goetz in Lene Lekše iz Društva Slon, s strani Muzeja pošte in telekomunikacij pa je bila mentorica in koordinatorica delavnice Ajda Kozjek. Na delavnici, ki je trajala skupaj 20 ur in je bila izvedena v treh sobotah (15. 4., 22. 4., 6. 5.) so otroci raziskovali zgodovino telekomunikacij in telefonskih aparatov in se spraševali o njihovi vlogi v današnji družbi. S pomočjo *stop motion* tehnike so animirali telefonske aparate, nekatere so za ta namen tudi razstavili. Na delavnici je nastal kratek animirani film z naslovom Evolucija telefonov. Film je bil izbran med 20 najboljših filmov v kategoriji najmlajših leta 2023 in predvajan na 58. Festivalu najmlajših filmskih ustvarjalcev v Novem mestu v organizaciji JSKD, kjer so ustvarjalci prejeli zlato plaketo.
V sodelovanju z Javnim zavodom Polhograjska graščina smo pripravili serijo oglasov na Radiu Celje ter kratek promocijski video za uporabo turistične kartice Urbana za obisk Muzeja pošte in telekomunikacij in Polhovega doživljajskega parka.

V povezavi z IMV zbirko v Drgančevju pri Novem mestu sodelovanje TMS s Klubom prijateljev IMV še naprej poteka dobro.

Pri ustvarjanju skupnih programov se povezujemo s ponudniki turističnih storitev in z lokalnimi organizatorji (JZ Krajinski park Ljubljansko barje, ZIC Vrhnika, LAS Barje idr.), saj posamezni poskusi kažejo, da so tovrstne akcije v javnosti in pri ciljni publiki dobro sprejete. Prav tako sodelujemo z občinami, v katerih smo navzoči (Vrhnika, Borovnica, Dobrova-Polhov Gradec, Dolenjske toplice), pri pripravi (skupnih) dejavnosti in programov, in fakultetami, s katerimi sodelujemo pri Dnevih znanosti in tehnike (DiZiT), s katerimi skušamo najti skupne točke in povezave tudi izven okvirom že obstoječega sodelovanja.

V 2023 je TMS zaposlil šest delavcev preko povabila javnih del in enega za določen čas preko projekta NočMoč. S tem TMS pozitivno vpliva na socialne razmere v lokalnih skupnostih in brezposelnim omogoča spoznavanje novih poklicev. Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi se izboljšuje in poglablja. Lokalne skupnosti in njihovo vodstvo se vse bolj zavedajo prednosti, ki jih nudi muzej, s čimer naraščata tudi pripravljenost za sodelovanje in medsebojno razumevanje pri izvajanju programov (Občina Vrhnika, Občina Borovnica, JZ Ljubljansko barje, ZIC Vrhnika, JZ Polhograjska graščina, LAS Ljubljansko Barje).

Izpostavili bi tudi pomen EU projektov. Skupaj z ostalimi uglednimi partnerji smo uspeli izpeljati zelo uspešen in odmeven nov projekt NočMoč, ki poteka še do začetka 2024 (dvoleten projekt). V projektu »NočMoč/ Noč ima svojo moč«, ki je bil zasnovan kot »Znanost za državljane«, spodbujamo mlade h kreativnemu razmišljanju in spoznavanju znanstvenega raziskovalnega dela. Z vključenostjo več kot 20 krajev in še številčnejših partnerjev, poleg zavesti o znanstvenem delu širimo tudi prepoznavnost sodelujočih institucij v projektu ter spodbujanje k študiju naravoslovno-tehniških strok.
Naj dodamo, da se pripravljamo na prijavo v okviru Obzorja Evropa, v katerem bomo sodelovali kot partner. Nosilec projekta in prijavitelj je Strojna fakulteta UL, kar kaže tudi na okrepitev odnosov s to fakulteto poleg rednega, vsakoletnega izvajanja DiZiT (Dnevi strojništva). V povezavi s prijavo smo imeli redna zoom srečanja, v projektu pa se prijavljajo tudi partnerji iz Velike Britanije, Švedske, Portugalske in drugih, uglednih slovenskih institucij. Prijavo smo oddali novembra 2023.

Umeščeni smo v Krajinski park Ljubljansko barje in v 2023 se je nadaljevalo naše tesno sodelovanje, ki se udejanja zlasti med tematskimi dnevi, kot MMD, Poletna muzejska noč ipd., prav tako se redno sestajamo in dogovarjamo o vse tesnejšem sodelovanju zlasti o razvoju označenih poti in kolesarskih poti po Barju, na zemljevidu katerih je in bo tudi naš muzej, o praznovanju dneva voda in sedaj tudi pri kohezijskem projektu na temo biotske raznovrstnosti.

Stanje Soteske pri Dolenjskih toplicah se je z letom 2023 končno uredilo, saj je po dolgih dogovarjanjih, pri katerih smo med dotedanjim lastnikom KZ Trebnje in občino Dolenjske toplice redno posredovali, nekdanji hlev, v katerem ima TMS depojske prostore, občina Dolenjske toplice odkupila. Menim, da smo od 2020 uspeli poglobiti sodelovanje z občino Dolenjske toplice in bomo v tesnem sodelovanju z omenjeno občino in njenim TIC v prihodnje z oglednim depojem v Soteski in njegovo dediščinsko vsebino veliko pripomogli k razvoju kulturne krajine na tem koncu Slovenije. Z občino smo v 2023 tudi intenzivno sodelovali s pripravo in izvajanjem delavnic naših zaposlenih v občinskih prostorih.

11. Druga pojasnila, ki vsebujejo analizo kadrovanja in investicijskih vlaganj.

Pojasnila h kadrovskemu delu

Na dan 1. 1. 2023 je bilo v TMS zaposlenih 30 oseb za nedoločen čas od tega smo 1 zaposlenega financirali iz lastnih sredstev, 1 zaposlenega pa sta financirala Pošta Slovenije in Telekom Slovenije. Ena oseba je bila zaposlena za določen čas in financirana iz EU sredstev.
Na dan 1. 1. 2024 je bilo v TMS zaposlenih 31 oseb za nedoločen čas, od tega smo 1 zaposlenega financirali iz lastnih sredstev, enega sta financirali Pošta Slovenije in Telekom Slovenije, ena oseba financirana iz sredstev EU pa je bila zaposlena za določen čas.
Do razlik v številu zaposlenih na dan, 1. 1. 2023 in 1. 1. 2024 prihaja zaradi nezasedenega delovnega mesta Organizatorja stikov z javnostmi in promocijo VII na dan 1. 1. 2023. V tem času smo v TMS zaključevali razpis za prosto DM Organizatorja stikov z javnostmi in promocijo VII. Dne, 9. 1. 2023 smo na omenjeno DM zaposlili 1 osebo.
Z dnem, 1. 6. 2023, smo zaradi povečanega obsega dela za določen čas (do 31. 8. 2023) zaposlili eno osebo na delovnem mestu Muzejski čuvaj II, DM: J032012. Zaposlitev smo financirali z lastnih sredstev.
TMS je tudi v letu 2023 na Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije poslal Ponudbe za izvedbo programa Javnih del za Pomoč v muzejih, galerijah in arhivih. Po sprejemu ponudbe za izbor programa javnega dela za leto 2023 smo v TMS vključili 6 javnih delavcev. Njihov nastop dela oziroma začetek njihove vključitve je potekal od 1. marca do 1. novembra 2023, zaključek vseh pa 31.12.2023.
Z dnem, 1. 7.1 2023, je bila ena oseba iz delovnega mesta kustos DM:G027012, za določen čas premeščena na delovno mesto pomočnika direktorja za področje programov za javnost DM: B017400.
Dve zaposleni osebi sta bili v letu 2023 na dolgotrajni bolniški (VII in VIII tarifni razred). Zaposleno na VII tarifnem razredu je nadomeščala oseba zaposlena za določen čas na V. tarifnem razredu. Zaposleno na VIII tarifnem razredu pa je nadomeščala oseba zaposlena za določen čas na VII. tarifnem razredu.
V letu 2023 smo v TMS imeli tudi tri prve zaposlitve po zaključku študija. Od tega eno zaposlitev za določen čas na DM Muzejski sodelavec VI; G026013 financirano iz EU sredstev, eno zaposlitev za določen čas zaradi nadomeščanja dolgotrajne bolniške na DM Kustos VII/2; G027012 ter eno zaposlitev za nedoločen čas na DM Poslovni sekretar VII/2; J027006.

Pojasnila k investicijskim vlaganjem

Potrebne investicije smo opravili iz sredstev MK in iz lastnih sredstev**.**

V letu 2023 smo s strani MK prejeli **sredstva za investicijsko vzdrževanje, nakup opreme in digitalizacijo** v višini **76.700 EUR** (investicijsko vzdrževanje in nakup opreme) ter **16.600 EUR** (digitalizacija). Nakup opreme in investicijsko vzdrževanje smo po izdelanem DIIP izvedli v skladu z načrtom.
Iz lastnih sredstev smo za namen investicijskega vzdrževanja in nakup opreme namenili 32.155 EUR

Sredstva smo namenili protivlažni sanaciji in obnove fasade na dvorani protokolarnih vozil, demontaži in odvozu vodnih koles in rak na mlinu in kovačiji, dobavi in zamenjavi glavne elektro omare v Bistri.

Nakupu opreme smo namenili 23.668,00 EUR, od tega 23.500,00 EUR (MK) in ostalo iz lastnih sredstev – nabavili smo nove protivlomne omare za varno hranjenje predmetov kulturne dediščine (orožja), kar je bilo tudi predvideno in zahtevano s strani inšpekcijske službe MNZ RS, in izvedli montažo v depojskih prostorih v Pivki.

Obrazložitev časovnega načrta izvedbe projekta:

S sredstvi, odobrenimi za namen investicijskega vzdrževanja je bila izvedena protivlažna sanacija in obnova fasade na dvorani protokolarnih vozil (avgust -september), demontaža in odvoz vodnih koles in rak na mlinu in kovačiji (oktober), dobava in zamenjava glavne elektro omare v TMS Bistra (september). S sredstvi, odobrenimi za namen nakupa opreme smo nabavili nove protivlomne omare za varno hranjenje predmetov kulturne dediščine (orožja) in izvedli montažo v depojskih prostorih v Pivki (oktober 2023).

Obrazložitev doseženih dejanskih vrednosti projekta:

Zavod je za namen investicijskega vzdrževanja prejel 53.200,00 EUR. Zaradi porasta stroškov materiala in storitev je bila realizirana vrednost projektov 63.152,57 EUR.
Za namen nakupa opreme je bilo odobrenih 23.500 EUR. Realizirana vrednost nakupa protivlomnih omar je bila 23.668,00 EUR.
Razliko smo prispevali iz lastnih sredstev.

Obrazložitev doseženih ciljev projekta:

Z izvedbo protivlažne sanacije in obnovo fasade objekta smo znižali višino vlažnosti v prostorih in tako predmetom kulturne dediščine zagotovili ustrezne pogoje hranjenja. Nova fasada daje tudi vtis urejenosti objekta. Z dobavo in montažo nove elektro omare smo pridobili varno in odjemni moči primerno omaro, ki preprečuje izpade električne energije, s katerimi smo se soočali v preteklosti. Z odstranitvijo vodnih koles in rak smo preprečili nadaljnje propadanje objektov mlina in kovačije, ustavili vdor vode vanju in zaustavili nevarno odnašanje delov ter izboljšali izgled objektov, ki je prej dajal vtis zanemarjenosti. Z dobavo in montažo novih protivlomnih omar smo zagotovili varno hrambo predmetov kulturne dediščine – orožja.
Tehniški muzej Slovenije je v letu 2023 izvajal aktivnosti za **prenovo objektov grad Bistra in Koblerjev mlin**.

Kot izredno pomemben korak naprej pri razvoju muzeja v Bistri pa štejem nadaljevanje aktivnosti za **prenovo Koblerjevega mlina** v 2023. Za projekt obnove Koblerjevega mlina smo pridobili dokumentacijo: geodetski načrt, dokument identifikacije investicijskega projekta (DIIP), projektno dokumentacijo za pridobitev mnenj in gradbenega dovoljenja (DGD), vodno mnenje, dokazilo o obstoju objekta in projektno dokumentacijo za izvedbo gradnje (PZI). Vpisali smo ustrezne služnosti (stroški notarja), izvedli geomehanske raziskave in plačali komunalni prispevek. Izvedli smo električni priklop objekta na novo transformatorsko postajo. Pridobili smo tudi gradbeno dovoljenje (28. 11. 2023, UE Vrhnika) in izvedli javni natečaj za izvajalca gradbenih del (Tehniški muzej Slovenije je dne 21. 9. 2023 na Portalu javnih naročil objavil javno naročilo, vodeno pod številko JN006137/2023-B01, za izvedbo 1. faze gradbenih in obrtniških del v okviru prenove Koblerjevega mlina), ki pa bodo morali počakati, saj sredstva za 2024 niso več predvidena.

Prav tako kot izjemen korak k **prenovi gradu Bistra** štejemo pripravo dokumentacije. Za projekt obnove gradu Bistra smo pridobili naslednjo dokumentacijo: dokument identifikacije investicijskega projekta (DIIP), investicijski program (IP), projektno dokumentacijo za pridobitev mnenj in gradbenega dovoljenja (DGD), novelacijo investicijskega programa (NIP), v zadnji fazi izdelave je projektna dokumentacija za izvedbo gradnje (DGD in PZI). Izvedli smo tudi geomehanske raziskave.

Ministrstvo za kulturo nas je vključilo v **kohezijski projekt v okviru Nature 2000 – Obnova kulturne dediščine za interpretacijo Nature 2000 – grad Bistra«.** V okviru projekta bomo obnovili oranžerijo v grajskem parku in jo opremili z vsebinami, povezanimi z biotsko raznovrstnostjo, ki jih delno že nudimo kot spremljevalne aktivnosti v okviru našega programa. Vlogo bomo predložili v letu 2024.

Podpis direktorja in žig:

V Ljubljani, dne 21. 2. 2024